

๑๕/๑๑
๑๖๖
๖.๓

การทดลองสอนการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ปริญญานิพนธ์

ของ

สมเดช สีแสง

๒๒ เม.ย. ๒๕๖๕

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

177614
1202

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

คณะกรรมการสอบ

จรัส ศุภรัตน์

ประธาน

จรัส ศุภรัตน์

ประธาน

ดร. วรณัฐ

กรรมการ

ดร. วรณัฐ

กรรมการ

ดร. วรณัฐ

กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี โดยได้รับความช่วยเหลือจากหลายฝ่าย และใคร่ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้มีส่วนช่วยเหลือ แนะนำให้ความร่วมมือในการทำวิจัย

ผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จรรย์ สุธิตถ์ อาจารย์ อารุณ วัฒนสิน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิลา ฉายนิยโยธิน ซึ่งท่านได้ให้ข้อคิด ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างถี่ถ้วนตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรวิทย์ โสภประยูร อาจารย์ ดร.โกศล มีคุณ อาจารย์สมบุรณ์ ศิงฆะมานันท์ อาจารย์วิริยะ สิริสิงห์ อาจารย์สกล เทียงแท้ ที่ได้ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องจริยธรรม และหนังสือนิทานสำหรับเด็กแก่ผู้วิจัยจนทำปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จมาได้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ัญญา ดวงสุดาววงศ์ และคณะครู โรงเรียนเขื่อนเจ้าพระยา ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีขณะที่ผู้วิจัยไปดำเนินการทดลองสอน

ขอขอบคุณ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ธนาคารกสิกรไทย ที่ได้มอบหนังสือนิทาน เพื่อการวิจัยครั้งนี้ และสำนักพิมพ์ปัญญา สำนักพิมพ์ขมรมเด็ก สำนักพิมพ์ พี.พี. สำนักพิมพ์สุริยบรรณ ที่สัปดาห์หนังสือนิทานในราคาดพิเศษเพื่อการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณสุมาลี อุดาหะ คุณศักดิ์สิทธิ์ ชติยาสุวรรณ์ คุณพรทิพย์ หุ่นสุวรรณ์ และเพื่อนนิสิตปริญญาโท เอกการประถมศึกษา ปีการศึกษา 2523 ทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยอย่างดีมาตลอด

สุดท้าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ คุณพ่อ คุณลุง และพี่ ๆ ที่เป็นห่วงและให้การสนับสนุนผู้วิจัยด้วยดีมาตลอด

สมเดช สีแสง

งานวิจัยนี้ ได้รับทุนอุดหนุนจาก "มูลนิธิ ศ.จ. ดร.สำโรจน์ บัวศรี"

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
คำศัพท์นิยามเฉพาะ	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม	10
ความหมายของจริยธรรม	10
โครงสร้างทางจริยธรรมตามทฤษฎีของ เพีย เจท์และโคล เบอร์ก	14
วิธีการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม	17
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสือนิทานสำหรับเด็ก	20
ความหมายของหนังสือสำหรับเด็ก	21
ความต้องการและความสนใจของเด็ก	23
หลักเกณฑ์ในการพิจารณาหนังสือที่ดีสำหรับเด็ก	24
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27
งานวิจัยที่แสดงถึงความสำคัญของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมในประเทศไทย	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมในต่างประเทศ ..	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจในการอ่านของเด็ก	36

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์คุณค่าของหนังสือสำหรับเด็ก	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานในการพัฒนาเด็ก	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หนังสือเพื่อพัฒนาเด็ก	41
ลัทธิฐานของการศึกษาค้นคว้า	43
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	44
กลุ่มประชากร	44
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	45
การดำเนินการทดลอง	50
การวิเคราะห์ข้อมูล	52
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
เปรียบเทียบระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการอ่าน	
โดยใช้หนังสือนิทานประกอบ	55
เปรียบเทียบระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างที่ผ่านการอ่านโดยใช้	
หนังสือนิทานประกอบกับกลุ่มควบคุม	56
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	57
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	57
ลัทธิฐานของการศึกษาค้นคว้า	57
การดำเนินการทดลอง	58
สรุปผลการทดลอง	59
อภิปรายผล	59
ข้อเสนอแนะ	62

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม	64
ภาคผนวก	71

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดง เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ชั้น แบ่งเป็น 3 ระดับ ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก	15
2 แบบแผนการทดลอง	51
3 เปรียบเทียบระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการสอน โดยใช้หนังสือนิทานประกอบ	55
4 เปรียบเทียบระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างที่ผ่านการสอนโดยใช้หนังสือ นิทานประกอบกับกลุ่มควบคุม	56

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาจริยธรรมของบุคคล กำลังเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจในขณะนี้จากบุคคลหลายวงการ อาทิ นักการศึกษา นักจิตวิทยา นักพัฒนาชุมชน คณะสงฆ์ และบุคคลในวงการศาสนา ตลอดจนนักปกครองระดับสูงของประเทศ คณะบุคคลดังกล่าวส่วนใหญ่มีความเห็นพ้องต้องกันว่า จริยธรรมเป็นรากฐานแห่งความเจริญรุ่งเรือง มั่นคง และสงบสุขของปัจเจกชน สังคมและประเทศชาติ และต้องการที่จะเสนอแนะรัฐบาลว่าควรมีนโยบายพัฒนาจริยธรรมของบุคคลเป็นหลักประการแรก ส่วนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและอื่น ๆ ให้เป็นอันดับรองลงมา (สมบูรณ์ คำลาชาวิน 2522 : 4) กระทรวงศึกษาธิการ เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่ตระหนักถึงความสำคัญของจริยธรรม ได้กำหนดให้มีการสอนจริยศึกษามานานแล้ว พิจารณาได้จากแผนการศึกษาแห่งชาติหลายฉบับที่ผ่านมา เช่น ในแผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2479 จริยศึกษาถูกจัดให้มีความสำคัญอยู่ในอันดับ 2 ครั้นต่อมาในพุทธศักราช 2494 มีการร่างแผนการศึกษาแห่งชาติใหม่ จริยศึกษาได้ถูกจัดให้มีความสำคัญขึ้นมาอยู่ในอันดับ 1 (กระทรวงศึกษาธิการ 2507 : 345 - 346) ต่อมาในแผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2503 ก็ได้กำหนดจุดมุ่งหมายที่จะอบรมเด็กให้เป็นพลเมืองดีไว้เป็นอันดับแรกว่า "รัฐมีความมุ่งหมายที่จะให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษาตามควรแก่เอกัตภาพ เพื่อเป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม และวัฒนธรรม มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีสุขภาพสมบูรณ์ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย มีความรู้ความสามารถที่จะประกอบอาชีพ และทำคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ" (กระทรวงศึกษาธิการ 2504 : 1) และในแผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2521 ก็มุ่งสร้างคุณภาพของพลเมืองให้สามารถดำรงชีวิตและคำนึงถึงประโยชน์สุขของสังคม โดยมีความมุ่งหมายข้อที่ 1 ว่า "ให้มีความเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย คำสั่ง และหลักธรรม (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2520 : 1)

จากความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับดังกล่าวย่อมเป็นหลักฐานยืนยันได้ว่า ประเทศไทยได้มีการส่งเสริมและให้ความสำคัญกับจริยศึกษามา โดยตลอด แต่ผลที่ปรากฏให้เห็นในสังคมไทย พลเมืองไม่ได้มีลักษณะเป็นไปตามที่แผนการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวกำหนดไว้ เพราะในสภาพปัจจุบัน สังคมไทยขาดศีลธรรมและจริยธรรมอยู่เป็นอันมาก สังคมขาดความสุจริต มีความวุ่นวายเกิดขึ้นบ่อย ๆ (ชม ภูมิภาค 2520 : 14)

เรื่องปัญหาของสังคมนี้ นवलเพ็ญ วิเชียรโชติ และ วีรยุทธ วิเชียรโชติ ได้แสดงความเห็นว่าสังคมไทยในปัจจุบันอยู่ในสภาพเสื่อมจากศีลธรรม ธรรมะ ซึ่งสังคมเดิมเคยนิยมว่าดีงาม การแสดงการเสื่อมจากศีลธรรม และธรรมะ คือ การไม่ยึดถือคุณธรรมที่เคยประพฤติปฏิบัติกันมาแต่เดิม เช่น เดิมเคยซื้อสัตย์ก็กลับคดโกง เดิมเคยละอายที่จะเอาเปรียบกอบโกยอำนาจ หรือผลประโยชน์จากผู้อื่นซึ่ง ๆ หน้า ก็กลับทำโดยปราศจากความละอาย เคยเคารพก็กลับเรียกร้องความเลื่อมภาค ความจริงสิ่งเหล่านี้ก็เคยมีอยู่แต่ไม่ประพฤติกันออกนอกหน้า เช่นที่เห็นในปัจจุบันจึงกล่าวได้ว่า สังคมไทยมีปัญหาด้านคุณธรรมมากขึ้น และดูจะมากขึ้นตามลำดับ (นवलเพ็ญ วิเชียรโชติ และ วีรยุทธ วิเชียรโชติ 2518 : 24)

จากปัญหาสังคมไทยทางด้านคุณธรรมที่มากขึ้นนี้ อาจจะเนื่องมาจากการให้การศึกษา ด้านจริยศึกษาที่ยังไม่เพียงพอและถูกต้องในแง่ของการสอน การฝึกอบรม โภคัล มีคุณ ได้กล่าวถึงสิ่งที่เป็นปัญหาสำคัญในการสอนจริยศึกษาในปัจจุบันก็คือ ปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาที่จะใช้สอน ลักษณะที่ต้องการปลูกฝัง และวิธีสอน จากข้อเท็จจริง สภาพการสอนของไทยมุ่ง เน้นการปลูกฝัง ค่านิยมต่าง ๆ การมีทัศนคติเชิงจริยธรรม และการแสดงออก ซึ่งพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในลักษณะที่สอดคล้องกับความรู้สึทางจิตใจด้วยวิธีการปลูกฝังต่าง ๆ อันประกอบด้วย การบรรยาย การอภิปราย การฝึกให้ปฏิบัติ การทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ซึ่งได้พิจารณาโดยใช้ความรู้จากการศึกษา ทฤษฎี และงานวิจัยแล้วเห็นว่า การสอนจริยศึกษา โดยมุ่งเน้นลักษณะต่าง ๆ ที่กล่าวยังไม่เพียงพอ และอาจไม่ทำให้ได้ผลตามที่มุ่งหมายเอาไว้ คือ เกิดพฤติกรรมที่สังคมยกย่อง และขจัดพฤติกรรมที่สังคมรังเกียจ เพราะยังขาดลักษณะทางจริยธรรมที่ควรปลูกฝังควบคู่กันไป นั่นคือ เหตุผลเชิงจริยธรรม: (โภศล มีคุณ 2524 : 2)

โคลเบอร์ก มีความเห็นว่า การอบรมสั่งสอนเด็กเพื่อให้มีคุณธรรมและจริยธรรม เช่น ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ การควบคุมตนเอง ความยุติธรรม ด้วยการบอกเล่า การฝึกให้ปฏิบัติ หรือการทำให้ดูเป็นตัวอย่างนั้น ไม่บังเกิดผลให้เด็กมีคุณธรรมและพฤติกรรมอันพึงประสงค์ได้ เขา กล่าวว่า เพราะคุณธรรมและคุณความดีต่าง ๆ นี่เป็นสิ่งที่บุคคลใช้เพื่อการยกย่องหรือกล่าวโทษผู้อื่น เท่านั้น มิได้นำมาใช้กับตนเอง บุคคลจะทำการตัดสินใจหรือมีพฤติกรรมใด ย่อมเป็นไปตามที่เขา คิดว่าถูกต้อง เหมาะสม กับตนในสภาพนั้นเสมอ โคลเบอร์กเชื่อว่า การสอนจริยธรรมแก่เด็กจะ บรรลุเป้าหมายให้เด็กเป็นผู้มีจริยธรรมที่แท้จริงนั้น ทำได้โดยการสอนให้เขามีหลักในการตัดสินใจ ทางจริยธรรมที่ถูกต้อง เพราะหลักจริยธรรมเป็นหลักที่ใช้ในการแก้ปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมระหว่าง บุคคล เป็นกฎหรือแนวทาง เป็นเหตุผลสำหรับการตัดสินใจ ในการประพฤติดังปฏิบัติ ซึ่งหลักทาง จริยธรรมดังกล่าวก็คือ ความยุติธรรม ความสามารถในการใช้หลักทางจริยธรรมนี้ เรียกว่า ความ สามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Kohlberg. 1970 : 58 - 63)

จากผลงานวิจัยของโคลเบอร์ก เป็นหลักฐานยืนยันได้ว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสำคัญ กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม และสามารถทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคลได้ กล่าวคือ การวิจัยพบว่า คนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง จะมีพฤติกรรมแสดงออกถึงความมีจริยธรรมสูงมากกว่า ผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำอย่างเชื่อมั่นได้ (Kohlberg. 1970 : 78) ดวงเดือน พันธมนารีน ได้สรุปจากการวิจัยเรื่อง จริยธรรมของเยาวชนไทย ว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นลักษณะหนึ่ง ที่ควรส่งเสริมเพื่อการพัฒนาจริยธรรมของบุคคล กับยังได้เห็นว่า การส่งเสริมเหตุผลเชิงจริยธรรมนี้ ควร เป็นจุดมุ่งหมายเชิงปฏิบัติของจริยศึกษาด้วย (ดวงเดือน พันธมนารีน 2520 : 215)

จะเห็นได้ว่า "เหตุผลเชิงจริยธรรม" เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการสอน จริยศึกษา ล้มควรจะหาวิธีการในการพัฒนา หรือยกระดับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิง จริยธรรมของเยาวชนไทยให้เหมาะสมกับความสามารถและพัฒนาการที่แท้จริงของเขา ซึ่งการ ยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนให้สูงขึ้นนี้ วิธีการซึ่งใช้ได้ผลมาแล้วในต่างประเทศ มีวิธีการที่ลู่ได้ดังต่อไปนี้

1. การให้ความรู้ในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่สูงแก่เด็ก

2. การให้เลียนแบบจากตัวอย่าง

3. การใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนให้เกิดความคล้อยตาม

4. การใช้บทบาทสมมติ (ดวงเดือน พันธมนาวิน 2522 : 12)

เมื่อพิจารณาวิธีการยกระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ใช้กันได้ผลมาแล้วในต่างประเทศ จะพบว่า มีวิธีที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาของไทยได้ วิธีการดังกล่าว คือ "การให้เลียนแบบจากตัวแบบ" ดวงเดือน พันธมนาวิน ได้กล่าวถึง เรื่องนี้ว่า "การใช้ตัวแบบแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ให้ผู้ถูกทดลองเห็น จะเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้ผู้ถูกทดลองกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ ตามตัวแบบได้ การจัดตัวแบบให้นี้ เป็นการให้ความรู้แก่ผู้ถูกทดลอง วิธีหนึ่ง และเป็นวิธีที่มีการศึกษาค้นคว้ามาพอสมควร เพราะเป็นวิธีที่นักจิตวิทยาเชื่อว่า เด็กจะเรียนรู้ทางสังคมได้มากที่สุด และเป็นวิธีที่เด็กอาจทำได้โดยไม่รู้สึกรู้สว่ากำลังถูกชักจูง (ดวงเดือน พันธมนาวิน 2520 : 54) ตัวแบบที่จะให้เด็กเลียนแบบมีอยู่หลายประเภท แบนดูรา ได้แบ่ง ตัวแบบออกเป็นสองชนิด ได้แก่

1. ตัวแบบที่เป็นชีวิตจริง (Live Model)

2. ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Model)

ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์อาจจำแนกได้เป็นคำพูด เอกสาร โสตทัศนวัสดุ (Bandura, 1977 : 40 - 51) หนังสือนิทานสำหรับเด็กที่มีภาพประกอบก็จัดเป็นตัวแบบประเภทสัญลักษณ์ ในการวิจัยครั้งนี้ ตัวแบบที่จะใช้เพื่อการพัฒนาจริยธรรมในตัวเด็กนักเรียน จะเป็นตัวแบบที่เป็น ตัวละครอยู่ในหนังสือนิทานสำหรับเด็ก โดยจัดคัดเลือกหนังสือนิทานสำหรับเด็กให้ตรงกับความต้องการ และความสนใจของเด็กวัยประถมศึกษา เพื่อที่จะให้เด็กอ่านแล้วเกิดความรู้สึกประทับใจ จำเอาตัวแบบจากตัวละครมาเป็นการกระทำของตนเอง จากการสำรวจความสนใจเด็กวัยประถมศึกษา จะชอบอ่านนิทานมากที่สุด (กรมวิปลากร 2519 : 35) กิ่งแก้ว ฮัตถการ ได้กล่าวถึงบทบาท ของนิทานที่มีต่อเด็กว่า นิทานมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างบุคลิกภาพ มีพลังโน้มน้าวทัศนคติและ พฤติกรรมแต่ละบุคคลได้ บทบาทของตัวละครมีส่วนดึงดูดใจให้บุคคลเลียนแบบทัศนคติและพฤติกรรม ของตัวละครนั้น ๆ การเลียนแบบของตัวละครในนิทานนอกจากจะมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กแล้ว ยังช่วยพัฒนาจิตใจของเด็กด้วย (กิ่งแก้ว ฮัตถการ 2513 : 8)

กล่าวโดยสรุป การวิจัยครั้งนี้ตั้งอยู่บนหลักที่ว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นแก่เยาวชนไทยอย่างแท้จริง ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาจริยธรรมของคนในชาติ และจะเป็นรากฐานอันสำคัญต่อความสงบสุขของสังคม

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาว่าผลการทดลองสอนโดยใช้หนังสือนิทานสำหรับเด็กประกอบจะสามารถยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างให้ถึงระดับกลาง (ชั้น 3, ชั้น 4) ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ได้หรือไม่

2. เพื่อศึกษาว่า ผลการทดลองสอนโดยใช้หนังสือนิทานสำหรับเด็กประกอบจะสามารถยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมได้สูงกว่าการสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการได้หรือไม่

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลการวิจัยนี้จะทำให้ครูเห็นแนวทางการสอนการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมที่เหมาะสมกับเด็กระดับประถมศึกษาของไทย

2. เพื่อเป็นแนวทางแก่ครูในการพิจารณาจัดหาหนังสือนิทานสำหรับเด็กมาประกอบการสอนอย่างมีคุณค่า

3. เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้ผลิตหนังสือ ในการจัดทำหนังสือนิทานสำหรับเด็กอย่างมีคุณค่า

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย-หญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2524 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยนาท

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย-หญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2524 โรงเรียนเขื่อนเจ้าพระยา อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท จำนวน 60 คน

3. ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็นสองประเภท ได้แก่

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การสอนโดยใช้หนังสือนิทานสำหรับเด็กประกอบ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เหตุผลที่นักเรียนใช้ในการตัดสินใจหรืออยู่เบื้องหลังการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น นักเรียนจะช่วยเหลือคนพิการ เพราะคำนึงถึงหน้าที่ทางสังคมว่าอยู่สังคมเดียวกัน ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2. ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ซึ่งได้แบ่งเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลออกเป็นสามระดับ คือ ระดับต่ำ มีลักษณะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ระดับกลาง มีลักษณะยึดความต้องการของกลุ่มคนเป็นหลัก ระดับสูง มีลักษณะยึดความต้องการและผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก แต่ละระดับจะแบ่งย่อยเป็นระดับละสองขั้น รวมเป็นระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมทั้งหมดหกขั้น แบบวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบวัดที่สร้างขึ้นโดย โกศล มีคุณ มีลักษณะเป็นปัญหาที่ขัดแย้งทางด้านจริยธรรมจำนวน 15 เรื่อง แต่ละเรื่องต้องการให้ผู้ตอบแสดงการตัดสินใจ พร้อมทั้งเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังการตัดสินใจนั้น

3. การยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การพัฒนาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนจากระดับต่ำ (ขั้น 1, ขั้น 2) ขึ้นสู่ระดับกลาง (ขั้น 3, ขั้น 4) ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก วิธีการที่ใช้ในการพัฒนา จะใช้หนังสือนิทานสำหรับเด็กที่ผ่านการวิเคราะห์จากผู้วิจัย และการพิจารณาจากคณะกรรมการควบคุมปริญญาโทแล้วว่า มีตัวละครเป็นตัวแทนในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่ต้องการจะพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน คือ ระดับกลาง (ขั้น 3, ขั้น 4) หนังสือนิทานจะนำมาให้นักเรียนอ่าน และครูจะเป็นผู้ใช้คำถามสรุปอีกครั้งหนึ่ง เวลาที่ใช้สำหรับการสอน โดยใช้หนังสือนิทานสำหรับเด็กนี้ จะกระทำติดต่อกันเป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที

4. หนังสือนิทานสำหรับเด็ก หมายถึง หนังสือสำหรับเด็กประเภทเรื่องราว (Story) ที่มีรูปแบบเฉพาะมุ่งใช้ภาษา เนื้อหา สาระเหมาะสมกับวัย ความต้องการ และความสนใจของเด็ก โดยมีองค์ประกอบของหนังสือดังต่อไปนี้

4.1 มีแกน (Theme) ของเรื่องมุ่งจะปลูกฝังเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับกลาง (ชั้น 3 ชั้น 4) แก่นักเรียน

4.2 มีตัวละคร (Characterization) ในเรื่อง เป็นแบบอย่างทางจริยธรรม และมีวัยใกล้เคียงกับนักเรียน

4.3 มีโครงเรื่อง (Plot) ผูกเรื่องเป็นการดำเนินชีวิตของตัวละครตั้งแต่ต้นจนจบ อย่างน่าสนใจและน่าติดตามอ่าน

4.4 มีภาพประกอบ และเย็บเป็นรูปเล่ม

5. การสอนโดยใช้หนังสือนิทานประกอบ หมายถึง การสอนโดยใช้หนังสือนิทานเป็นอุปกรณ์การสอนเพียงอย่างเดียว หนังสือนิทานที่นำมาใช้เป็นอุปกรณ์การสอนนี้ เป็นหนังสือนิทานที่ผ่านการวิเคราะห์จากผู้วิจัย และการพิจารณาจากคณะกรรมการควบคุมประณิญาณิพนธ์แล้วว่า มีตัวละคร เป็นแบบอย่างของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับกลาง (ชั้น 3, ชั้น 4) ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก การดำเนินการสอนประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ

5.1 ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ครูจะสนทนาแนะนำหนังสือนิทานที่จะนำมาให้นักเรียนอ่าน แนะนำวิธีอ่าน

5.2 ชี้นสอน ครูนำหนังสือนิทานให้นักเรียนอ่านทุกคน เป็นนิทานเรื่องเดียวกัน

5.3 ชี้นสรุป ครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบดังนี้

5.3.1 เรื่องนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร

5.3.2 ตัวละครที่สำคัญคือใคร เขาทำอะไร คิดอะไร

5.3.3 นิทานจบลงแล้ว นักเรียนพอใจผลการกระทำของตัวละครหรือไม่ เพราะเหตุใด

5.3.4 ครูสรุปว่า นักเรียนจะตัดสินใจทำหรือไม่ทำอะไรให้คำนึงถึงกฎเกณฑ์ของสังคมเป็นหลัก

6. กลุ่มควบคุม หมายถึง กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสอนตามแผนการสอนวิชาเตรียมศึกษาของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2521 มีการดำเนินการสอน ประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ

6.1 ขั้นนำ ครูเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับคุณธรรมที่จะสอน

6.2 ขั้นสอน จะมีกิจกรรมซึ่งประกอบด้วย

6.2.1 ให้นักเรียนอภิปรายถึงประสบการณ์เกี่ยวกับคุณธรรมของบทเรียนนั้น

6.2.2 ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปและจดบันทึก

6.3 ขั้นสรุป ครูสรุปให้นักเรียนเห็นคุณค่าของคุณธรรมที่สอน เพื่อให้นักเรียนนำไป

ปฏิบัติจริงต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลเชิงจริยธรรม และหนังสือนิทานสำหรับเด็ก ซึ่งได้นำมาเรียบเรียงไว้เป็นสองส่วนใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

1.1.1 ความหมายของจริยธรรม

1.1.2 โครงสร้างทางจริยธรรม ตามทฤษฎีของเพียเจท์ และโคลเบอร์ก

1.1.3 วิธีการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม

1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสือนิทานสำหรับเด็ก

1.2.1 ความหมายและจุดประสงค์ของการจัดทำหนังสือนิทานสำหรับเด็ก

1.2.2 ความต้องการและความสนใจของ ขัย เด็ก

1.2.3 หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกหนังสือที่ดีสำหรับเด็ก

2. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้

2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

2.1.1 งานวิจัยที่แสดงถึงความสำคัญของ เหตุผล เชิงจริยธรรม

2.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมในประเทศไทย

2.1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมในต่างประเทศ

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือนิทานสำหรับเด็ก

2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจในการอ่านของเด็ก

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์คุณค่าของหนังสือสำหรับเด็ก

2.2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หนังสือนิทานในการพัฒนา เด็ก

2.2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หนังสือสำหรับการพัฒนา เด็ก

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

1.1.1 ความหมายของจริยธรรม

ลำโษ บัวศรี ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม คือ แนวทางในการประพฤติเพื่อยุติกันได้อย่างร่มเย็นในสังคม (ลำโษ บัวศรี 2522 : 18)

ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ ได้กล่าวไว้ว่า จริยธรรม คือ ประมวลความประพฤติและความนึกคิดในสิ่งที่ดีงาม เหมาะสม (ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ 2522 : 18)

พินิจ รัตนกุล ได้ให้ความหมายของจริยธรรมในทัศนะของนักปรัชญาว่า จริยธรรม เป็นคำที่เราานิยมใช้ในเรื่องการตัดสินคุณค่าของพฤติกรรมมนุษย์ว่าเป็นการกระทำสมควร ถูกต้อง ดี หรือตรงข้าม การกระทำที่ไม่ดี คือ การกระทำที่ไม่สมควร ไม่ดี การที่เราต้องกำหนดคุณค่าของการกระทำที่ว่า ดี หรือไม่ดี สมควร หรือไม่สมควร ก็เพราะเราต้องการแบ่งแยกการกระทำออกเป็นประเภทต่าง ๆ เพื่อจะได้สั่งเสริมด้วยวิธีการต่าง ๆ ให้คนทำแต่สิ่งที่ดีหรือสมควร และให้ละเว้นการกระทำตรงข้าม (พินิจ รัตนกุล 2522 : 116)

แสลง สันทรังาม ได้ให้ความหมายของจริยธรรม โดยแยกคำว่าจริยธรรมออกเป็นสองคำ คือ จริย แปลว่า ความประพฤติ และ ธรรม หมายถึงคุณค่าของจิตใจของแต่ละคน จริยธรรมจึงหมายถึง คุณภาพจิตที่มีอิทธิพลต่อความประพฤติของคน คำว่า ธรรม ในที่นี้ตรงกับคำว่า คุณธรรม ซึ่งหมายถึง จิตฝ่ายดี ที่ควบคุมให้คนมีความประพฤติดี ความประพฤติในที่นี้หมายถึงพฤติกรรมของแต่ละคนที่แสดงออกมาทางความคิด คำพูด และการกระทำทางกาย ธรรม ในที่นี้ กับคำว่า ศีลธรรม มีความหมายเหมือนกัน คือ หมายถึงคุณภาพจิตฝ่ายดี ส่วน ศีล หมายถึง การงดเว้นจากการกระทำ และคำพูดที่มีโทษ เช่น การฆ่าสัตว์ การลัก การลวงละเมิดสิทธิในกาม เป็นต้น (แสลง สันทรังาม 2522 : 218)

สมบูรณ์ คำลยาฮิวัน ได้รวบรวมความหมายของจริยธรรมจากนักวิชาการหลายท่านดังต่อไปนี้

วศิน อินทสระ (2518) จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติ การกระทำ และความคิด ที่ถูกต้อง เหมาะสม การทำหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์ เว้นในสิ่งไม่ควร เว้น กระทำในสิ่งไม่ควรกระทำ ด้วยความฉลาด รอบคอบ รู้เหตุผล ถูกต้องตามกาลเทศะ และบุคคล

จรัส ดวงธิดา (2522) ได้วิเคราะห์ความหมายของจริยธรรมตามรูปศัพท์ว่า จริย หมายถึงความประพฤติหรือปฏิบัติ ซึ่งรวมทั้งกาย ได้แก่ การกระทำทางวาจา ได้แก่การพูด และ ทางจิตใจ ได้แก่แนวความคิดที่แสดงออกมาทางกาย วาจา ภายหลัง ส่วนคำว่า ธรรม หมายถึง สิ่งที่ยึดมั่นทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ให้มนุษย์ประพฤติหรือปฏิบัติอย่างมีกติกา และเป็นเครื่องขัดเกลา กมลสันดานของมนุษย์ด้วย

ดิวิ (2522) จริยธรรม คือ เข้าใจปัญหาทางสังคมของบุคคล ได้แก่ ความสามารถในการรับรู้ การสังเกต และเข้าใจสถานการณ์ของสังคม เข้าใจอำนาจของสังคม และความสามารถในการปรับตัวของมนุษย์ และควบคุมตนเองในด้านต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสังคม และ เขามีความเห็นว่า จริยธรรมของบุคคลจะเจริญงอกงามและได้รับการฝึกอบรมไปพร้อม ๆ กับ ความเจริญทางสติปัญญา

เพ็ญเจท์ (2491) เพ็ญเจท์ ไม่ได้ให้คำจำกัดความโดยตรง แต่เขาได้อธิบายถึงกระบวนการ พัฒนาจริยธรรมของบุคคล ซึ่งเจริญงอกงามมาตามธรรมชาติ วุฒิก้าวทางสติปัญญา และประสบการณ์ ทางสังคมของเด็ก ผู้ที่บรรลุถึงวุฒิภาวะทางจริยธรรมทางจริยธรรม คือ ผู้ที่มีความเข้าใจอย่าง แท้จริงเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่าง ๆ มีหลักศีลธรรมประจำใจของตนเอง ซึ่งเกิดจากความเข้าใจ ในหลักแห่งความยุติธรรม หลักของความแลกเปลี่ยนตอบแทนกันทางคุณงามความดี การเคารพปฏิบัติ ต่อกันอย่างเสมอภาค ในฐานะเป็นมนุษย์ด้วยกัน

โคลเบอร์ก (2507) โคลเบอร์กเชื่อว่า วุฒิก้าวทางจริยธรรมของบุคคลนั้น จะ แสดงออกในทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงที่สุดนี้ จะมีลักษณะเป็นเหตุผล ล้ำกล กว้างขวาง ไม่ขัดแย้งกัน และมีรากฐานมาจากความยุติธรรม และความเท่าเทียมกันของบุคคล (เล่มบุรณ คัลยาฮิริน 2522 : 5 - 6)

จากความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมที่กล่าวมาจะเห็นว่า จริยธรรมของบุคคล ประกอบด้วย ส่วนที่เป็นความเข้าใจของบุคคลเกี่ยวกับการรู้ว่า อะไรผิด อะไรถูก ความสำนึกในหน้าที่ และความรับผิดชอบของตนว่า อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ หรืออะไรที่ควร เป็นและอะไรไม่ควร เป็น และประกอบด้วยสิ่งที่เป็นค่านิยมของบุคคลที่แนะแนวทางให้เขาตัดสินใจว่า ความคิดหรือการกระทำอันใดที่มีคุณค่าและไม่มีคุณค่า

สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาความหมายของคำว่าจริยธรรมและองค์ประกอบของจริยธรรมแล้ว นำเอาแนวคิดของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า จริยธรรม (Morality) เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง หมายถึงลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ ด้วย ลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมจะมีคุณสมบัตินี้ประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภท คือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มิอยู่ในสมาชิกของสังคมนั้น เป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ ให้การสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่า การกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่ง คือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มิอยู่ในสมาชิกของสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษ และพยายามกำจัดผู้กระทำพฤติกรรมนั้น ส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้นผู้ที่มีจริยธรรมสูง คือ ผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมาก ประเภทหลังน้อย ลักษณะต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนั้น แบ่งออกเป็นหลายประเภทด้วยกัน เช่น ความรู้ ทัศนคติ การใช้เหตุผล และพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ว่า ในสังคมของตนนั้น ถือว่าการกระทำชนิดใดดี ควรกระทำ และการกระทำชนิดใดเลว ควรดเว้น ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมมากน้อยเพียงใด ความรู้เชิงจริยธรรมหรือความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมนี้ ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลด้วย ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคม และคำสอนส่วนใหญ่ เด็กจะเริ่มเรียนรู้ตั้งแต่เกิด โดยในช่วงอายุ 2 - 10 ปี จะได้รับการปลูกฝังค่านิยมเหล่านี้เป็นพิเศษ

ทัศนคติเชิงจริยธรรม คือ ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้น ๆ เพียงใด ทัศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมาก จะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติอาจมีทัศนคติต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ ทัศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลมีความหมายกว้างขวางกว่าความรู้เชิงจริยธรรมของบุคคล เพราะทัศนคตินั้น รวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้น ๆ เข้าด้วยกัน ฉะนั้น ทัศนคติเชิงจริยธรรมจึงสามารถไปทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แม่นยำกว่าการใช้ความรู้เชิงจริยธรรมเพียงอย่างเดียว ทัศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้น ในเวลาหนึ่งยังอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้

เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นเหตุผลจริงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรม จะทำให้ทราบว่า บุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกันอาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้ นักทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม คือ เพียเจท์ และ โคลเบอร์ก ได้ใช้การอ้างเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลเป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการด้านจริยธรรมของบุคคลนั้น นอกจากนี้ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมยังมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านอื่น ๆ ของบุคคลด้วย คือ พัฒนาการทางด้านสติปัญญา อารมณ์ และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ของบุคคลด้วย

พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงถึงพฤติกรรมที่สังคมนิยม ชื่นชอบ หรืองดเว้นการแสดงที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ซึ่งเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบและสนับสนุน มีหลายประเภท เช่น การเสียสละเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น นอกจากนี้ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมอีกพวกหนึ่ง คือ พฤติกรรมในสถานที่เข้ายวนใจ หรือในสภาพที่ชั่วร้ายให้บุคคลกระทำผิดกฎเกณฑ์ เพื่อประโยชน์ส่วนตนบางประการ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสถานการณ์ชั่วร้าย เช่น การโกงสิ่งของ เงินทอง หรือคะแนน การลักขโมย และการกล่าวเท็จ เป็นต้น ซึ่งอาจรวมเรียกว่า พฤติกรรมเกี่ยวกับความไม่ซื่อสัตย์ ซึ่งผู้ที่มีจริยธรรมสูง บอมนงดเว้นการกระทำพฤติกรรมที่ไม่ซื่อสัตย์นี้ พฤติกรรมเชิงจริยธรรม เป็นสิ่งที่บุคคลให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลนั้น ส่งผลโดยตรงต่อ

ความฉลาดและความทุกข์ของสังคม การศึกษาด้านอื่น ๆ ของจริยธรรม สิ่งเป็นเพียงเพื่อให้เข้าใจ และสามารถทำนายพฤติกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ ของบุคคลเท่านั้น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2522 : 12)

1.1.2 โครงสร้างทางจริยธรรม ตามทฤษฎีของเพียเจท์ และโคลเบอร์ก

เพียเจท์ เชื่อว่า การพัฒนาทางจริยธรรมตามธรรมชาติของมนุษย์ ขึ้นอยู่กับสติปัญญาและการคิดหาเหตุผลของแต่ละบุคคล กล่าวคือ สติปัญญาจะทำให้เด็กสามารถพิจารณาตรรกะของกฎพฤติกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับจริยธรรมได้ ยิ่งเด็กเจริญเติบโตขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งจะรับรู้จริยธรรมได้สูงขึ้นเท่านั้น โคลเบอร์กับเอาความคิดของเพียเจท์มาขยายต่อ เขาศึกษาจนพบว่า จริยธรรมจะสูงขึ้นเรื่อย ๆ ตามอายุไม่หยุดยั้ง ทั้งนี้เพราะคนเราตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป การตัดสินใจในการกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ มักจะอาศัยความคิดและเหตุผลของตนเอง ยิ่งอายุมากขึ้น ก็จะใช้เหตุผลที่กว้างขวางขึ้น จะไม่คิดเฉพาะข้อตกลงหรือกฎเกณฑ์ในชุมชนของตน จะยืดหยุ่นไปถึงสังคมของมนุษยชาติด้วย จริยธรรมขั้นสูงสุดของโคลเบอร์กที่กล่าวไว้ คือ ความยุติธรรม ซึ่งหมายถึงการไม่เอารัดเอาเปรียบกัน การไม่เห็นแก่ตนเอง โดยการเปิดเผยเป็นผู้อื่น แต่ต้องทำประโยชน์เพื่อสังคมส่วนใหญ่

สำหรับเพียเจท์นั้น ได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ไว้สามขั้น คือ

1. ขั้นก่อนจริยธรรม เป็นขั้นที่เด็กมีอายุแรกเกิดถึง 2 ขวบ พัฒนาการทางจริยธรรมยังไม่เกิดขึ้น แต่สามารถเรียนรู้เรื่องราวไปได้โดยประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว เพราะวัยนี้ พัฒนาการทางสติปัญญาอยู่ในขั้นต้น

2. ขั้นยึดคำสั่ง เป็นขั้นที่เด็กจะมีอายุ 2 - 8 ปี เด็กวัยนี้จะเชื่อฟังและถือเอาคำสั่งของผู้ใหญ่เป็นหลักปฏิบัติ โดยไม่คำนึงว่า คำสั่งนั้นจะมีเหตุผลหรือไม่ ถูกต้องหรือไม่ ขั้นนี้ตรงกับ พัฒนาการทางสติปัญญา ขั้นที่สอง คือ ขั้นการคิดก่อนปฏิบัติการ

3. ขั้นยึดหลักแห่งตน เป็นระยะที่เด็กจะคลายความเกรงกลัวอำนาจภายนอก และจะค่อย ๆ เกิดหลักภายในจิตใจของตนเองขึ้น พัฒนาการจากขั้นที่สองมาขั้นที่สามนี้ จะต้องขึ้นอยู่กับ

พัฒนาการทางสติปัญญาและประสบการณ์ทางสังคมอย่างมาก จริยธรรมขั้นนี้เด็กจะต้องมีพัฒนาการทางสติปัญญา ขั้นคิดด้วยนามธรรมขึ้นไป

โคลเบอร์ก ได้ศึกษาจริยธรรมตามแนวของเพียเจท์ และพบความจริงว่า พัฒนาการทางจริยธรรมนั้นมีถึงหกขั้นตอน มนุษย์สามารถบรรลุจริยธรรมขั้นสูงสุดได้ต่อเมื่อมีเหตุผลและความคิดอยู่ในวัยผู้ใหญ่ เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงสุดนี้ จะไม่เจือปนเหตุผลประเภทอื่นเลย จะมีลักษณะเหตุผลสากล เป็นอุดมคติไม่เข้าข้างตนเอง (คือ ไม่มีเหตุผลเพื่อประโยชน์ข้างตนเอง) โคลเบอร์กได้แบ่งเหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นหกขั้น แต่จัดไว้สามระดับ ซึ่ง ดวงเดือน พันธมนาริน ได้สรุปและเขียนตารางไว้ดังนี้

ตาราง 1 แสดงเหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ขั้น แบ่งเป็นสามระดับ ในทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้น 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (2 - 7 ปี) ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (7 - 10 ปี)	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (2 - 10 ปี) (ระดับต่ำ)
ขั้นที่ 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (10 - 13 ปี) ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (13 - 16 ปี)	2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (10 - 16 ปี) (ระดับกลาง)
ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำสั่งสัญญา (16 ปีขึ้นไป) ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่)	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (16 ปีขึ้นไป) (ระดับสูง)

ระดับที่ 1 ก่อนกฎเกณฑ์ หมายถึง การตัดสินใจเลือกการกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้อื่น ในขั้นที่ 1 เป็นการมุ่งหวังที่จะหลบหลีกมิให้ตนเองโดนลงโทษทางกาย เพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับและยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ เพราะเป็นผู้มีอำนาจทางกายเหนือตน ระยะนี้เด็กจะมีอายุประมาณ 2 - 7 ปี ขั้นที่ 2 จะเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจมาให้ตนเท่านั้น เริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยนกันแบบเด็ก คือ เขาทำมาส่วนทั่วไป เขาให้ฉัน ฉันก็ให้เขา ลักษณะนี้จะเด่นชัดในเด็กอายุประมาณ 10 ปี

ระดับที่ 2 คือ ระดับตามกฎเกณฑ์ หมายถึง การกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยของตน หรือทำตามกฎหมาย หรือคำสอน บุคคลที่มีระดับจริยธรรมในระดับ 2 นี้ ยังต้องการการควบคุมจากภายนอก แต่มีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา และความสามารถที่จะแสดงบทบาททางสังคมได้ ในขั้นที่ 3 บุคคลยังไม่เป็นตัวของตัวเอง ย่อปลี่ยนตามการชักจูงของผู้อื่นโดยเฉพาะเพื่อน ลักษณะนี้จะเด่นชัดในเด็กอายุประมาณ 13 ปี ส่วนในขั้นที่ 4 บุคคลจะรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จึงถือว่าตนมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมกำหนดหรือคาดหวัง ลักษณะนี้จะเด่นชัดในเด็กอายุประมาณ 16 ปี

ระดับที่ 3 คือ ระดับเหนือกฎหมาย หมายถึง การตัดสินใจขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการนำมาคิดตรึกตรอง ชั่งใจ โดยตนเองแล้วตัดสินใจไปตามแต่จะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน ขั้นที่ 5 คือ เห็นความสำคัญของคนหมู่มาก ไม่ทำตนให้ขัดต่อสิทธิอันพึงมีพึงได้ของผู้อื่น สามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้ ลักษณะนี้จะปรากฏชัดในวัยผู้ใหญ่ ส่วนในขั้นที่ 6 ซึ่งเป็นขั้นสูงสุด แสดงถึงการมีความรู้สึกลึกซึ้ง นอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตน และการมีความยืดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อชีวิตในอันปลายอันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่ นอกจากนี้ ยังมีหลักประจำใจซึ่งตรงกับหลักในพระพุทธรคำสอนที่ว่า หิริโอตัมปะด้วย ผู้มีจริยธรรมในขั้นนี้ส่วนมากเป็นผู้ใหญ่ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2522 : 35 - 37)

จากการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางเหตุผลเชิงจริยธรรมของเพียเจต์และโคลเบอร์กนี้ ทำให้ทราบและพิจารณาได้ เด็กนักเรียนระดับอายุเท่าใด มีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นใด และควรได้รับการพัฒนาขึ้นไปอีกถึงขั้นใด การวิจัยครั้งนี้มุ่งจะหาวิธีการในการพัฒนาระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กให้สูงขึ้น โดยยึดขั้นระดับจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก

1.1.3 วิธีการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้เขียนไว้ในตำราจิตวิทยาการพัฒนาจริยธรรม มีวิธีการดังต่อไปนี้

1. การให้ความรู้ขั้นสูงขึ้น วิธีการฝึกฝนเด็กโดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นต่ำให้สามารถไขข้อสงสัยเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปนั้น เริ่มจากการศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กเล็กตามทฤษฎีของเพียเจท์ นักจิตวิทยาได้ใช้วิธีการให้เหตุผลที่เหนือกว่าที่เด็กใช้ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้ความรู้ในขั้นที่สูงขึ้นกว่าขั้นที่ตนมีอยู่ เมื่อเด็กได้รับเหตุผลใหม่ เด็กจะนำไปใช้เปรียบเทียบกับเหตุผลเดิมของตน ซึ่งการเปรียบเทียบนี้เด็กจะเกิดความรู้ที่ขัดแย้งกัน หรือเกิดความไม่สมดุลทางความคิดขึ้น ความไม่สมดุลนี้จะ เป็นเครื่องกระตุ้นให้เด็กเกิดมีการปรับปรุงโครงสร้างทางความคิดของตน เพื่อให้เกิดความสมดุลขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจและยอมรับเหตุผลในขั้นที่สูงกว่าขั้นของตนได้

2. การให้แสดงบทบาทวิธีการนี้เกิดจากความเข้าใจที่ว่า การที่คนเราจะเข้าใจผู้อื่นได้ดีนั้น ต้องให้เขาได้มีโอกาสสวมบทบาทอื่น ๆ นอกเหนือไปจากที่ตนเป็นอยู่ ซึ่ง คอลลินส์ (Collins) กล่าวว่า วิธีเดียวที่จะทำให้คนได้คิดหรือรู้สึกแตกต่างไปจากที่เขาเป็นอยู่ได้ก็คือ ให้เขาได้แสดงออกในบทบาทที่ต่างไปจากเดิม และบทบาทนั้นควรเกี่ยวข้องกับจริยธรรม โคลเบอร์ก ได้กล่าวว่า การสวมบทบาทนั้นได้แก่การรับเอาทัศนคติของคนอื่น การรับรู้ในความคิดและความรู้สึกของคนอื่น การนำตนเองไปอยู่ในฐานะของคนอื่นด้วย กระบวนการดังกล่าวจะทำให้มีความคิดกว้างขวาง และเกิดความคิดความเข้าใจแตกต่างไปจากเดิม ไม่ยึดอยู่แต่ตนเอง

3. การใช้อิทธิพลของกลุ่มให้เกิดการคล้อยตาม การแสดงเหตุผลเชิงจริยธรรม เพื่อเป็นการยกระดับจิตใจของเด็กนั้น อาจทำได้โดยการใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ซึ่งแสดงออกทางจริยธรรมในระดับเดียวกัน เด็กจะยึดถือเพื่อเป็นแบบอย่าง และคล้อยตามลักษณะของเพื่อนไปโดยง่าย เพื่อนนับว่าเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อเด็กมาก สำคัญสำคัญของทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์ ได้เน้นที่ปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนแบบเสมอภาคกัน (egalitarian peer interaction) ว่าเป็นแหล่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความรู้และระดับจริยธรรม โคลเบอร์กได้ยืนยันเช่นเดียวกัน โดยเขากล่าวว่า การปฏิสัมพันธ์ต่อเพื่อนจะมีผลต่อระดับจริยธรรม เด็กที่ได้อยู่ร่วมสังคมกัน จะมีความก้าวหน้ากว่าเด็กที่แยกเดี่ยวจากเพื่อน ทั้งนี้เพราะการที่เด็กมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้โต้แย้งกัน

กับเพื่อน จะทำให้เขาได้รับความคิดเห็นและทัศนคติใหม่ ๆ ต่างไปจากที่ตนมีอยู่ ถ้าเขาได้พิจารณา เปรียบเทียบกับความรู้เดิมที่เขา มีอยู่ และสามารถปรับให้เข้ากันได้ เขาก็มีโครงสร้างของความรู้ และเหตุผลใหม่ขึ้นมา ด้วยเหตุนี้จึงได้เกิดแนวคิดที่จะใช้กลุ่มเพื่อนและเหตุผลใหม่เพื่อเป็น สิ่งช่วย ในการฝึกฝน การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแก่บุคคล โดยใช้กลุ่มเพื่อนเป็นสื่อ เสนอความรู้ และ เหตุผลใหม่ให้ในระดับที่สูงขึ้นกว่าที่บุคคลมีอยู่เดิม

4. การให้เลียนแบบจากตัวแบบ การใช้ตัวแบบแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ให้ผู้ถูกทดลอง เห็น จะเป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้ผู้ถูกทดลองทำพฤติกรรมนั้น ๆ ตามตัวแบบได้ การคัดตัวแบบให้ นี้ ก็เป็นการ ให้ความรู้แก่ผู้ถูกทดลองวิธีหนึ่ง นอกเหนือจากการเขียนให้อ่านแบบวิธีแรก ที่กล่าวมาแล้ว หรือการ ให้แสดงบทบาทเพื่อรับคำแนะนำจากเพื่อน หรือการให้เพื่อนแสดงความคิดเห็นที่เหมือนกันเป็น เอกฉันท์ อันทำให้ผู้ถูกทดลองคล้อยตามกลุ่มเพื่อนได้มาก การคัดตัวแบบให้เกิดการเลียนแบบ เป็น วิธีที่มีการศึกษาค้นคว้ามาพอสมควร เพราะเป็นวิธีที่นักจิตวิทยาเชื่อว่า จะเรียนรู้จากสังคม ได้มากที่สุด และเป็นวิธีการเดียวที่ได้กล่าวมาโดยไม่รู้ลึกซึ้งว่ากำลังถูกชักจูง ลักษณะของการ เลียนแบบนี้ เป็นลักษณะหนึ่งที่เป็นไปตามทฤษฎีอิทธิพลทางสังคม เป็นวิธีหนึ่งที่มีมนุษย์ใช้ในการเรียนรู้ สิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ลักษณะของการเลียนแบบ (imitation) ก็ดี การเทียบเคียง (indentification) ก็ดี ล้วนเป็นวิธีที่ต้องอาศัยตัวแบบ ลักษณะและความเหมาะสมของตัวแบบ เป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับวิธีนี้ เพราะตัวแบบจะต้องมีลักษณะดึงดูดและชักชวนให้ผู้อื่นสังเกต เห็น เกิดความเชื่อถือและคล้อยตามได้ ตัวแบบที่มีอิทธิพลให้เด็กคล้อยตามได้มาก ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ใหญ่ และเพื่อน ลักษณะอีกประการหนึ่งที่จะทำให้เกิดการเลียนแบบได้มาก คือ ความเหมาะสมของ ตัวแบบ การเชื่อในเรื่องความรู้ ความสามารถของตัวแบบในเรื่องที่เขาจะแสดงออก จะทำให้ ผู้สังเกตคล้อยตามได้มาก ลักษณะภายในของผู้เลียนแบบเองก็เป็นตัวแปรที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดการ เลียนแบบได้เช่นกัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2522 : 46 - 48) ในเรื่องการเลียนแบบนี้ แบนดูรา ได้กล่าวไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนอันเกิดขึ้นจากการที่บุคคลได้เห็นพฤติกรรมจาก ผู้อื่น และพฤติกรรมนั้น ๆ จะชักนำพฤติกรรมของเขาได้ ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยการสังเกต อันประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

1. ความสนใจ (Attentional Process) เป็นกระบวนการรับรู้ลักษณะสำคัญต่าง ๆ ของแม่แบบไว้อย่างละเอียด โดยการสังเกตและสามารถสรุปรวบรวมสิ่งที่รับรู้มาได้อย่าง เป็นขั้นตอน สิ่งที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการของความสนใจในการ เรียนรู้ด้วยการสังเกตนี้มีมากมาย เช่น ลักษณะของ • ผู้สังเกตในด้านการรับรู้ การรวบรวม และการแปลความหมายจากสิ่งที่ได้เห็น หรือลักษณะการแสดงออก ของแม่แบบ

2. การเก็บจำ (Retention Process) เป็นกระบวนการของความจำ ซึ่ง เป็นการ รวบรวมพฤติกรรมของแม่แบบที่สังเกตเห็นไว้ทุกครั้ง การเก็บจำนั้น จะทำในรูปของ สัญลักษณ์ ซึ่งใช้กันอยู่ทั่วไป กระบวนการสร้างสัญลักษณ์ จะช่วยให้จำพฤติกรรมของแม่แบบได้ แม้จะได้เห็น แม่แบบในช่วงเวลาสั้น

3. การแสดงออก (Motor Reproduction Process) เป็นกระบวนการดัดแปลง สัญลักษณ์ ซึ่งเป็นแม่แบบแห่งพฤติกรรมให้เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม กระบวนการนี้เกี่ยวข้องกับระบบ ร่างกายและจิตใจ การเกิดพฤติกรรมขึ้นอยู่กับปริมาณการเรียนรู้จากการสังเกตและองค์ประกอบ ที่ใช้เป็นประโยชน์ได้ การเรียนรู้พฤติกรรมจึงเป็นไปตามกระบวนการของแม่แบบ ซึ่งผู้เรียนจะ ค่อย ๆ ปรับพฤติกรรมของตนตามแบบที่ได้พบเห็น

4. การจูงใจ (Motivational Process) เป็นกระบวนการที่แสดงให้เห็นความ แตกต่างระหว่างความรู้ที่ได้รับกับการแสดงออก มนุษย์ไม่สามารถจะแสดงออกได้ ตามที่รับรู้มา ทั้งหมด จึงมักจะเลือกพฤติกรรมของแม่แบบ ซึ่งก่อให้เกิดผลดีตอบแทนมากกว่า พฤติกรรมที่ก่อ ให้เกิดผลเสีย ผู้สังเกตจะประเมินคุณค่าของพฤติกรรมแม่แบบ โดยการรับเอาสิ่งที่ตนพอใจไว้ และไม่ยอมรับสิ่งที่ตนไม่เห็นด้วย (Bandura. 1977 : 22 - 29)

กระบวนการจูงใจมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ด้วยการสังเกตแบบที่ได้กล่าวการกระทำ อย่างใดอย่างหนึ่งซ้ำแล้วซ้ำอีก จะก่อให้เกิดการเลียนแบบในผู้สังเกตการกระทำนั้น ฉะนั้น การที่จะให้เด็กเกิดการ เรียนรู้จากแม่แบบจึงอาจสร้างแม่แบบได้ตามทฤษฎีของแบนดูรา ได้แบ่ง แม่แบบไว้สองชนิด คือ ตัวแบบที่เป็นชีวิตจริง (live model) และตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (symbolic model) เด็กอาจเรียนรู้จากตัวแบบที่เป็นจริงจากสังคมและชีวิตประจำวัน พฤติกรรม

ที่เป็นแบบอย่างนี้ มีอิทธิพลต่อผู้พบเห็นมาก ฉะนั้น การให้แม่แบบโดยใช้สัญลักษณ์ ซึ่งอาจเป็นคำพูด เอกสาร หรือใช้โล่ที่ค้นวัสดุ เช่น วิทยุ โทรศัพท์ หรือวิดีโอเทป เป็นสิ่งเร้าให้เด็กเกิดความสนใจที่จะจำ แสดงออก และมีแรงจูงใจที่จะยอมรับพฤติกรรมนั้น ๆ มาปรับปรุงบุคลิกภาพของตน (Bandura. 1977 : 40 - 51)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้หลักการเลียนแบบของ แบนดูรา ประเภทสัญลักษณ์ โดยใช้หนังสือนิทานสำหรับเด็กที่ผ่านการวิเคราะห์จากผู้วิจัยและการพิจารณาจากคณะกรรมการควบคุมประณิญาณิพนธ์แล้วว่า มีตัวละครในเรื่อง เป็นตัวแบบในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ในระดับกลาง (ชั้น 3, ชั้น 4) มาใช้ในการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็ก

1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสือนิทานสำหรับเด็ก

หนังสือกับชีวิตมีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดเพียงไร ความเห็นของแต่ละคนย่อมแตกต่างกันไปตามประสบการณ์และรสนิยม แต่ส่วนใหญ่จะให้ความเห็นว่า ในปัจจุบัน หนังสือมีบทบาทสำคัญมากขึ้นทุกปี ผู้ที่เคยคิดว่า หนังสือไม่มีความสำคัญ ไม่มีความหมายอะไรต่อชีวิต ก็เริ่มเห็นความสำคัญ ความจำเป็นที่จะต้องใกล้ชิดกับหนังสือให้มากยิ่งขึ้น เพราะหนังสือให้ความหมายแก่ชีวิตมากเกินไป ให้ความรู้สึก อิ่ม ที่เราไม่เคยคิดว่า จะสามารถมีความรู้สึกเช่นนี้เกิดขึ้นได้ เป็นความอิ่มที่ไม่เหมือนกับความอิ่มข้าว ที่มากไปก็อืด ไม่เหมือนกับอึมนอน ที่มากไปก็ฝัน ไม่เหมือนกับอึมเหล้า ที่มากไปก็ฉ่ำ ไม่เหมือนกับอึมรัก ที่มากไปก็เอน ความอึมหนังสือไม่เหมือนกับความอึมใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะอึมอึมยิ่งอึมคำ อึมอึมก็ยิ่งงอกงาม

ความอึมอันอึมคำที่ผู้อ่านได้รับจากหนังสือนี้ จะรวมไปถึงสิ่งที่ทดแทนในปมด้อย และความต้องการต่าง ๆ ที่ผู้อ่านไม่ได้รับในชีวิตจริง ส่วนความเจริญงอกงามจะเป็นความเจริญงอกงามทั้งด้านความรู้และด้านจิตใจ

การสร้างคนให้เป็นพลเมืองดีนั้น ต้องเริ่มตั้งแต่ตัวเด็ก และการสร้างเสริมลักษณะนิสัยอันประณีต ดีงามให้กับเด็กนั้น ย่อมต้องใช้วิธีการอันแนบเนียน เพราะการกล่าวสอนอย่างตรงไปตรงมาว่า จงทำอย่างนั้น อย่าทำอย่างนี้ หรืออย่างนั้นดี อย่างนี้ไม่ดี เด็กจะเกิดความอึดอัด เพราะ

รู้สึกว่า ตนถูกบังคับ (สุมน อมรวิวัฒน์ 2520 : 137) จากความคิดที่กล่าวมานี้ จึงมีการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กขึ้น เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการ ความสนใจของเด็ก ให้เด็กเกิดความรู้ ความสุข ความภูมิใจ ที่เด็กอาจไม่ได้รับจากชีวิตจริง อีกทั้งเป็นการสอน การปลูกฝังลักษณะนิสัยต่าง ๆ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก โดยที่เด็กเองจะ 모르ตัวว่า กำลังถูกสั่งสอน การสั่งสอน และการปลูกฝังลักษณะนิสัยต่าง ๆ โดยใช้หนังสือสำหรับเด็ก จึงเป็นสิ่งที่ดี มีคุณค่าควรแก่การส่งเสริมเป็นอย่างยิ่ง

หนังสือสำหรับเด็กมีสามประเภทใหญ่ ๆ คือ

ข้อ 1. นวนิยาย (Fiction) เป็นหนังสือให้ความเพลิดเพลิน แบ่งเป็นสองอย่าง คือ

1.1 เรื่องเล่านิทาน (Story) เป็นหนังสือให้ความสนุกสนาน มีคุณธรรมอันดีงาม ไม่สอนอย่างหนึ่งอย่างใด ตรงไปตรงมา ควรเป็นหนังสือประเภทให้ความสุข ความพอใจ

1.2 บทละคร (Play) มีบทเจรจาในการดำเนินเรื่อง เขียนขึ้นเพื่อแสดงบนเวที

ข้อ 2. สารคดีให้ความรู้ข้อเท็จจริง (Non-fiction) ที่น่าสนใจ ผู้เขียนต้องมีแหล่งความรู้ไว้อย่างดี

ข้อ 3. บทร้อยกรอง (Poetry) แบ่งเป็นสองลักษณะ คือ

3.1 บทร้อยกรองง่าย ๆ สำหรับเด็ก

3.2 บทร้อยกรองสำหรับเด็กวัยรุ่น (วิริยะ สิริสิงห์ 2524 : 9)

1.2.1 ความหมายและจุดประสงค์ของการจัดทำหนังสือนิทานสำหรับเด็ก

หนังสือ ทุกๆวัน ได้ให้ความหมายและลักษณะของหนังสือสำหรับเด็กไว้ว่า หนังสือสำหรับเด็ก เป็นวรรณกรรมชนิดหนึ่งที่มีรูปแบบเฉพาะที่มุ่งใช้ภาษา เนื้อหาละเอียด ง่าย เหมาะสมกับวัยเด็ก ที่จะเข้าใจได้ดี ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านได้รับประโยชน์ดังนี้ คือ

1. ฝึกทักษะในการอ่าน
2. ให้แนวคิดในการประพฤติปฏิบัติ
3. ให้ได้รับความเพลิดเพลิน

วรรณกรรมสำหรับเด็กสมัยดั้งเดิมนั้น ไทยเราเรียกว่า คติชาวบ้าน (Folklore) ซึ่งหมายถึงแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวันของชาวบ้านที่ได้นิยมปฏิบัติสืบทอดกันหลายชั่วคน คติชาวบ้านย่อมแสดงให้เห็นถึงความเป็นมาหลายทาง เช่น

1. บ่งบอกลักษณะสภาพการดำรงชีวิตและสังคมแต่ละยุค
2. แสดงให้เห็นระดับแห่งวัฒนธรรม จริยธรรม ความเชื่อต่าง ๆ
3. บ่งบอกถึงแนวคิดอุดมการณ์ที่ต้องการจะปลูกฝังแก่เยาวชน

ต่อมาระยะหลัง สิ่งมีวรรณกรรมใหม่ ๆ เกิดขึ้น อันได้แก่ นิทาน นิยาย ซึ่งจัดทำเป็นรูปเล่มบ้าง สอดแทรกอยู่ในนิตยสาร เช่น ชัยพฤกษ์ ตระกูลสาร กุลสตรี ฯลฯ พอสรุปได้ว่า วรรณกรรมสำหรับเด็กนั้น เป็นหนังสือที่เขียนเหมาะสมกับวัยเด็ก เมื่อเด็กสนใจแล้วมักจะค้นหาอ่านเอง หรือมีจะนั้นก็อ่านโดยการจูงใจของครู ผู้ปกครอง เพื่อเสริมสร้างทักษะในการอ่าน ให้สาระที่เป็นแนวคิด แนวปฏิบัติจากบุคลิกของตัวละครในเรื่องนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี (บันลือ พฤษะวัน 2521 : 1 - 2)

จากรายงานการสัมมนาของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก ได้ผลสรุปออกมาว่า เจตนาในการทำหนังสือสำหรับเด็กนั้น ต้องดูก่อนว่า ต้องการอะไรบ้าง สิ่งที่เรามุ่งจะให้เกิดประโยชน์แก่เด็ก น่าจะได้แก่

1. ให้อ่านหนังสือออก
2. ให้เพลิดเพลินอารมณ์
3. ให้เป็นการสืบทอด
4. ให้ความรู้
5. ปลูกฝังคุณธรรม เป็นสิ่งที่จำเป็นมาก เนื่องจากเด็กเป็นกลุ่มอายุรุ่นใหม่ของสังคม

และจะต้องรับผิดชอบต่อสังคมต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ 2515 : 50)

ผลการสัมมนานี้ยังสอดคล้องกับข้อคิดของ โอลเซน ซึ่งได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสือสำหรับเด็กไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้อ่านได้หลุดพ้นจากสภาพความเป็นจริงในขณะนั้น
2. ทำให้ผู้อ่านได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน

3. หนังสือมีผลต่อการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของผู้อ่าน

4. หนังสือเป็นสิ่งที่มิประโยชน์และเชื่อถือได้ (Olsen. 1975 : 424 - 425)

จะเห็นว่า หนังสือมีคุณค่า สามารถพัฒนาจิตใจของมนุษย์ได้ ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งที่จะเอา
วรรณกรรมสำหรับเด็ก ประเภทนิทาน ที่มีภาพประกอบเป็นเรื่องราวที่ลบล้างตัวเอง ผูกโยงเรื่อง
ให้น่าสนใจ และมีตัวละครเป็นแบบอย่างต่อการพัฒนาจิตใจของเด็กเป็นอย่างดี นำมาสอนเพื่อพัฒนา
เด็กด้านจริยธรรม แต่การที่จะศึกษาหาหนทางสำหรับเด็กมาประกอบการสอนนั้น ควรต้องคำนึงถึงความ
พร้อม ความต้องการ และความสนใจของเด็กเป็นประการสำคัญ นอกจากนั้น หนังสือนิทานสำหรับเด็ก
ที่จะนำมาสอนต้องผ่านการวิเคราะห์ตามเกณฑ์ที่เชื่อมั่นได้เสียก่อนว่า เป็นหนังสือที่มีคุณค่าจริง

1.2.2 ความต้องการและความสนใจของวัยเด็ก

ความต้องการและความสนใจในการอ่านของเด็ก มักจะเกิดควบคู่และสัมพันธ์กันตลอดไป
เด็กสนใจในสิ่งไหนก็เพื่อสนองความต้องการของตนในสิ่งนั้น ๆ

อาบุญอท ไตกล้าถึงความต้องการอันเป็นพื้นฐานที่หนังสือสำหรับเด็กควรมีส่วนในการ
ตอบสนอง คือ

1. ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ มีความก้าวหน้าในชีวิต และมีชื่อเสียง
หนังสือประเภทชีวประวัติ บุคคลสำคัญ นิทานที่ตัวเองประสบความสำเร็จด้วยความพยายามต่าง ๆ
จะเป็นเรื่องที่เหมาะสม

2. ความต้องการที่จะอยู่ดีกินดี และมีความสุข ซึ่งเป็นแนวทางความหวังที่เด็กส่วนใหญ่
ต้องการมาก สำหรับเด็กที่ยากแคลนสิ่งเหล่านี้ เขาย่อมไม่หาบางสิ่งบางอย่างมาชดเชยมากยิ่งขึ้น
ดังนั้น หนังสือนิทานประเภทที่ตัวละครอยู่ดีมีสุข อาจช่วยสนองความต้องการในข้อนี้แก่เด็กได้

3. ความต้องการที่จะรู้ เด็กมักอยากรู้อยากเห็นในสิ่งใหม่ ๆ แปลก ๆ อยู่เสมอ
หนังสือประเภทสารคดี วิชาการ หนังสือสารานุกรม จึง เหมาะสมมากกับความต้องการนี้

4. ความต้องการที่จะมีความรัก เด็กจะรู้สึกความรักมาตั้งแต่เด็ก รู้จักที่จะรักผู้อื่น
และต้องการให้ผู้อื่นรักเขา หนังสือประเภทเทพนิยาย นิทานที่มีตัวละครแสดงความรัก ความอบอุ่น
ซึ่งกันและกัน จะสอนให้เด็กรู้สึกรักมากยิ่งขึ้น

5. ความต้องการที่จะเป็นที่ยอมรับ เมื่อเด็กโตขึ้น และมีเพื่อนก็ยอมรับต้องการที่จะให้ผู้อื่นยอมรับว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม หนังสือประเภท ตัวเอกเคยถูกผู้อื่นรังเกียจ และในที่สุดก็กลับเป็นที่ยอมรับของสังคม จะช่วยเด็กได้มาก

6. ความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงการเล่นจะเป็นสิ่งสำคัญ หนังสือประเภทบทเพลงร้องและเล่นประกอบ นับว่าเหมาะสม

7. ความต้องการความสวยงาม และเป็นระเบียบ หนังสือประเภทสัตว์ วรรณคดี โคลงกลอนไพเราะ มีภาพสวยงาม จะเหมาะสมกับเด็ก (Arbuthnot. 1957 : 3 - 10)

1.2.3 หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกหนังสือที่ดีสำหรับเด็ก

หนังสืออ่านสำหรับเด็กในบ้านเมืองเรา แม้ว่าจะยังขาดแคลนอยู่มาก แต่ครูผู้สอนก็ต้องจำเป็นที่จะต้องรู้จักเลือก หนังสือ พกพาสะดวก ได้เสนอเกณฑ์ทั่วไปในการพิจารณาหนังสือที่ดีสำหรับเด็กไว้ดังนี้

1. ลักษณะรูปเล่ม หนังสือที่มีคุณค่าสำหรับเด็กนั้นควรพิจารณา

1.1 ขนาด 10"× 13" นับว่าเป็นหนังสือขนาดใหญ่ อาจเล็กลงได้ตามความเหมาะสม แต่ไม่ควรเล็กเกิน 5"× 8"

1.2 ควรมีสีสรรประกอบสวยงาม

1.3 เย็บเล่มไว้นานคงแข็งแรง

1.4 การจัดหน้าชัดเจน

1.5 ตัวอักษรเรียบ ไม่มีลวดลาย พิมพ์ไม่ผิดพลาด

2. ลักษณะของหนังสือสำหรับเด็ก ควรพิจารณาประกอบที่สวยงาม

3. ประเภทวรรณกรรม วรรณกรรมที่ช่วยสร้างความเพลิดเพลินมีอยู่หลายประเภท คือ

3.1 บทกล่อมเด็ก หรือนิทานคำกลอน

3.2 นิทานพื้นบ้าน หรือนิทานอีสป

3.3 ชีวิตประวัติบุคคลสำคัญ บ่งบอกลักษณะความเป็นอัจฉริยะของนักประดิษฐ์คิด

สิ่งต่าง ๆ

3.4 เรื่องเล่า จะสอนให้รู้จักกฎเกณฑ์การดำรงชีวิต

3.5 เรื่องขบขัน เพื่อความสนุกสนาน

3.6 เรื่องแสดงความผจญภัย ความกล้าหาญ

3.7 เทพนิยาย เรื่องแสดงอิทธิฤทธิ์ของเทพเจ้า ผจญคุณธรรม

3.8 เรื่องเพื่อน

3.9 เรื่องเรีงรมย์ สะท้อนภาพชีวิต เป็นเรื่องจริงที่เป็นไปได้ เด็กจะได้ศึกษา

บุคลิกของตัวละครประกอบเหตุการณ์

3.10 เรื่องสั้น

ผู้ประเมินควรต้องวินิจฉัยดูว่า สัตว์เข้าเรื่องประเภทใด เพื่อจะได้ประเมินเรื่อง

ภาพ การตีภาพให้เหมาะสมกับเรื่องนั้น ๆ

4. การวางโครงเรื่อง หมายถึง การลำดับขั้นตอน ลำดับความเป็นมา อาจเป็น
เงื่อนไขของเรื่องที่จะต้องคอยแสดงความคลี่คลายไปสู่ความสำเร็จ ความล้มเหลวของตัวละคร ตัวเอก
อวสานของตัวผู้ร้าย ผู้ประพาศิณิต เป็นต้น

5. ความสอดคล้องทั้งในด้านเหตุผล วัฒนธรรม สถานการณ์ เป็นเรื่องเสริมประสบการณ์
หรือนำประสบการณ์ใหม่มาให้สอดคล้องกับสภาพทางวัตถุ ระเบียบประเพณีที่ปฏิบัติในกลุ่มชนที่ดำเนิน
เรื่องถึง ช่วยให้ผู้อ่านมีความรู้สึกเหมือนว่าตนเองได้ประสบมาจริง ๆ

6. การใช้ภาษา ต้องกะทัดรัด เหมาะสมกับวัย เข้าใจง่าย สละสลวยรับเข้ากับ
บุคลิกและอารมณ์ของตัวละคร

7. สลีลา สำนวนและสัมผัส จำนวนคำในแต่ละประโยค แต่ละตอน ไม่มากเกินไปการสวดคำ
และสำนวน ช่วยให้น่าสนใจ อ่านง่าย การดำเนินเรื่องควรจะรวดเร็วให้พอดีกับช่วงความสนใจ
ไม่ทำให้ยืดยาดจนเกินไป

8. ภาพ ภาพจะเป็นตัวทำให้เด็กสนใจหนังสือเป็นอย่างมาก การกำหนดภาพควรควบคุม
ไปกับการวางโครงเรื่อง เพราะเป็นเรื่องที่ต่อเนื่องกัน ภาพช่วยเสริมสร้างให้เด็กเข้าใจความหมาย
ของเรื่องได้ดีขึ้น

9. การกำหนดตัวละคร การวางบุคลิกของตัวละคร

9.1 วิทยุใกล้เคียงกับตัวเด็ก เด็กอ่านแล้วจะอยากเป็นตัวละคร เพราะเด็ก

ยังยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง

9.2 ตัวละครไม่ควรมีมาก เพราะจะทำให้เรื่องซับซ้อน

9.3 บุคลิกตัวละครมีลักษณะคงที่ชัดเจน

10. เนื้อเรื่องให้แนวท่อนะและประโยชน์ การเขียนหนังสือต้องมีจุดหมายว่าจะให้เด็กได้รับอะไร ต้องวางไว้อย่างแน่นอน

11. บรรยากาถในการดำเนินเรื่อง ต้องเป็นไปอย่างพอเหมาะพอควร

12. การใช้บทสนทนาต้องเป็นไปอย่างพอเหมาะพอควร เป็นคำพูดที่นิยมใช้ในสังคม ไม่พูดมากจนเกินไป เป็นภาษาที่เด็กเข้าใจง่าย ได้รับความตรงกับเนื้อเรื่อง

13. การจบ ขึ้นกับลักษณะของเรื่อง อีสปต้องแฝงคุณธรรม การจบให้เป็นเรื่องลือลั่นดี เด็กจะสบายใจมาก (หนังสือ พฤษะวัน 2521 : 84 - 88)

เกณฑ์การพิจารณาหนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ที่ค้นคว้าจากตำราต่างประเทศ คือ เกณฑ์การพิจารณาหนังสือของ ฮัค ชาร์ลอต ได้ให้หลักไว้ว่า หนังสือที่จะนำมาให้เด็กอ่าน ควรได้รับการพิจารณาในหัวข้อที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ก่อนอ่านต้องดูก่อนว่า เป็นหนังสือประเภทใด ใครเป็นคนเขียน เรื่องและภาพเหมาะสมกับเด็กที่เราจะให้อ่านหรือไม่

2. โครงเรื่อง (Plot) ต้องพิจารณาการดำเนินเรื่องตั้งแต่จุดเริ่มต้นไปจนถึงการดำเนินเรื่องต่อไปจนถึงจุดจบของเรื่อง เรื่องราวของหนังสือจะต้องผูกเรื่องให้ชวนติดตามตลอดเวลา

3. ฉาก และสถานที่เกิดของเรื่อง (Setting) เรื่องที่ผู้เขียนกล่าวว่า เป็นเรื่องที่เกิดที่ใด เวลาใด การดำเนินเรื่องต่อไปต้องสอดคล้องกับเวลาและสถานที่ที่กล่าวถึงที่จุดเริ่มต้นนั้นด้วย

4. แกนเรื่อง (Theme) เรื่องที่จะนำมาให้เด็กอ่านต้องมีแกนของเรื่องอันเป็นคุณค่าที่เราต้องการจะปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก หลังจากอ่านหนังสือนั้นจบลงแล้ว

5. ตัวละคร (Characterization) ตัวละครในหนังสือสำหรับเด็กจะเป็นเหมือนตัวแทนของผู้อ่าน ดังนั้น ตัวละครควรมีวัยใกล้เคียงกับผู้อ่าน ตัวละครจะเป็นตัวแทนในการรับความรัก ความอบอุ่น ความรู้ ตลอดจนการปลูกฝังลักษณะนิสัยต่าง ๆ ที่ผู้อ่านจะได้รับ

6. สีสันการเขียน (Style) ภาษาและเรื่องราวต้องเป็นสิ่งที่เด็กเข้าใจได้ง่าย เพื่อให้เด็กจะได้สับสนของเรื่องได้ การเขียนเพื่อแนะนำตัวละคร การเขียนเพื่อส่งผ่านตัวละคร ตลอดจนการบรรยายลักษณะของตัวละคร เป็นสิ่งที่ต้องระมัดระวังในการใช้ภาษาให้เหมาะสมเป็นอย่างยิ่ง

7. รูปแบบ (Format) ขนาดรูปเล่ม ขนาดรูปภาพ และขนาดตัวหนังสือ ตลอดจนคุณภาพของกระดาษและการเย็บเล่ม เป็นสิ่งที่ต้องมีการพิจารณาให้เหมาะสมกับวัยของเด็กที่อ่าน

8. อื่น ๆ (Other Consideration) นอกจาก สิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมา ยังต้องมีสิ่งที่ควรคำนึงถึงอีก เช่น การนำหนังสือไปเปรียบเทียบกับหนังสือประเภทเดียวกัน การนำหนังสือไปเปรียบเทียบกับหนังสือที่ผู้แต่งคนเดียวกัน เพื่อให้ได้หนังสือที่ดีมีคุณค่าจริง ๆ มาสอนเด็ก (Huck. 1979 : 16 - 17)

ในการดำเนินการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำหลักการที่ได้จากทฤษฎีต่าง ๆ ที่กล่าวมาโดยยึดเกณฑ์การคัดเลือกหนังสือของ ฮัค (Huck) เป็นหลัก และจะประยุกต์ให้เป็นเกณฑ์คัดเลือกหนังสือที่เน้นแกนของ เรื่องที่มุ่งการปลูกฝัง เหตุผลเชิงจริยธรรม ดังจะกล่าวไว้ในรายละเอียดในเรื่องเครื่องมือของการศึกษาค้นคว้าในการวิจัยในครั้งนี้ต่อไป

2. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้

2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

2.1.1 งานวิจัยที่แสดงถึงความสำคัญของ เหตุผลเชิงจริยธรรม

เมื่อประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา นักจิตวิทยาสังคมในต่างประเทศ ได้พบว่า การเสริมสร้างลักษณะนิสัยให้บุคคลมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ดีงามนั้นไม่สามารถที่จะปฏิบัติได้ด้วยการบอกเล่าส่งผ่าน

ตามปกติ แต่การสร้างเสริมลักษณะนิสัยแก่เด็กนั้นจะต้องส่งเสริมให้คิดอย่างมีเหตุผล มีการตัดสินใจ ที่ถูกต้อง โดยมีหลักสำหรับพิจารณา และมีการปลูกฝังทัศนคติเชิงจริยธรรมเพิ่มเติมด้วย งานวิจัยที่เป็น การบุกเบิกที่จะบ่งชี้ความสำคัญของเหตุผลเชิงจริยธรรม คือ การวิจัยเรื่อง "จริยธรรมของเยาวชน ไทย" ซึ่งได้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างอายุ 11 - 25 ปี จำนวน 1,400 คน ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ลักษณะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และลักษณะมุ่งอนาคตนั้นควรจะได้มีการปลูกฝังก่อนที่เด็ก จะมีอายุ 10 ปี เพราะเมื่อเริ่มวัยรุ่นลักษณะทางจริยธรรมต้องประการนี้จะเริ่มคงที่ ผู้ที่มาจาก ครอบครัวยากจน จะมีพัฒนาการช้ากว่ากลุ่มอื่นในช่วงวัยอายุตอนต้น แต่จะทันกลุ่มอื่นเมื่อวัยรุ่นตอนปลาย ในด้านอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู การอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก ใช้เหตุผลมาก มีความสัมพันธ์กับ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้ถูกศึกษาทุกระดับอายุ และพบว่า ในครอบครัวยากจน บิดามารดา มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะช่วยให้ลูกมีจริยธรรมสูงได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจักษ์จณี 2520 : 210)

วิรัช จาบทนอม ได้ศึกษาการคิดหาเหตุผลตามหลักตรรกศาสตร์ และการคิดหาเหตุผล เชิงจริยธรรม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในกรุงเทพฯ และชนบท อายุ 13 - 15 ปี ผลของการ ศึกษาไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการคิดตามหลักตรรกศาสตร์กับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรม แต่อย่างใด (วิรัช จาบทนอม 2520 : 73)

วิเชียร ทองนุช ได้ศึกษาเปรียบเทียบการคิดหาเหตุผลตามหลักอนุรักษ์และการใช้ เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่มีการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน ทำกับเด็กอายุ 9 - 12 ปี จำนวน 120 คน ผลที่พบ คือ เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน (ประชาธิปไตย กับเข้มงวด) มีถิ่น ที่อยู่ต่างกัน มีอายุต่างกัน จะมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกัน และพบว่า การให้เหตุผล ตามหลักอนุรักษ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (วิเชียร ทองนุช 2521 : 117)

สุริยา เหมดิลิป ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับระดับสติปัญญา และการ ยอมรับตนเองของเด็กวัยรุ่นตอนต้น พบว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ระดับสติปัญญาการยอมรับ ตนเอง มีความสัมพันธ์กันทางบวก แต่เมื่อทดสอบรายคู่ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสัมพันธ์กับ

การยอมรับตนเอง แต่ไม่สัมพันธ์กับสติปัญญา การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด (ปัตตานี) ไม่มีความแตกต่างกัน (สุริยา เหมตศิลป์ 2521 : 44)

ทิพวรรณ กิติวิบูลย์ ได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียน อายุ 4 - 6 ปี จำนวน 83 คน พบว่า เด็กไทยก่อนวัยเรียนบางคนมีระดับจริยธรรมต่ำ บางคนมีระดับจริยธรรมสูง คือ เด็กที่มาตราได้รับการศึกษาสูงเด็กที่อยู่ในกรุงเทพฯ รอบใน เด็กที่มาตราทำงานหารายได้ เด็กที่มาตราอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก และมีกิจกรรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก จะมีคะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่มีลักษณะตรงกันข้าม และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็ก (ทิพวรรณ กิติวิบูลย์ 2522 : 124)

ทิพย์สุดา นิลสินธพ ได้สร้างแบบทดสอบความพร้อมด้านจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียน นำไปทดสอบเด็กในกรุงเทพฯ จำนวน 120 คน ผลการวิจัยพบว่า หญิงและชายมีความพร้อมทางจริยธรรมไม่แตกต่างกัน แต่ความพร้อมทางจริยธรรมจะเพิ่มขึ้นตามอายุ (ทิพย์สุดา นิลสินธพ 2522 : 46 - 48)

เดช วิโอ ได้ศึกษาพัฒนาการ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามหัวข้อจริยศึกษาในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 พบว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมพัฒนาขึ้นตามลำดับชั้นเรียน และเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันจะให้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกัน โดยเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงสุด และเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดจะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (เดช วิโอ 2522 : 68)

บุญศรี แก้วส่อง ได้เปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กอายุ 13 - 18 ปี พบว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กที่มีการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน ระดับอายุต่างกันจะมีพัฒนาการต่างกัน แต่ไม่พบความแตกต่างของพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กที่มีแบบการคิดต่างกัน อาชีพบิดามารดาแตกต่างกัน การศึกษาของบิดามารดาแตกต่างกัน สถานที่อยู่และเพศแตกต่างกัน และยังพบว่ามีสหสัมพันธ์เชิงพหุคูณระหว่างพัฒนาการทางจริยธรรม การอบรมเลี้ยงดู และแบบการคิด (บุญศรี แก้วส่อง 2522 : 60 - 61)

จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีผู้ศึกษา ดังที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและกำลังเป็นที่ได้รับความสนใจ มีการศึกษาถึงความเกี่ยวข้องกันตัวแปรต่าง ๆ มากมาย ในการวิจัยครั้งนี้ก็มองเห็นความสำคัญของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเช่นกัน แต่เน้นในเรื่องวิธีการสอนเพื่อพัฒนา เหตุผลเชิงจริยธรรมในตัวนักเรียนให้สูงขึ้นมาอยู่ในระดับที่เหมาะสมกับระดับอายุ ตามทฤษฎีของ โคลเบอร์ก

2.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมในประเทศไทย

เอกจ ชวป์โต ได้ประมวลผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมและพัฒนาจริยธรรมในประเทศไทยที่ผ่านมา และพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการสำรวจความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และวิธีสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผลของการสำรวจความคิดเห็นมีลักษณะสอดคล้องกัน คือ หลักสูตรวิชาศีลธรรมมักซ้ำยาก ค่อนข้างยาก และไม่ทันสมัย ผู้เรียนที่สนใจจริง ๆ ค่อนข้างน้อย เวลาสอนศีลธรรมตามหลักสูตรน้อยเกินไป สภาพการสอนทั่ว ๆ ไป เป็นการบรรยาย การจัดอุปกรณ์กิจกรรมการสอนมีน้อย ซึ่งการวิจัยเหล่านี้มิได้เป็นการวิจัยถึงผลการฝึกอบรมจริยธรรมโดยตรงว่าทำให้เกิดพัฒนาในตัวผู้เรียนมากน้อยเพียงใด (เอกจ ชวป์โต 2521 : 18 - 21)

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมเรื่องแรก คือ การวิจัยเรื่อง "จริยธรรมของเยาวชนไทย" เป็นการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของเยาวชนไทยมีลักษณะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและลักษณะมุ่งอนาคตที่หลังจากอายุ 10 ปีแล้ว และในการทดลองในห้องปฏิบัติการนั้น พบว่าลักษณะต่าง ๆ ของสถานการณ์ เช่น การตกวางวัลทันที และตัวแบบแสดงการกระทำดีจะมีอิทธิพลต่อการยับยั้งพฤติกรรมโกงของวัยรุ่นมาก วัยรุ่นที่มีจริยธรรมสูง ถ้าอยู่ในสภาวะชลอวางวัล หรือตัวแบบที่กระทำความดี จะเชื่อสัจย์กว่าวัยรุ่นที่มีจริยธรรมต่ำ และพบว่าผู้มีจริยธรรมต่ำจะไม่ค่อยรับอิทธิพลจากตัวแบบ นอกจากนี้ยังพบว่าทัศนคติเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมไม่เชื่อสัจย์ แต่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับลักษณะมุ่งอนาคต และลักษณะมุ่งอนาคตนั้น ถ้าเป็นไปในทางเดียวกับเหตุผลเชิงจริยธรรม คือ สูงด้วยกัน ต่ำด้วยกันแล้วจะทำให้

วัยรุ่นมีสภาพข้อสงสัยมากกว่าลักษณะที่ตรงกันข้าม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันทึก 2520 : 211)

สุภาพรรณ พวงสั้นเพียร ได้ศึกษาเปรียบเทียบการสอนศีลธรรม หน่วยคุณธรรมสร้างเสริม ลักษณะนิสัย ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีการสอนแบบธรรมดาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน ผลการทดลองวิธีทั้งสองไม่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน แต่นักเรียนที่เรียน โดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์มีทัศนคติในด้านมนุษยสัมพันธ์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ตกว่านักเรียนที่เรียนโดย วิธีสอนแบบธรรมดา และความแตกต่างยังคงอยู่เมื่อ 6 เดือนผ่านไป (สุภาพรรณ พวงสั้นเพียร 2519 : 84)

ฉกาจ ช่วยโต ได้ศึกษาผลการฝึกอบรมตามโครงการอบรมจริยศึกษาสำหรับนักศึกษา วิทยาลัยครูสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ผู้เข้าอบรมมีทัศนคติเชิงจริยธรรมสูงยิ่งกว่าผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการ อบรม ผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำอยู่เดิม มีพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมากกว่าผู้ที่มี เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงอยู่เดิม และมีแนวโน้มว่าผู้ที่มีทัศนคติเชิงจริยธรรมที่ด้อยอยู่เดิมจะมีพัฒนาการ มากกว่าผู้ที่มีอยู่มากอยู่เดิม แต่ไม่พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อย รักมาก การใช้เหตุผลน้อย การใช้เหตุผลมาก ความสามารถในการเรียนสูงและต่ำ ทัศนคติต่อโครงการดีและไม่ดีทั้งหมดไม่พบว่า จะเกี่ยวข้องกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีพัฒนาการด้านเหตุผลเชิงจริยธรรม หรือมีทัศนคติเชิงจริยธรรม แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดแต่อย่างใด (ฉกาจ ช่วยโต 2521 : 165)

ประดิษฐ์ พรหมเสนา ได้ศึกษาผลการสอนของวิชาศีลธรรม เรื่อง "แนะนำวิธีสอน สัมัยพุทธกาล มาใช้สอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา" กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 56 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยสร้างแผนการสอน ตามวิธีสัมัยพุทธกาล 4 วิธี คือ วิธีแบบอุปมา-อุปมัย แบบสัจจจลา แบบปูลลาวิสัยนา และแบบไตรสิกขา ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนสัมัยพุทธกาลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า กลุ่มที่เรียนโดยวิธีสอนปกติ ส่วนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในความคิดเห็นของครูไม่ต่างกัน (ประดิษฐ์ พรหมเสนา 2523 : 83)

งานวิจัยที่มุ่งพัฒนาระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษาโดยตรง ได้แก่ งานวิจัยของ โกศล มีคุณ ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิจัยเชิงทดลองฝึกอบรมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทักษะในการล่วมบทบาทของนักเรียนชั้นประถมศึกษา" กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 จำนวน 191 คน อายุ 9 - 14 ปี จากโรงเรียนสามแห่งในจังหวัดราชบุรี อันเป็นตัวแทนของโรงเรียนในชนบท โรงเรียนชุมชนของชนบท และโรงเรียนในเมือง เขตละ 1 แห่ง นักเรียนได้รับการจัดเข้ากลุ่มตัวอย่างไม่ลำเอียง 4 กลุ่ม เพื่อใช้วิธีการฝึกต่างกันดังนี้ กลุ่มที่ 1 ได้รับการฝึกล่วมบทบาทร่วมกับการฝึกการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม กลุ่มที่ 2 ได้รับการฝึกล่วมบทบาทอย่างเดียว กลุ่มที่ 3 ได้รับการฝึกการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างเดียว กลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มควบคุม ในการฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรมได้ใช้วิธีเรียนโดยตนเอง จากบทเรียนสำเร็จรูปประกอบกับวิธีการร่วมกิจกรรมกลุ่มในห้องเรียน ล่วนการฝึกล่วมบทบาท ใช้วิธีการร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างเดียว ทุกกลุ่มใช้เวลาในการฝึก 15 ครั้ง ครั้งละ 60 ถึง 100 นาที ฝึกทุกวัน วันละครั้ง ผลการวิจัยครั้งนี้ผู้ที่ได้รับการฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรมและฝึกล่วมบทบาทมีลักษณะที่ฝึกนี้สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างเด่นชัด โดยกลุ่มที่รับการฝึกสองด้านให้ผลเท่าเทียมกับกลุ่มฝึกด้านเดียว เมื่อพิจารณาลักษณะของบุคคลประกอบการฝึกพบว่า ผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก มีคะแนนการล่วมบทบาทหลังฝึกสูงกว่าผู้ได้รับการอบรมแบบรักสนับสนุนน้อย ส่วนผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก ผู้มีการคิดแบบเอกลัษณะสูง และผู้มีการล่วมบทบาทสูงเป็นผู้มีคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มผู้มีลักษณะตรงข้าม นอกจากนี้ยังพบว่าความสามารถในการล่วมบทบาทเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล นอกจากนี้ยังมีตัวแปรที่ใช้ทำนายคะแนนความสามารถในการล่วมบทบาทและคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมหลังการฝึกได้ดี ตัวแปรสำคัญที่ทำนายคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม คือ ระดับความสามารถในการล่วมบทบาทการฝึก ที่น้อย การอบรมเลี้ยงดูแบบรัก การคิดแบบเอกลัษณะ การทำงานของมารดา และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล โกศล มีคุณ ได้สรุปว่า การที่ได้พบว่า ความสามารถในการล่วมบทบาทและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนต่างจังหวัดสามารถจะพัฒนาได้จากการฝึกอบรมระยะสั้น และผู้ที่มีลักษณะบางประการแตกต่างกัน จะได้รับ

ประโยชน์จากการฝึกแตกต่างกัน ทำให้การวิจัยนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งด้านจริยศึกษา และอาจนำวิธีการ และเนื้อหาไปใช้ในวงกว้างได้เป็นอย่างดี (โกศล มีคุณ 2524 : 122)

จากการศึกษาผลงานการวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมนี้โดยเฉพาะผลงานวิจัยของ โกศล มีคุณ ที่ได้นำเอาหลักการให้แสดงบทบาทมาเป็นวิธีพัฒนาจริยธรรม จึงเป็นแนวทางให้ผู้วิจัยหาวิธีการพัฒนาจริยธรรมของเด็กไทย โดยจะใช้วิธีการให้เลียนแบบจากตัวแบบ แม่แบบที่จะให้เด็กได้เรียนรู้เป็นแบบจากตัวละครในหนังสือนิทานสำหรับเด็ก เป็นหนังสือนิทานที่ได้รับการพิจารณาว่าตรงกับความต้องการของเด็กและความต้องการของเด็ก

2.1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมในต่างประเทศ

เกี่ยวกับการให้ความรู้ที่สูงขึ้น

โกรว์เลย์ ได้ทดลองเกี่ยวกับหลักการตัดสินใจที่สูงกว่าหลักที่เด็กเคยใช้เพื่อให้เด็กยอมรับหลักการตัดสินใจใหม่นี้ โดยการทดลองกับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเดิมใช้หลักการตัดสินใจจริยธรรมตามปริมาณความเสียหายทางวัตถุมาเป็นการใช้หลักตัดสินใจตามความตั้งใจที่จะกระทำผิดแทน เขาพบว่า วิธีการดังกล่าวนี้ใช้ได้ผล คือ เด็กมีแบบการตัดสินใจที่สูงกว่าเดิม และเขายังพบว่า การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวคงทนอยู่ไปอีกนานหลังจากการฝึกผ่านไปแล้ว (ดวงเดือน พันธมนาวิน 2522 : 46 อ้างอิงมาจาก Glowley. 1968)

ตูเรียล และ โรธแมน รายงานว่าเด็กวัยรุ่นที่มีจริยธรรมถึงขั้น 4 คือ ผู้ใช้หลักการทำตามกฎเกณฑ์ของคำสัญญาและกฎหมาย เป็นผู้คล้อยตามการชักจูงด้วยการใช้เหตุผลที่ต่างไปจากขั้นจริยธรรมของตน 1 ขั้น (ดวงเดือน พันธมนาวิน 2522 : 46 อ้างอิงมาจาก Turiel and Rothman. 1972)

เกี่ยวกับการแสดงบทบาท

ตูเรียล ได้วัดระดับจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นตอนต้น แล้วให้เด็กแสดงเป็นบุคคลอื่นในเรื่องมีปัญหาและไปขอคำแนะนำจากเพื่อน 2 คน เพื่อน 2 คนนี้ จะแนะนำเด็กไปคนละทาง โดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม เด็กบางคนจะได้รับคำแนะนำที่ใช้เหตุผลสูงกว่าระดับของตน 1 ขั้น บางคน

ได้รับเหตุผลที่สูงกว่าระดับของตน 2 ขึ้น บางคนได้รับเหตุผลต่ำกว่าระดับของตนเอง 1 ขึ้น และบางคนไม่ได้รับประสบการณ์นี้เลย หลังจากนั้น 1 สัปดาห์ เด็กทุกคนจะถูกวัดระดับจริยธรรมอีกครั้ง ผลปรากฏว่า เด็กที่ได้รับการแนะนำประเภทที่ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าระดับของตน 1 ขึ้นนั้น มีพัฒนาการด้านจริยธรรมมากที่สุด (ดวงเดือน พันธมนาวิน 2522 : 10 อ้างอิงมาจาก Turiel. 1966)

ทราวิส และ ปีเตอร์ ได้ทดลองกับเด็กเกรด 5 ชาย-หญิง โดยแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองได้รับการฝึกสัมนาบทบาทสัปดาห์ละสองครั้ง เป็นเวลา 12 สัปดาห์ กลุ่มควบคุมเน้นการจำและการค้นหาคำตอบปัญหาขัดแย้งทางศีลธรรม ผลการทดลองพบว่า การฝึกกระบวนการสัมนาบทบาทช่วยส่งเสริมพัฒนาการในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญ คือ กลุ่มทดลองมีพัฒนาการขึ้นเฉลี่ยประมาณ 1.5 ขึ้น ในเวลา 3 เดือน (ดวงเดือน พันธมนาวิน 2522 : 50 อ้างอิงมาจาก Travis and Peter. 1974)

เกี่ยวกับอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน

เลอเฟอซี และ วาลโลชิน ได้ให้เด็กชายและหญิง รับฟังเหตุผลของเพื่อน ๆ ซึ่งแสดงเหตุผลสูงกว่า หรือต่ำกว่าระดับจริยธรรมของวัยรุ่นนั้น 1 ขึ้น ผลปรากฏว่า กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลรุนแรงมาก สามารถทำให้เกิดการเพิ่มหรือลดขึ้นการพัฒนาด้านจริยธรรมได้ และการเปลี่ยนแปลงนี้มีผลคงทนวัดพบได้หลังจากการฝึก 100 วัน แต่การเปลี่ยนจริยธรรมเป็นขึ้นสูงขึ้นกว่าเดิมนั้นมีผลคงทนกว่าการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมเป็นขึ้นที่ต่ำกว่าเดิม (ดวงเดือน พันธมนาวิน 2522 : 51 อ้างอิงมาจาก Lefurgy and Waloshin. 1969)

เกี่ยวกับการใช้ตัวแบบ

กิลเชย์ ได้ทำการทดลองเพื่อวัดระดับจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นชาย 63 คน หญิง 63 คน โดยแบ่งผู้ถูกทดลองตามจริยธรรมที่เขาถืออยู่ และในแต่ละระดับยังแบ่งออกเป็นภาวะการนำเสนอเหตุผลให้แบบต่าง ๆ คือ ภาวะหนึ่ง ผู้ทดลองจะใช้ความคิดเห็น ซึ่งดีกว่า (ที่ผู้ถูกทดลองใช้อยู่) 2 แนว แต่ไม่มีเหตุผลยืนยันว่าให้เลือกแบบใด ภาวะสอง ผู้ทดลองใช้ความคิดเห็นพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนในระดับเดียวกับที่ผู้ถูกทดลองใช้อยู่ ภาวะ 3 ผู้ทดลองจะใช้ความคิดเห็นพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุน

ชั้นจริยธรรมสูงกว่าชั้นที่ถูกทดลองให้อยู่ 1 ชั้น ซึ่งผลการทดลองปรากฏว่า ผู้ถูกทดลองในภาวะ 3 มีการเปลี่ยนแปลงการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่สูงขึ้นกว่าเดิม มากกว่ากลุ่มที่เล่นแต่ความคิดเฉย ๆ หรือเล่นแต่เหตุผลในชั้นเดียวกับที่เขาได้อยู่ แสดงว่าการใช้ตัวแบบที่เล่นเหตุผลในชั้นที่สูงขึ้นหนึ่งชั้น มีผลทำให้ผู้ถูกทดลองพัฒนาจริยธรรมสูงขึ้นได้ (Kessey. 1974 : 30 - 38)

ซีโลเฟอร์ และ ดักลาส ได้ทดลองกับเด็กอายุ 3 - 6 ปี โดยมุ่งฝึกการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของเด็กจากการตัดสินใจ โดยพิจารณาจากความเสียหายของวัตถุ ขึ้นสู่ระดับการพิจารณาความสนใจของผู้กระทำ โดยแบ่งเป็นสามกลุ่ม กลุ่มที่ 1 ให้อุปกรณ์เป็นตัวแบบ กลุ่มที่ 2 ให้อุปกรณ์เสริมแรง กลุ่มที่สาม กลุ่มควบคุม เขาพบว่า กลุ่มทดลองทั้งสองให้ผลไม่แตกต่างกัน และกลุ่มทดลองทั้งสองจะให้ผลเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจของเด็กให้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม แสดงให้เห็นว่า การฝึกฝนให้อุปกรณ์เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยใช้ตัวแบบนั้น ใช้อุปกรณ์เด็กเล็ก ๆ ด้วยเช่นกัน สามารถนำไปใช้ได้ทั้งสองวิธี (Schleifer and Douglas. 1973 : 62 - 68)

ในเรื่องการให้ตัวแบบต่อการพัฒนาจริยธรรมที่ใช้ตัวแบบไม่ใช่วิดีตจริงก็มีผลงานวิจัยของ ฮิกส์ ซึ่งได้ศึกษาพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการให้เห็นตัวแบบก้าวร้าว (Aggressive Models) โดยให้เห็นตัวแบบจากภาพยนตร์ เขาได้ศึกษาเด็กอายุ 41 - 76 เดือน จำนวน 60 คน เป็นชาย 30 คน หญิง 30 คน แบ่งเป็นห้ากลุ่ม กลุ่มละ 12 คน กลุ่มที่ 1 เห็นตัวแบบเป็นผู้ใหญ่ชาย กลุ่มที่สอง เห็นตัวแบบเป็นผู้ใหญ่หญิง กลุ่มที่สาม เห็นตัวแบบเป็นเด็กชายวัยเดียวกัน กลุ่มที่ 4 เห็นตัวแบบเป็นเด็กหญิงวัยเดียวกัน กลุ่มที่ห้า กลุ่มควบคุม ผลการทดลองปรากฏว่า เด็กจะเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวมากที่สุด เมื่อเห็นตัวแบบที่เป็นเด็กชายวัยเดียวกันตน และการก้าวร่วมน้อยที่สุด เมื่อเห็นตัวแบบที่เป็นผู้ใหญ่ชาย (Hicks. 1965 : 97)

จากผลงานวิจัยต่างประเทศที่กล่าวมาแล้วทุกเรื่อง ได้นำวิธียกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม ที่มี 4 วิธี คือ

1. การให้ความรู้ที่สูงขึ้น
2. การแสดงบทบาทสมมติ

3. การใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน

4. การให้เลียนแบบจากตัวแบบ

มาเป็นพื้นฐานในการวิจัยทั้งสิ้น โดยเฉพาะผลงานการวิจัยของ ฮิกส์ (Hicks) ได้ใช้ตัวแบบประเภทสัญลักษณ์ (Symbolic Model) คือ ตัวแบบจากภาพยนตร์ ซึ่งจะใกล้เคียงกับการวิจัยในครั้งนี้นัก เพราะผู้วิจัยจะใช้หนังสือนิทานสำหรับเด็กที่มีตัวละครเป็นตัวแบบ มาเป็นเครื่องมือในการสอนเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวกับเรื่องความสนใจในการอ่านของเด็ก

อรพินทร์ ลวาลพันธ์ ได้ศึกษาความสนใจในการอ่านเรื่องประเภทต่าง ๆ ของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งสิ้น 310 คน สรุปว่า เด็กสนใจอ่านเรื่องประเภทต่าง ๆ จากมากไปหาน้อย คือ เรื่องสมมติ กิจกรรมในครอบครัว ความสุข วิทยาศาสตร์ธรรมชาติศึกษา ผลลัพธ์ ประวัติศาสตร์ ขาว ความเคลื่อนไหวในประเทศ ตลก ประเพณีพื้นเมืองของชาติต่าง ๆ และเศร้าสลดใจ จำนวนเด็กที่ชอบเรื่องสมมติมีมากที่สุด ชอบเรื่องเศร้าสลดใจมีจำนวนน้อยที่สุด (อรพินทร์ ลวาลพันธ์ 2521 : 129)

กรมวิลาการ กระทรวงศึกษาริการ ได้ศึกษากับนักเรียนชั้นประถมปลาย ในกรุงเทพมหานคร ได้ข้อสรุปว่า นักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ชอบอ่านนิทานมากที่สุด ลักษณะนิทานที่เด็กชอบเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ นิทานที่สื่อกลั่นใจ นิทานโบราณคดี และนิทานพื้นเมือง (กรมวิลาการ 2520 : 35)

สมทรง สิตลายน ได้ศึกษารูปเล่มของหนังสือ ขนาด และภาพประกอบของหนังสือที่เด็กชอบ พบว่า

1. นักเรียนชอบรูปเล่มขนาด 6 × 8.5 นิ้ว มากที่สุด
2. นักเรียนชอบตัวอักษร ผ.ศ. 20 ปอยกั ตัวเรียงห่างมากที่สุด
3. นักเรียนชอบภาพวาดแบบไทยแท้ พิมพ์ 4 สี มากที่สุด (สมทรง สิตลายน

2516 : 89 - 90)

สำรึกกา กาญจนะ ได้ศึกษาการบำบัดด้วยหนังสือ ได้ความรู้เพิ่มเติมจากการศึกษาว่า

1. เด็กชอบอ่านเรื่องผจญภัย ตื่นเต้น ตัวละครเคลื่อนไหวมีชีวิตชีวา เนื้อเรื่องตรงกับสิ่งที่เด็กชอบ คือ มีความกล้าหาญ อดทน ชอบเรื่องต่อสู้ เรื่องที่ต่างไปจากความจริง
2. หนังสือแต่ละเล่มก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคลไม่เหมือนกัน กล่าวคือ เด็กอ่านหนังสือเรื่องเดียวกันจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวละคร และเจตคติต่อเรื่องต่างกันออกไป (สำรึกกา กาญจนะ 2518 : 92)

การที่ได้ทราบเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสนใจในการอ่านของเด็กนี้ นับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการที่จะนำความรู้นี้ไปใช้ในการพิจารณาจัดหาหนังสือที่ตรงกับความสนใจของเด็กจริง ๆ มาใช้ในการพัฒนาเด็กต่อไป

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์คุณค่าของหนังสือสำหรับเด็ก

สุนทร มีพร้อม ได้ทำการวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กที่ขณะการประกวดและได้รับรางวัลประเภทหนังสือทั่วไปที่ไม่ใช่แบบเรียน โดยถือเฉพาะหนังสือที่เข้าประกวดในงานสัปดาห์หนังสือ ปี 2515 - 2519 โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญและจากเอกสารต่าง ๆ ผลปรากฏว่า หนังสือประเภทวรรณคดี 4 เล่ม เมื่อพิจารณาแล้วจะมีคุณค่าด้านให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและโบราณคดี การเล่านเรื่องเป็นไปตามขั้นตอนที่เด็กควรรู้ และมีภาพประกอบน่าสนใจ ส่วนหนังสือบันเทิงคดีมี 13 เล่ม จะมีคุณค่าด้านให้ความบันเทิงแก่เด็กเหมือนทำให้เด็กได้ท่องเที่ยวไปตามที่ต่าง ๆ การเล่านเรื่องเป็นนิทานเล่าเรื่องง่าย ฉากและตัวละครเป็นสิ่งที่เด็กเคยพบเลื่อมจะมีผลต่อจิตใจของเด็กเป็นส่วนใหญ่ คือ กระตุ้นให้เกิดความรู้ลึกซึ้งคิดในด้านต่าง ๆ เช่น คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งค่านิยมต่าง ๆ (สุนทร มีพร้อม 2522 : 49 - 81)

รัชณี แพรณีมิตร ได้ทำการวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กขณะการประกวด ร้อย 11 - 14 ปี ที่พิมพ์ในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 - 2522 โดยเลือกมา 29 เล่ม ปรากฏว่า

1. ด้านเนื้อหา มีคุณภาพดีมาก 2 เล่ม ดี 17 เล่ม ปานกลาง 7 เล่ม ต้องปรับปรุง 3 เล่ม

2. ด้านรูปเล่ม ตี 20 เล่ม ปานกลาง 9 เล่ม

3. ด้านสีลาการเขียน ตีมาก 1 เล่ม ตี 2 เล่ม ปานกลาง 8 เล่ม ควรปรับปรุง 2 เล่ม (รัชนี้ แพร่นิมิตร 2522 : 55 - 60)

วิจิตรา สุธาภกร ได้ทำการวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กเฉพาะที่พิมพ์เป็นภาษาไทยในต้นพุทธศตวรรษ ระหว่างปี 2520 - 2522 เพื่อที่จะทราบว่าคุณธรรมเหล่านั้นจะขึ้นอยู่กับประเภทหนังสือหรือไม่ การวิเคราะห์ใช้หนังสือ 103 เล่ม แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ นิทานชาวบ้าน 30 เล่ม วรรณกรรมปัจจุบัน 40 เล่ม วรรณกรรมประเภทร้อยกรอง 25 เล่ม ผลการวิเคราะห์คุณธรรมด้านมารยาท นิยมนับบุคคล ความเมตตากรุณา ปรากฏว่า หนังสือประเภทนิทานชาวบ้านและวรรณกรรมประเภทร้อยกรอง มีคุณธรรมด้านมารยาทและนิยมนับบุคคลมากที่สุด คุณธรรมที่ปรากฏน้อยที่สุดในหนังสือทั้งสาม คือ คุณธรรมประเภทความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว คุณธรรมที่จงรักภักดีต่อชาติ คำสอน พระมหากษัตริย์ และการวิสัยยังพบว่า คุณธรรมแต่ละประเภทยังขึ้นอยู่กับประเภทของหนังสืออย่างมีนัยสำคัญ (วิจิตรา สุธาภกร 2523 : 88 - 89)

จากผลการวิเคราะห์หนังสือนิทานสำหรับเด็กที่กล่าวมาทำให้ได้รู้ว่า หนังสือนิทานสำหรับเด็กนั้นส่วนมากจะแฝงไว้ด้วยคติสอนใจ ที่มุ่งจะให้ผู้อ่านเกิดการพัฒนาทางด้านคุณธรรม จริยธรรม การวิจัยครั้งนี้จะทำการวิเคราะห์หนังสือนิทานสำหรับเด็กเช่นกัน โดยใช้เกณฑ์คัดเลือกหนังสือที่ประยุกต์มาจากเกณฑ์ของ ฮัค (Huck) เป็นหลัก โดยมุ่งจะให้ได้นิทานที่มีตัวละครในหนังสือ เป็นตัวละครที่เป็นตัวแบบในการก่อให้เกิดผลเชิงจริยธรรมที่ต้องการปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก เมื่อวิเคราะห์แล้วจะนำหนังสือมาทดลองสอนเพื่อพัฒนา เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กจริง ๆ

2.2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หนังสือนิทานในการพัฒนา เด็ก

ในประเทศไทย

เฉลิม มากนวล ได้ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบนิทานชาดกเฉพาะเรื่องสัตว์กับนิทานอีสปในด้านประติภาวนาเป็นมา โครงเรื่อง และแนวคิดลักษณะสู่ภาสิต คุณค่า และกลวิธีในการเล่านิทาน การวิจัยได้ผลสรุปว่า โครงเรื่องและแนวคิด นิทานชาดกและนิทานอีสป มีโครงเรื่องคล้ายคลึงกัน

แต่รายละเอียดแตกต่างกัน ตัวละครในนิทานอีสป เป็นสัตว์ที่มีจริงในโลก ส่วนตัวละครในนิทานชาดก ได้เพิ่มสัตว์จินตนาการ อุปนิสัยของตัวละครคล้ายคลึงกัน ในด้านคุณค่าพบว่านิทานทั้งสองแบบมีคุณค่าโดยตรงต่อการสอนจริยธรรม การศึกษา จิตวิทยา และสังคมวิทยา (เฉลิม มากนวล 2517 : 160 - 161)

ลู่อลัมร ประพัฒน์ทอง ได้ทำการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 อายุ 7 - 10 ปี ในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 80 คน โดยการเล่านิทานที่มีเนื้อเรื่องกระตุ้นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 10 เรื่อง เป็นเวลา 3 วัน แล้ววัดพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็ก โดยให้เล่นเกมที่ยาก 3 ชิ้น พบว่าเด็กที่ได้ฟังนิทานตัวแบบที่มีความเพียรพยายาม ฝ่าอุปสรรคบรรลุผลสำเร็จ จะมีพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่าเด็กที่ได้รับฟังนิทานไม่มีคุณค่า และยังพบว่า เด็กที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองเร็ว จะมีพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองช้า (ลู่อลัมร ประพัฒน์ทอง 2521 : 68 - 73)

อรทัย สันทริชานวงษ์ ได้ศึกษารูปแบบของหนังสือนิทานที่ส่งผลต่อการรับผิดชอบของเด็ก และผลของการฟังนิทานที่มีต่อความรับผิดชอบจากเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง และเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบยับยั้งการพึ่งตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 160 คน โดยใช้วิธีเล่านิทาน 3 รูปแบบ คือ นิทานปรามปร่า นิทานเรื่องสัตว์ และนิทานท้องถิ่น ผลการทดลองพบว่า รูปแบบของนิทาน ส่งผลต่อความรับผิดชอบของกลุ่มตัวอย่างไม่แตกต่างกัน และไม่พบความแตกต่างสำหรับความรับผิดชอบของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน (อรทัย สันทริชานวงษ์ 2523 : 49 - 52)

ในต่างประเทศ

เมคเทลแลนด์ ได้รวบรวมวรรณกรรมท้องถิ่น และนิทานท้องถิ่นประเภทต่าง ๆ เกือบทั่วโลก ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1920 ถึง 1955 โดยรวบรวมเป็น 2 ช่วง คือ ระหว่างปี 1920 ถึง 1929 รวบรวมได้จาก 23 ประเทศ ปี 1946 ถึง 1955 รวบรวมจาก 40 ประเทศ ได้นิทานกว่า 1,300 เรื่อง ทำการลุ่มนิทานโดยไม่ได้อ่านเรื่องมาก่อนเลย แล้วแปลเป็นภาษาอังกฤษ

พิมพ์ให้เป็นรูปแบบเดียวกัน ชื่อบุคคล และสถานที่ถูกเปลี่ยนเพื่อไม่ให้ทราบว่าเป็นของประเทศใด
แล้วนำนิทานที่ลุ่มได้มาให้คะแนนแรงสูงใจไฟล์สมฤทธิ์ ผลสรุปว่า ประเทศที่มีคะแนนแรงสูงใจไฟล์สมฤทธิ์
สูง เป็นประเทศที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจสูง แสดงว่า นิทานเป็นเครื่องกระตุ้นแรงสูงใจ
ไฟล์สมฤทธิ์ของบุคคลได้เป็นอย่างดี (Mecdeland, 1961 : 70 - 79)

ติกสัน จอห์นสัน และ ซอลซ์ ได้ศึกษาวิจัยกับเด็กอนุบาลอายุ 3 - 4.5 ปี ที่โรงเรียน
ในเมืองดีทรอยต์ เด็กในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 146 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มแรก เล่านิทาน
ให้ฟัง แล้วให้เด็กแสดงบทบาทประกอบตามเรื่อง กลุ่มที่ 2 เล่านิทานให้ฟัง แล้วให้เด็กแสดงบทบาท
ประกอบตามเรื่อง กลุ่มที่ 2 เล่านิทานให้ฟังพร้อมกับพาไปดูของจริงนอกสถานที่ เช่น ไปซื้อของ
ไปสวนสัตว์ กลุ่มที่ 3 เล่นบทบาทเกี่ยวกับเรื่องนิทานที่เล่าให้ฟัง กลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มควบคุม
ผลการทดลองปรากฏว่า ถ้าเด็กได้แสดงบทบาทเลียนแบบตัวละครในเรื่องไปด้วยจะพัฒนาจิตลักษณะ
ต่าง ๆ ได้ดีที่สุด แสดงว่า เมื่อเด็กฟังนิทานแล้ว เด็กย่อมมีความต้องการที่จะเลียนแบบตัวละคร
ที่ตัวชอบ หรือตัวละครที่ได้รับความสำเร็จจากพฤติกรรมนั้น ๆ นอกจากนี้ ยังพบว่า เนื้อหานิทาน
ถ้าเป็นเรื่องใกล้ความจริง เช่น เทพนิยาย จะให้ผลดีต่อจิตลักษณะของเด็กดีกว่านิทานที่มีเนื้อหา
ไกลชีวิตเด็กจริง ๆ (Dixon, Johnson and Salts, 1977 : 367 - 379)

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานที่น่าสนใจกล่าวทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีความ
ใกล้เคียงกับการวิจัยในครั้งนี้ กล่าวคือ ในประเทศ เช่น งานวิจัยของ เจลิม มากนวล จะ
เหมือนในแง่ การวิเคราะห์หนังสือเท่านั้น แต่งานวิจัยของ อรทัย สันทริชานวงษ์ จะนำนิทาน
มาทดลองเล่าให้นักเรียนฟังจริง ๆ เพื่อดูผลที่เกิดขึ้นกับเด็กในด้านความรับผิดชอบ งานวิจัยที่ใกล้เคียง
กับการวิจัยในครั้งนี้มากที่สุด คือ งานวิจัยของ สุธาสัน ประพัฒน์ทอง ที่นำนิทานที่วิเคราะห์แล้วว่า
มีตัวละครเป็นแบบอย่างต่อการพัฒนาแรงสูงใจไฟล์สมฤทธิ์มาเล่าให้เด็กฟัง เพื่อพัฒนาแรงสูงใจไฟล์สมฤทธิ์
ของเด็ก ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยก็จะวิเคราะห์นิทานที่มีตัวละครเป็นแบบอย่างต่อการพัฒนาเหตุผล
เชิงจริยธรรมมาทดลอง แต่จะแตกต่างกับ สุธาสัน ประพัฒน์ทอง ในด้านการเล่านิทาน ผู้วิจัย
จะให้เด็กนักเรียนเป็นผู้อ่านหนังสือนิทานเอง ไม่มีการเล่า แต่มีการใช้คำถาม เพื่อสรุปในเมื่อ
นักเรียนอ่านนิทานจบแล้วเท่านั้น

2.2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หนังสือสำหรับการพัฒนา เด็ก

ในประเทศไทย

ลำริกา กาญจนะ ได้ทำการทดลองใช้หนังสือที่วิเคราะห์เนื้อหาแล้วว่า สิ่งเสริมให้ผู้อ่านยอมรับตนเอง และลดความวิตกกังวล ไปใช้ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการยอมรับตนเอง และความวิตกกังวล ความเื้อเพื่อของ เด็กเป็นรายกรณี ผลการทดลองพบว่า การใช้หนังสือนี้จะสามารถให้ผู้อ่านเปลี่ยนพฤติกรรมทั้งสามไปในทางที่ดี (ลำริกา กาญจนะ 2518 : 110 - 115)

กุลวนิดา ตุงคะเศรณี ได้ทำการทดลองใช้หนังสือสิ่งเสริมสุขภาพจิต และความเชื่อมั่นในตนเอง กับเด็กที่กำลังอยู่ในชั้นประถมศึกษาและมัธยม โรงเรียนศรีสังวาลย์ จังหวัดนนทบุรี จำนวน 40 คน ใช้หนังสือ 50 เล่ม ปรากฏว่า เด็กที่ได้อ่านหนังสือจะมีสุขภาพจิต และมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (กุลวนิดา ตุงคะเศรณี 2523 : 49 - 50)

ในต่างประเทศ

พอนเดอร์ ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลการนำหนังสือที่คัดเลือก เกี่ยวกับความยากจนและการยอมรับตนเอง เพื่อนำไปให้เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมีฐานะยากจน และมีการยอมรับตนเองต่ำ ครูจะนำหนังสือไปให้เด็กอ่านแล้วมีการอภิปรายถึงเนื้อเรื่องในหนังสือ ผลการทดลองพบว่า เด็กกลุ่มทดลองมีความสามารถในการอ่านและการยอมรับตนเองเพิ่มขึ้น (Ponder, 1969 : 2900)

แมค คลอสกี ได้ทดลองใช้วรรณกรรมที่มีเนื้อหาสอนจริยธรรมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การนำไปใช้กับผู้ป่วยซึ่งได้ับความสะเทือนใจจากสาเหตุต่าง ๆ 73 คน ผลปรากฏว่า วรรณกรรมดังกล่าว สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ป่วยอย่างมีนัยสำคัญ (McClosky, 1971 : 5205)

ซูคาโร ได้ใช้หนังสือเพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 6 ชาวอเมริกันนิโกร โดยให้อ่านหนังสือเกี่ยวกับเรื่องราวของชาวอเมริกันนิโกร และมีการอภิปรายถึงเนื้อหาของหนังสือ กลุ่ม 1 และอีกกลุ่มหนึ่ง อ่านหนังสือเช่นเดียวกัน แต่ไม่อภิปรายและเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม ผลการทดลองกลุ่มที่อ่านหนังสือแล้วอภิปราย มีการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติสูงสุด กลุ่มที่อ่านหนังสือเฉย ๆ เปลี่ยนรองลงมา กลุ่มควบคุมไม่เปลี่ยนแปลง (Zucaro, 1972 : 1304)

อัลท์แมน ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้หนังสือเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-esteem) กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ได้รับคะแนนจากแบบสอบถามวัดความภาคภูมิใจในตนเองต่ำที่สุด จำนวน 18 คน แบ่งออกเป็นสามกลุ่ม กลุ่มแรกจะได้รับคำแนะนำในการอ่านหนังสือจากบรรณารักษ์ตลอดเวลาที่ทดลอง กลุ่มที่ 2 จะได้รับหนังสือชุดเดียวกันกับกลุ่มแรก แต่จะได้รับคำแนะนำในการอ่านเพียงครั้งเดียวตลอดการทดลอง ส่วนกลุ่มที่ 3 ได้รับหนังสือเพียงอย่างเดียวไม่มีการได้รับคำแนะนำอย่างใด ผลการทดลองคะแนนของทั้งสามกลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ดูจากคะแนนเฉลี่ยกลุ่มแรกมีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นกว่ากลุ่มอื่น (Altmann, 1974 : 285 - 287)

เฟรย์แท็ก ได้ทดลองนำหนังสือภาพประเภทต่าง ๆ ไปใช้กับเด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับการพูด ผลการทดลองปรากฏว่าหนังสือภาพสามารถสร้างความสนใจในการออกเสียงตามรูปภาพได้ผลเป็นที่น่าพอใจ (Fraytag, 1974 : 197 - 203)

จากผลงานการวิจัยของต่างประเทศและในประเทศไทย ที่เกี่ยวกับการใช้หนังสือในการพัฒนาจิตใจของเด็กนั้นจะเห็นได้ว่า หนังสือมีอิทธิพลต่อการพัฒนาจิตใจของเด็กและลักษณะต่าง ๆ ได้มาก เช่น การพัฒนาการยอมรับตนเอง พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาทัศนคติ พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นต้น โดยจะต้องวิเคราะห์และจัดหาหนังสือให้มีเนื้อหาที่มุ่งส่งเสริมและพัฒนาจิตใจในด้านที่เราต้องการจะให้เกิดขึ้นกับเด็ก เช่น จะพัฒนา "การยอมรับตนเอง" หนังสือก็ต้องมีเนื้อหาที่ส่งเสริมต่อการยอมรับตนเอง อาจเป็นนิทานที่มีตัวละครที่มีการยอมรับตนเองสูง การวิจัยครั้งนี้เห็นความสำคัญของหนังสือต่อการพัฒนาจิตใจของเด็ก โดยมุ่งพัฒนาการใช้เหตุผล

เชิงจริยธรรม ซึ่งจะใช้หนังสือนิทานที่มีตัวละคร เป็นแบบอย่างในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่
ต้องการจะให้เกิดขึ้นกับเด็ก

กล่าวโดยสรุป จากเอกสารและงานวิจัยที่นำมากล่าวไว้ทั้งหมดนี้ เป็นการยืนยันและ
สนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้ว่า เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างยิ่งต่อพลเมืองไทย
เพราะจะเป็นสิ่งที่บุคคลจะใช้เป็นสิ่งควบคุมให้มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดี เหมาะสมอย่างแท้จริง
การจะพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมที่ถูกต้อง สามารถทำได้โดยใช้การสอนโดยมีหนังสือนิทานสำหรับ
เด็กที่มีตัวแบบในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการแก้ปัญหาต่าง ๆ การวิจัยครั้งนี้จึงมีความเชื่อมั่น
ว่าจะสามารถพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนได้ดังจุดหมายที่ตั้งไว้จริง ๆ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ผลการทดลองสอนโดยใช้หนังสือนิทานสำหรับเด็กประกอบ สามารถยกระดับเหตุผล
เชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างให้ถึงระดับกลาง (ขั้น 3, ขั้น 4) ตามทฤษฎีของโคลเบอร์กได้
2. ผลการทดลองสอนโดยใช้หนังสือนิทานสำหรับเด็กประกอบ สามารถยกระดับเหตุผล
เชิงจริยธรรมได้สูงกว่าการสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2524

สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยันท

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างในการทดลองครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โรงเรียนเขื่อนเจ้าพระยา อำเภอสรรพยา จังหวัดยันท ซึ่งสุ่มอย่างง่ายมาจากโรงเรียนที่อยู่ในเขตต่อไปนี้

1. เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยันท ที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2524 เกินกว่า 70 คนขึ้นไป
3. เป็นโรงเรียนที่ครูใหญ่และคณะครูในโรงเรียนให้ความร่วมมือและเห็นความสำคัญต่อการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี
4. เป็นโรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมทางภูมิประเทศ อาชีพ ฐานะ และสภาพความเป็นอยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียนส่วนใหญ่ในจังหวัดยันทโดยทั่วไป

การแบ่งกลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้วิจัยใช้แบบลอบวัดระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ วัดเด็กนักเรียนกลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนที่คัดเลือกตามเกณฑ์ แล้วนำผลการทดสอบนั้นมาตรวจให้คะแนนคัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนใกล้เคียงกันไว้จำนวน 60 คน แล้วนำคะแนนมาเรียงจากมากไปหาน้อยคะแนนเท่ากันก็จะเรียงไว้ติดกัน/ตั้งตัวอย่าง

คนที่ 1	25	คะแนน
คนที่ 2	25	คะแนน
คนที่ 3	24	คะแนน
คนที่ 4	23	คะแนน
คนที่ 5	23	คะแนน
คนที่ 6	23	คะแนน

2. นำคะแนนของคนที่ใกล้เคียงกันมาจับคู่ 30 คู่ ดังตัวอย่าง

คู่ที่ 1 คนที่ 1 25 คะแนน กับ คนที่ 2 25 คะแนน

คู่ที่ 2 คนที่ 3 24 คะแนน กับ คนที่ 4 23 คะแนน

คู่ที่ 3 คนที่ 5 23 คะแนน กับ คนที่ 6 23 คะแนน

3. ลุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับสลากในแต่ละคู่เข้ากลุ่ม 2 กลุ่ม ดังตัวอย่าง

กลุ่มที่ 1

กลุ่มที่ 2

คนที่ 1 25 คะแนน

คนที่ 2 25 คะแนน

คนที่ 3 24 คะแนน

คนที่ 4 23 คะแนน

คนที่ 5 23 คะแนน

คนที่ 6 23 คะแนน

ให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เท่ากันทั้ง 2 กลุ่ม

4. ลุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับสลาก ให้กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มทดลอง อีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. หนังสือนิทานสำหรับเด็ก หนังสือนิทานสำหรับเด็กที่นำมาประกอบการสอน ผู้วิจัย

ทำการคัดเลือกจากหนังสือนิทานที่มีอยู่ในท้องตลาด ห้องสมุด และสำนักพิมพ์ทั่วไป โดยจะใช้เกณฑ์การคัดเลือกหนังสือนิทานที่ประยุกต์มาจาก เกณฑ์การคัดเลือกของ ฮัค (Huck. 1979 :

16 - 17) ซึ่งมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1.1 เป็นหนังสือที่จัดทำขึ้นสำหรับเด็ก

1.2 โครงเรื่อง (Plot) การดำเนินเรื่องตั้งแต่จุดเริ่มต้นไปจนถึงจบเรื่อง วางโครงเรื่องไว้ให้ติดตามตลอดโดยไม่เบื่อ เช่น ให้เด็กต้องติดตามไปตลอด ผูกเรื่องให้เด็กทายล่วงหน้าว่าเรื่องจะเป็นอย่างไร ต่อไป

1.3 ฉากของเรื่อง สถานที่ เวลาที่เกิดของเรื่อง (Setting) จุดเริ่มของเรื่อง เกิดที่ใด เวลาใด การดำเนินเรื่องต่อไปต้องสอดคล้องกับจุดเริ่มต้นเสมอ เช่น เรื่องเกิดในเมืองหนาว ตอนเข้าพื้นต้องมีหิมะ คนต้องใส่เสื้อหนา ๆ การเดินทางต้องใส่รองเท้าบูต ๆ

1.4 แก่นของเรื่อง (Theme) ต้องมีจุดเน้นส่วนให้เด็กเกิดเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับกลาง (ชั้น 3, ชั้น 4) ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก

1.5 ตัวละคร (Characterization) อยู่ในวัยเด็ก ใกล้เคียงกับผู้อ่าน และมีพฤติกรรมในเรื่อง เป็นตัวแบบในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับกลาง (ชั้น 3, ชั้น 4)

1.6 สีสลายการเขียน (Style) ภาษาและเรื่องราวที่เขียนต้องเข้าใจง่าย เมื่อเด็กอ่านแล้วสามารถจับแก่นของเรื่องได้เอง เป็นภาษาที่เด็กใช้ในชีวิตประจำวัน สีสลายการเขียนไม่ซับซ้อนเกินไป

1.7 รูปแบบ (Format) รูปเล่มกระทัดรัด ตัวหนังสือขนาดเหมาะสมกับเด็ก กระดาษพิมพ์คุณภาพดี

1.8 อื่น ๆ (Other consideration)

1.8.1 ให้ความรัก ความลดชื่นแก่เด็ก

1.8.2 ตรงตามความสนใจ ความต้องการของเด็ก

1.8.3 มีภาพประกอบสวยงาม

เมื่อคัดเลือกนิทานได้แล้วจะนำมาให้คณะกรรมการควบคุมปัญญานิพนธ์พิจารณาความเหมาะสมอีกครั้ง ก่อนนำไปสื่อนจริง

2. แบบวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นแบบวัดที่สร้างขึ้นโดย โกศล มีคุณ ลักษณะแบบวัดจะประกอบด้วยเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาขัดแย้งกันทางด้านจริยธรรม จำนวน 15 เรื่อง

ในแต่ละเรื่อง จะลงท้ายด้วยปัญหาหรือคำถามที่ต้องการให้ผู้ตอบคิดตัดสินใจ ให้เหตุผลว่าถ้าเขาเป็นบุคคลในเรื่อง เขาควรตัดสินใจอย่างไร และมีเหตุผลอย่างไรในการตัดสินใจอย่างนั้น แล้วเขียนคำตอบลงในกระดาษคำตอบ ให้ตรงตามข้อและช่องว่าง ดังตัวอย่าง

(0) ในตอนเช้า เมื่อนักเรียนเดินอยู่ที่ถนนนอกโรงเรียน ได้พบกระเป๋าสตางค์เงินใบหนึ่งตกอยู่ เมื่อเปิดดูข้างในพบว่า มีเงินอยู่ 200 บาท และมีชื่อรวมทั้งที่อยู่เจ้าของกระเป๋าสตางค์อยู่ด้วย นักเรียนจะตัดสินใจอย่างไร

ก. หาทางคืนกระเป๋าสตางค์เงินให้แก่เจ้าของ

ข. เก็บเอาเงินและกระเป๋าสตางค์ไว้เสียเอง

เพราะ

(00) แม่ให้เงินนักเรียนไปซื้อผงซักฟอกที่ตลาด ผงซักฟอกราคา 27 บาท นักเรียนให้เงินพ่อค้าไป 30 บาท พ่อค้าทอนมาให้ 13 บาท นักเรียนรู้ว่าพ่อค้าทอนเงินเกิน เมื่อรู้ดังนี้ นักเรียนจะ

ก. คืนเงินที่เกินให้แก่พ่อค้า

ข. เก็บเงินที่เกินเอาไว้

เพราะ

การตรวจให้คะแนนระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่าง ทำการตรวจโดยผู้ที่มีความรู้เรื่องเหตุผลเชิงจริยธรรมดี และเคยมีประสบการณ์การตรวจแบบวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมฉบับนี้มาแล้ว จำนวน 2 ท่าน คือ ดร.โกศล มีคุณ และ อาจารย์ สิริศักดิ์ เอี่ยมพงษ์ไพศาล โดยพิจารณาว่าคำตอบของกลุ่มตัวอย่างมีเหตุผลอยู่ในระดับขั้นที่เท่าใดของโคลเบอร์ก ถ้าอยู่ขั้นที่ 1 จะได้ 1 คะแนน ขั้นที่ 6 ได้ 6 คะแนน ในแต่ละข้อจะมีคะแนนอยู่ระหว่าง 1 - 6 คะแนน แล้วนำคะแนนของทุกข้อ (15 ข้อ) มารวมกัน เฉลี่ยหารด้วย 2 เป็นคะแนนที่แสดงระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของแต่ละคน

เกณฑ์ในการตัดสินระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมว่าจะอยู่ในระดับใด มีดังนี้

คะแนน 8 - 22	ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมที่ 1
คะแนน 23 - 37	ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมที่ 2
คะแนน 38 - 52	ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมที่ 3
คะแนน 53 - 67	ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมที่ 4
คะแนน 68 - 82	ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมที่ 5
คะแนน 83 - 90	ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมที่ 6

3. แผนการเลื่อนเพื่อยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม โดยใช้หนังสือนิทานประกอบ มีลักษณะ

ดังนี้

ความคิดรวบยอด

เหตุผลหรือการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใด โดยคำนึงถึงผลประโยชน์และกฎเกณฑ์ของสังคมเป็นหลัก เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้เกิดแก่เยาวชนตั้งแต่วัยประถมศึกษา เพื่อส่งผลต่อความสงบสุขของสังคม

เนื้อหา

คุณธรรมที่ปรากฏในหนังสือนิทานที่คัดเลือกมาประกอบการเลื่อน

จุดประสงค์

1. นักเรียนสามารถเรียนรู้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม จากตัวแบบที่เป็น

ตัวละครในหนังสือนิทาน

2. นักเรียนสามารถนำเอาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

กิจกรรม

1. ขั้นนำ ครูสนทนากับนักเรียนว่า มีนิทานเล่มไหนให้อ่าน ขอให้ตั้งใจอ่านและ

ติดตามการกระทำของตัวละคร เป็นอย่างดี

2. ขั้นสอน ครูพาหนังสือนิทานมาให้ให้นักเรียนทุกคนอ่าน คนละ 1 เล่ม

3. ขั้นสรุป ตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ ดังต่อไปนี้

3.1 เรื่องนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร

3.2 ตัวละครที่สำคัญ คือใคร เขาทำอะไร คิดอะไร

3.3 นักเรียนพอใจผลของการกระทำของตัวละครหรือไม่ เพราะเหตุใด

3.4 ครูสรุป "การตัดสินใจทำหรือไม่ทำอะไร ให้นักเรียนนึกถึงหน้าที่

และผลที่จะเกิดกับคนส่วนใหญ่ในสังคมเป็นหลัก

อุปกรณ์

หนังสือนิทานสำหรับเด็ก

การวัดผล

พิจารณาจากการตอบคำถามในขั้นสรุปของกิจกรรมการเรียนรู้การเล่น

การหาคุณภาพของ เครื่องมือ

1. การหาคุณภาพของหนังสือนิทานสำหรับเด็ก ผู้วิจัยนำหนังสือนิทานสำหรับเด็กที่ผ่านการวิเคราะห์ตามเกณฑ์ของการวิจัยครั้งนี้แล้วนำมาให้คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์พิจารณา ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการเห็นชอบโดยคณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์แล้ว เพื่อพิจารณาให้ได้หนังสือนิทานสำหรับเด็กที่มีคุณภาพเหมาะสมกับการวิจัยในครั้งนี้

2. การหาคุณภาพของแบบวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม แบบวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้รับอนุญาตจาก โกศล มีคุณ ให้ใช้แบบวัดที่สร้างไว้แล้ว มีค่าความเชื่อมั่น

.945

3. การหาคุณภาพของแผนการเล่น ผู้วิจัยนำแผนการเล่นและหนังสือนิทานสำหรับเด็ก ไปทดลองเล่นกับเด็กนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดชัยนาท ในโรงเรียนที่สภาพใกล้เคียงกับโรงเรียนที่จะทำการทดลองจริง เพื่อดูความสนใจต่อการเรียน ความเข้าใจในภาษา เวลาที่ใช้ การตอบคำถามของนักเรียน และนำผลการทดลองเล่นมาปรับปรุงแผนการเล่นต่าง ๆ อีกครั้ง และนำแผนการเล่นที่ปรับปรุงแล้วมาให้คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ตรวจสอบดูความเหมาะสมอีกครั้งก่อนไปทำการสอนในการทดลองจริง

3. การดำเนินการทดลอง

1. ผู้วิจัยสำรวจหนังสือตามสำนักพิมพ์ในกรุงเทพมหานครทุกแห่ง และคัดเลือกจัดซื้อหนังสือตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จำนวน 52 เล่ม

2. นำหนังสือนิทานสำหรับเด็กมาวิเคราะห์เพื่อคัดเลือกให้เหลือ 24 เล่ม ดังขั้นตอนต่อไปนี้

2.1 ให้นิสิตระดับปริญญาโท เอกการประถมศึกษา ที่ผ่านการเรียนวิชาวรรณกรรมสำหรับเด็ก และวิชาจิตวิทยาเด็กเกี่ยวกับระดับจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก จำนวน 10 คน ร่วมกันคัดเลือกหนังสือทั้ง 52 เล่ม และจัดลำดับหนังสือดีตามเกณฑ์ของการวิจัยครั้งนี้ไว้ 30 เล่ม

2.2 นำหนังสือที่คัดเลือกแล้วทั้ง 30 เล่ม มาผ่านคณะกรรมการพิจารณาความเหมาะสมของหนังสือ คือ

1. อาจารย์ สมบูรณ์ คิงขมานันท์
2. อาจารย์ วิริยะ สิริสิงห์
3. ดร.โกศล มีคุณ
4. อาจารย์ สกล เขียงแท้

และคัดเลือกหนังสือไว้ 24 เล่ม เพื่อใช้ในการทดลอง

3. จัดทำแผนการสอนเพื่อยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม นำเสนอคณะกรรมการควบคุมปริญญาโทเพื่อพิจารณา

4. นำแผนการสอนและหนังสือนิทานสำหรับเด็กไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนโรงเรียนวัดส้มอ อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท เพื่อดูเวลาที่ใช้และภาษาที่ใช้กับความสนใจ ความเข้าใจของนักเรียน

5. คัดเลือกนักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการที่กำหนดได้โรงเรียนเขื่อนเจ้าพระยา อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท

6. ทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มละ 30 คน ตามวิธีการที่กำหนด

7. ลุ่มอย่างง่ายด้วยการ สับสลาไกให้กลุ่มหนึ่ง เป็นกลุ่มทดลอง และอีกกลุ่มหนึ่ง เป็นกลุ่มควบคุม
8. นำคะแนนที่ได้จากแบบวัดระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง มาหาค่าเฉลี่ยเพื่อเป็นตัวแทนของกลุ่ม
9. ทำการส่งกลุ่มทดลองโดยใช้หนังสือนิทานประกอบเป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ครั้ง (4 วัน) ครั้งละ 60 นาที แต่ละครั้งใช้หนังสือนิทานประกอบการสอนครั้งละ 1 เรื่อง
10. นำแบบทดสอบวัดระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไปวัดทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองอีกครั้ง หลังการส่งกลุ่มทดลองสิ้นสุดลง
11. นำกระดาษคำตอบทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมาหาค่าเฉลี่ยและความแปรปรวน
12. นำคะแนนค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาทดสอบความแตกต่างด้วยวิธีทางสถิติ
13. นำคะแนนค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนของกลุ่มทดลองทั้งก่อนและหลังการส่งโดยใช้หนังสือนิทานประกอบมาทดสอบด้วยวิธีการทางสถิติ

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแผนการทดลองแบบ Pretest-posttest control group design ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แบบแผนการทดลอง

Pretest	Match pair	Random assignment	Treatment	Posttest
T_1	$R_E R_C$	R_{1E}	X	T_{2E}
T_1		R_{1C}	-	T_{2C}

X หมายถึง การศึกษากระทำ (Treatment)

T_1 หมายถึง การสอบก่อนที่จะทำการทดลอง (Pretest)

- T_2 หมายถึง การสอบภายหลังการทดลอง (Posttest)
 R หมายถึง การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม (Random Assignment)
 C หมายถึง กลุ่มควบคุม (Control group)
 E หมายถึง กลุ่มทดลอง (Experimental group)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N} \quad (\text{ป๋องอร อุไรธรรมชัย 2523 : 17})$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนน

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

2. สถิติที่ใช้ในการหาค่าความแปรปรวน ใช้สูตร

$$S^2 = \frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)} \quad (\text{Ferguson. 1971 : 62})$$

เมื่อ S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนน

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

3. สถิติที่นำมาใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

- 3.1 สถิติที่ใช้เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสองกลุ่ม (กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม)

ที่เป็นอิสระจากกัน ใช้สูตร t-test แบบ Independent Sample

$$t = \frac{\bar{X}_E - \bar{X}_C}{\sqrt{\frac{(n_E - 1)S_E^2 + (n_C - 1)S_C^2}{n_E + n_C - 2} \left(\frac{1}{n_E} + \frac{1}{n_C} \right)}}$$

เมื่อ $\bar{X}_E$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง

$\bar{X}_C$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม

S_E^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มทดลอง

S_C^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มควบคุม

N_E แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง

N_C แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มควบคุม

(ล้วน ส่ายยศ และ อังคณา ส่ายยศ 2522 : 217)

3.2 สถิติที่ใช้ทดสอบความมีนัยสำคัญของ ความแตกต่างระหว่างคะแนนสอบก่อน

และสอบภายหลัง การเรียนภายในกลุ่ม ใช้สูตร t-test แบบ Dependent

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n\sum D^2 - (\sum D)^2}{n - 1}}} \quad (\text{ชูศรี วงศ์รัตน์ 2523 : 96})$$

เมื่อ D แทน ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่

N แทน จำนวนคู่

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการทดลองและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์

ข้อมูล เพื่อให้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
X	แทน	คะแนนดิบ
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
S^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนน
ΣD	แทน	ผลรวมคะแนนความแตกต่างของการทดสอบครั้งแรกและครั้งหลังในกลุ่มทดลอง
ΣD^2	แทน	ผลรวมคะแนนความแตกต่างของการทดสอบครั้งแรกและครั้งหลังในกลุ่มทดลองแต่ละตัวยกกำลังสอง
t	แทน	อัตราส่วนนัยสำคัญทางสถิติ
p	แทน	ระดับความนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้เล่นอดตามลำดับดังนี้

1. เปรียบเทียบระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการสอน โดยใช้หนังสือนิทานประกอบ
2. เปรียบเทียบระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างที่ผ่านการสอนโดยใช้หนังสือนิทานประกอบกับกลุ่มควบคุม

1. เปรียบเทียบระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการสอนโดยใช้หนังสือ

นิทานประกอบ

ตาราง 3 เปรียบเทียบระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการสอนโดยใช้หนังสือนิทานประกอบ

คะแนน	N	$\bar{X}$	S^2	ΣD	ΣD^2	t
ก่อนการทดลอง	30	31.066	22.27			
หลังการทดลอง	30	42.033	4.25	329	4221	13.0652**

$$p^{**} < .01$$

$$t_{.01} = 4.62$$

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่าระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการสอน โดยใช้หนังสือนิทานประกอบสูงขึ้นกว่าก่อนการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมหลังการทดลองสอน มีค่าเท่ากับ 42.033 แต่ตามเกณฑ์ของการวิจัยครั้งนี้ คะแนนเฉลี่ยของ เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับกลาง (ชั้น 3, ชั้น 4) อยู่ในช่วง 38 - 67 คะแนน แสดงว่า การทดลองสอนโดยใช้หนังสือนิทานประกอบสามารถยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างให้ถึงระดับกลาง (ชั้น 3, ชั้น 4) ได้จริง เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

ตาราง 4 เปรียบเทียบระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างที่ผ่านการสอนโดยใช้หนังสือ
นิทานประกอบกับกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่มทดลอง	30	42.03	4.25	7.646**
กลุ่มควบคุม	30	32.33	4.38	

$$p^{**} < .01$$

$$t_{.01} = 2.390$$

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างที่ผ่านการสอน
โดยใช้หนังสือนิทานประกอบสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 นั่นคือ การสอน
โดยใช้หนังสือนิทานประกอบสามารถยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมได้สูงกว่าการสอนตามแผนการสอน
ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการทดลองสอน โดยใช้หนังสือนิทานสำหรับเด็กประกอบ เพื่อยกระดับ
เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเปรียบเทียบวิธีการทดลองสอนนี้กับ
วิธีการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งพอสรุปขึ้นและผลการศึกษาค้นคว้าดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาว่าผลการทดลองสอนโดยใช้หนังสือนิทานสำหรับเด็กประกอบจะสามารถ
ยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างให้ถึงระดับกลาง (ชั้น 3, ชั้น 4) ตามทฤษฎีของ
โคลเบอร์กได้หรือไม่

2. เพื่อศึกษาว่า ผลการทดลองสอนโดยใช้หนังสือนิทานสำหรับเด็กประกอบจะสามารถ
ยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมได้สูงกว่าการสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการ ได้หรือไม่

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลการทดลองสอน โดยใช้หนังสือนิทานสำหรับเด็กประกอบสามารถยกระดับเหตุผล
เชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างให้ถึงระดับกลาง (ชั้น 3, ชั้น 4) ตามทฤษฎีของ โคลเบอร์ก ได้

2. ผลการทดลองสอนโดยใช้หนังสือนิทานสำหรับเด็กประกอบสามารถยกระดับเหตุผล
เชิงจริยธรรมได้สูงกว่าการสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการ ได้หรือไม่

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชาย-หญิง ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6 ปีการศึกษา 2524 โรงเรียนเชื่อนเจ้าพระยา อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท จำนวน
60 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.1 แบบทดสอบวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นแบบวัดที่สร้างขึ้นโดย โกลด์ มีคุณลักษณะแบบวัดจะประกอบด้วยเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาขัดแย้งกันทางด้านจริยธรรม จำนวน 15 เรื่อง ในแต่ละเรื่องจะลงท้ายด้วยปัญหาหรือคำถามที่ต้องการให้ผู้ตอบคิดตัดสินใจให้เหตุผลว่าถ้าเขาเป็นบุคคลในเรื่อง เขาควรจะตัดสินใจอย่างไร และมีเหตุผลอย่างไรในการตัดสินใจอย่างนั้น แบบทดสอบนี้มีค่าความเชื่อมั่น .95

2.2 หนังสือนิทานสำหรับเด็ก เป็นหนังสือนิทานที่ผ่านการวิเคราะห์จากผู้วิจัยและการพิจารณาจากคณะกรรมการควบคุมประณามนิพนธ์แล้วว่า มีตัวละครที่เป็นตัวแบบในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับกลาง (ชั้น 3, ชั้น 4) ซึ่งเป็นขั้นที่การวิจัยครั้งนี้ต้องการจะให้เกิดกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มทดลอง

3. การดำเนินการทดลอง กระทำในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2524

3.1 ใช้แบบทดสอบวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม ไปทดสอบนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง นำผลการสอบมาทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มละ 30 คน

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการสอนในกลุ่มทดลอง โดยใช้หนังสือนิทานสำหรับเด็กประกอบ และดำเนินการสอนในกลุ่มควบคุมด้วยวิธีสอนตามแผนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ใช้เวลาในการสอน 24 ครั้ง ครั้งละ 3 คาบ คาบละ 20 นาที

3.3 เมื่อเสร็จสิ้นการทดลอง ใช้แบบวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมไปทดสอบนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม

3.4 นำคะแนนระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการสอนมาทดสอบความแตกต่างทางสถิติ

3.5 นำคะแนนระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองที่วัดหลังจากสิ้นสุดการทดลองแล้วมาทดสอบความแตกต่างทางสถิติ

4. การวิเคราะห์

4.1 เปรียบเทียบระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการสอน โดยใช้หนังสือนิทานประกอบ โดยใช้ t-test

4.2 เปรียบเทียบระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยใช้ t-test

สรุปผลการทดลอง

1. ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการอ่านโดยใช้หนังสือนิทานประกอบ สูงขึ้นกว่าก่อนการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการอ่านโดยใช้หนังสือนิทานประกอบ สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. จากผลการทดลองปรากฏว่า ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการอ่านโดยใช้หนังสือนิทานประกอบสูงขึ้นกว่าก่อนการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของคะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมหลังการทดลองอ่านแล้วพบว่า มีค่า 42.033 ซึ่งตามเกณฑ์ของการวิจัยครั้งนี้ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับกลาง (ขั้น 3, ขั้น 4) ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ซึ่งตรงกับสมมติฐานข้อที่ 1 ของการวิจัยครั้งนี้

ดังนั้น จึงเป็นการแสดงให้เห็นว่า การทดลองสอนเพื่อยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมโดยใช้หนังสือนิทานสำหรับเด็กที่มีตัวละคร เป็นตัวแบบในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับกลาง (ขั้น 3, ขั้น 4) มาประกอบ สามารถยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้ขึ้นมาสู่ระดับกลาง (ขั้น 3, ขั้น 4) ได้ ทั้งนี้เพราะวิธีสอนเพื่อยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมดังกล่าวประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญที่จะพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมถึงสองขั้นตอน อันได้แก่

1.1 ขั้นที่ 1 นักเรียนได้อ่านหนังสือนิทานสำหรับเด็กที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วว่า มีตัวละคร เป็นตัวแบบในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับกลาง (ขั้น 3, ขั้น 4) และได้เห็นตัวแบบในนิทานใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ทำให้เด็กรับเอาเหตุผลเชิง

จริยธรรมที่ตัวละครในนิทาน ใช้ในการแก้ปัญหา นั้นมาไว้ใช้ในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ของตนเองบ้าง การให้เด็กเลียนแบบ จากตัวแบบนี้ เป็นวิธีการที่นักจิตวิทยาเชื่อว่า เด็กจะเรียนรู้ทางสังคมได้ดีที่สุด และเป็นวิธีที่เด็กอาจทำโดยไม่รู้สึกรู้ว่ากำลังถูกชักจูง (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2520 : 54) จากขั้นตอนนี้เป็นที่ยืนยันในผลการทดลองครั้งนี้ว่า หนังสือนิทานที่มีตัวแบบในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสามารถยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กที่อ่านได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยในต่างประเทศที่มีผู้ทดลองใช้หนังสือเพื่อพัฒนาลักษณะต่าง ๆ ของนักเรียน และได้ผลดีมาแล้ว เช่น พอนเตอร์ ได้ใช้หนังสือที่มีตัวละครและเนื้อเรื่องเกี่ยวกับความยากจนและการยอมรับตนเองไปพัฒนาเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีการยอมรับตนเองเพิ่มขึ้น (Ponder. 1969 : 2900) แมค คอลสกี ได้ทดลองใช้วรรณกรรมที่มีเนื้อหาสอนจริยธรรมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ไปใช้กับเด็กที่ได้รับความสะเทือนใจจากสาเหตุต่าง ๆ 73 คน ผลปรากฏว่า สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ป่วยได้ (McClosky. 1971 : 5205) นอกจากนี้ ผลงานวิจัยในครั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยในประเทศที่มีผู้ทำไว้แล้ว เกี่ยวกับใช้หนังสือนิทานในการพัฒนาเด็ก คือ งานวิจัยของ

สุ่ยสมร ประพัฒน์ทอง ได้ทดลองใช้นิทานที่มีเนื้อเรื่องกระตุ้นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มาใช้กับนักเรียนชั้น ป.1 - ป.4 พบว่า เด็กที่ได้ฟังนิทานตัวแบบมีความเพียรพยายามจะมีพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่าเด็กกลุ่มควบคุม (สุ่ยสมร ประพัฒน์ทอง 2521 : 68 - 73)

1.2 ขั้นตอนที่ 2 หลังจากเด็กได้อ่านหนังสือนิทานแล้ว ครูได้ให้นักเรียนร่วมอภิปรายถึงการตัดสินใจแก้ปัญหาของตัวละครในนิทาน การที่เด็กได้มีโอกาสอภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกันนี้ตรงตามแนวการฝึกฝนเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของ โคลเบอร์ก ที่ได้อธิบายไว้ว่า การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมควรเริ่มด้วยการสร้างความไม่พอใจและขัดแย้งในความรู้หรือเหตุผลเดิมที่มีอยู่แล้วให้เด็กได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นกับเพื่อน ให้เขาได้เห็นได้เข้าใจคำตอบและความรู้ใหม่ รวมทั้งเหตุผลในขั้นที่สูงขึ้น และผลจากการวิจัยในครั้งนี้ เด็กมีระดับ

เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นในระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยในต่างประเทศ คือ ผลงานของ เลอเฟอซี และ วิลโลชิน ได้ชี้ให้เห็นว่าเด็กที่ได้รับฟังเหตุผลของเพื่อน ๆ ซึ่งแสดงเหตุผลสูงกว่าระดับจริยธรรมของตน 1 ขั้น ผลหลังจากการฝึกเด็กมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2522 : 51 อ้างอิงมาจาก Lefurgy and Waloshin, 1969)

กัลลีย์ ได้ทำการฝึกเพื่อยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมเด็กวัยรุ่นอายุ 63 คน หญิง 6 คน พบว่า การฝึกโดยให้ร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นในระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมที่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเดิม 1 ขั้น จะพัฒนาได้ดีที่สุด (Kessey, 1973 : 30 - 32) สำหรับงานวิจัยในประเทศไทย ที่สอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ คือ งานวิจัยของ โกศล มีคุณ ได้ทดลองใช้การฝึกฝนเพื่อยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมและฝึกฝนการลุ่มบทบาท ผลการทดลองพบว่า การฝึกทั้งสองสามารถยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ (โกศล มีคุณ 2524)

จากผลของการวิจัยโดยใช้หนังสือนิทานสำหรับเด็กประกอบการสอนในครั้งนี้ พบว่า สามารถยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้สูงขึ้นสู่ระดับกลาง (ชั้น 3, ชั้น 4) ตามทฤษฎีของโคลเบอร์กได้

2. จากผลการทดลองพบว่า ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการสอน โดยใช้หนังสือนิทานประกอบสูงกว่ากลุ่มควบคุมซึ่งสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่า การทดลองสอนโดยใช้หนังสือนิทานสำหรับเด็กประกอบในวิชาจริยศึกษา เป็นวิธีสอนที่เหมาะสมกับการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นอย่างยิ่ง เพราะประกอบไปด้วยขั้นตอนที่สำคัญต่อการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมถึงสองขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรก ได้แก่ เด็กได้อ่านหนังสือนิทานที่มีตัวแบบในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่ต้องการปลูกฝังแก่เด็ก คือ ระดับกลาง (ชั้น 3, ชั้น 4) และขั้นตอนที่สอง เป็นการให้เด็กได้อภิปรายปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรมอื่น เนื่องจากจากนิทานและครูจะสรุปให้เด็กมีเหตุผลได้ถึงขั้นที่ต้องการปลูกฝัง คือ ระดับกลาง (ชั้น 3, ชั้น 4)

ส่วนการสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการนั้น มุ่งเน้นการให้ความรู้และทัศนคติเชิงจริยธรรมเท่านั้น ยังไม่ได้มีการฝึกการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ดังที่ โคลเบอร์ก ถือว่า เป็นสิ่งสำคัญต่อการฝึกฝนเพื่อพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ปัญหา เรื่อง การสอนจริยธรรมเป็นปัญหาที่มีมานานและเป็นเรื่องที่ถูก ๆ ฝ่ายมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาควรช่วยกันค้นคิดวิธีการใหม่ ๆ เพื่อให้การสอนได้ผลสมบูรณ์ นั่นคือ ปรชาชนผู้ผ่านการศึกษามีเป็นผู้ที่มีจริยธรรมดีในสังคม การวิจัยครั้งนี้เป็นการ เสนอแนะวิธีการหนึ่ง ที่ควรจะนำมาพิจารณาในการสอนด้วย นั่นคือ การฝึกฝนเพื่อพัฒนา เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วย การสอนโดยใช้นั่งสนทนากันประกอบ

1.2 การสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดไว้มุ่ง เน้นสอนจริยธรรมโดยให้เกิดความรู้และทัศนคติโดยที่ยังไม่มีกำหนดให้เพิ่มการฝึกเพื่อพัฒนา เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วย สันควรจะนำมาจัดรวมกันได้โดยแทรกในชั้นการดำเนินการสอน เช่น การเปิดโอกาสให้อภิปรายในปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรม

1.3 การนำหนังสือนิทานมาประกอบการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเด็กมีความสามารถในการอ่านพอสมควรแล้ว ควรใช้วิธีให้เด็กนักเรียนอ่านด้วยตนเองก่อนเพราะเด็กจะอ่านและพิจารณาการกระทำของตัวละครไปด้วย และนิทานต้องมีเกณฑ์คัดเลือกให้เป็นแบบอย่างที่ดีกับเด็ก เหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจของเด็กตรงตามหลักหนังสือเด็กที่ดี

1.4 การนำหนังสือนิทานสำหรับเด็กมาประกอบการสอนนั้นหลังจาก เด็กทุกคนได้มีโอกาสอ่านแล้ว ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้อภิปรายแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการชอบหรือไม่ชอบการกระทำของตัวละคร พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบความคิดเห็นด้วย เพื่อฝึกให้เด็กเป็นคนมีเหตุผลแล้วแสดงความคิดเห็นและ เป็นการส่งเสริมการพัฒนา ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมด้วย

1.5 หน้าที่การนำหนังสือนิทานมาให้ เด็กควร เป็นงานกระทำร่วมกันทั้งครูสอนประจำวิชา และครูบรรณารักษ์ เวลาที่ใช้หนังสือเพื่อพัฒนา เด็กอาจเป็นได้ทั้งในเวลา เรียนวิชาจริยศึกษาและเวลาที่ครูบรรณารักษ์เล่านิทานในห้องสมุด เวลาพัก

1.6 สำนักพิมพ์ และผู้เขียนหนังสือเด็ก ควรนำเกณฑ์การพิจารณาหนังสือจากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในการพิจารณา เพื่อผลิตหนังสือนิทานสำหรับเด็กออกสู่ตลาดโดยให้มีตัวละคร

เหมาะสำหรับเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนนำไปใช้ในการฝึกเด็กนักเรียนให้เป็น
ผู้รู้จักคิด มีเหตุผล และพัฒนาจริยธรรม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้กระทำในระยะเวลา และกลุ่มตัวอย่างจำกัด ควรมีการขยายการวิจัย
ออกไปอีก โดยเพิ่มระยะเวลาสอนให้เท่ากับเวลาจริงตามแผนการสอนวิชาจริยศึกษาตลอดปี
และขยายกลุ่มตัวอย่างออกไปทั้งในเมือง ชนบท เพื่อศึกษาดูว่าวิธีสอนแบบนี้ถ้าใช้ตลอดทั้งปีและ
ทำกับกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากแล้วจะสามารถยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นจริงหรือไม่

2.2 การพัฒนาจริยธรรมนอกจากเหตุผลเชิงจริยธรรมแล้ว ยังมีตัวแปรอื่นเกี่ยวข้องอีก
ดังเช่น ลักษณะมุ่งอนาคต การอบรมเลี้ยงดู สภาพสังคม สติปัญญา ทักษะคิด ควรจะมีการวิจัยที่ศึกษา
ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ เหล่านี้กับเหตุผลเชิงจริยธรรมและพฤติกรรมที่แสดงจริง ๆ

2.3 การเล่นนิทานกับเด็กนักเรียน กระทำได้หลายวิธี เช่น การให้อ่าน
การเล่าให้ฟัง การให้อ่านพร้อมทั้งเล่นและแสดงละครประกอบ ควรมีการศึกษาต่อไปว่า
วิธีใดจะส่งผลต่อการพัฒนา เหตุผลเชิงจริยธรรมเด็กมากที่สุด

2.4 ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้รู้ว่า การสอนโดยใช้หนังสือนิทานประกอบ เป็น
วิธีการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมวิธีหนึ่งที่ใช้ได้ผล ควรจะทำการวิจัยต่อไปว่า นักเรียนที่ได้พัฒนา
เหตุผลเชิงจริยธรรมแล้ว จะมีพฤติกรรมดีจริงในสังคมด้วยหรือไม่

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ "จริยธรรมในสังคมไทย" รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมปัจจุบัน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี 2522, 251 หน้า
- กิ่งแก้ว อรรถากร วรรณกรรมกำนัน เอกสารนิเทศการศึกษาฉบับ 13 หน่วยศึกษานิเทศ
กรรมการฝึกหัดครู 2513, 444 หน้า
- กุลวนิดา ตุงคะธรณี การใช้การบำบัดด้วยหนังสือกับเด็กที่พิการทางร่างกายและสติปัญญา
ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 108 หน้า
อัสสัณ
- โกศล มีคุณ การวิจัยเชิงทดลองฝึกอบรมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทักษะในการร่วมบทบาท
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปริญญาโท กศ.ค. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2524, 385 หน้า อัสสัณ
- ฉกาจ ช้วยโต การศึกษาผลของการอบรมตามโครงการจริยศึกษาสำหรับนักศึกษา วิทยานิพนธ์
ศศ.ม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2521, 158 หน้า อัสสัณ
- เฉลิม มากนวล การวิเคราะห์และเปรียบเทียบนิทานชาดกกับนิทานอีสป ปริญญาโท กศ.ม.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2517, 222 หน้า อัสสัณ
- ชม ภูมิภาค การปลูกฝังจริยธรรม ศึกษาต่อ ปที่ 2 ฉบับที่ 1 มิถุนายน-ธันวาคม 2520
- ชูศรี วงศ์รัตน์ เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 183 หน้า
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน การพัฒนาจริยธรรม ตำราลิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2522, 84 หน้า
- _____ "ความสำเร็จของชีวิตเริ่มในวัยก่อนเรียน" ช่วยกันมองเด็ก จุลสารฉบับพิเศษ
ปีเด็กสากล หน้า 23 - 31 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2522

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบปล้งนิกร จริยธรรมของเยาวชนไทย รายงาน

การวิจัย ฉบับที่ 21 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

พิมพ์ครั้งแรก 2519 พิมพ์ครั้งที่สอง 2520

เคยี วิโย การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการคิดให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 106 หน้า อัดสำเนา

ทิพยาธรรณ กิติวิบูลย์ การอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กวัยก่อนเรียน

ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 250 หน้า อัดสำเนา

ทิพย์สุดา นิลสินธุการ การสร้างแบบทดสอบความพร้อมทางจริยธรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน

วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2523 อัดสำเนา

นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ และ วีรยุทธ วิเชียรโชติ "จะสร้างคุณธรรมในสังคมไทยอย่างไร"

มิตรครู 17 : 27 กันยายน 2518

บังอร ภูวิกรมัยชัย สถิติประยุกต์ทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2523, 200 หน้า

บัญชา แก้วล่อง การเปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นในสังคมเมืองและชนบทที่มี

การอบรมเลี้ยงดูและแบบการคิดแตกต่างกัน ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร 2522 อัดสำเนา

บันลือ พฤษะวัน วรรณกรรมสำหรับเด็ก ไทยวัฒนาพานิช 2521, 138 หน้า

บุญเรือน ณ วังแจ่ม เธอจะเป็นเด็กคนไหนดี ปาณยา 2524, 18 หน้า

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ และ เจตนา นาควิระ วรรณคดี ไทยวัฒนาพานิช 2520

ประติษฐ์ พรหมเสนา การนำวิธีสอนสมัยพุทธกาลมาใช้สอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา

วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2523, 79 หน้า อัดสำเนา

พินิจ รัตนกุล "ปัญหาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน : หาค้นของนักปรัชญา" รายงานการสัมมนา

จริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

2522, 251 หน้า

รัชณี แพรณมิตร การวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กวัย 11 - 14 ปี ที่พิมพ์ในประเทศไทยตั้งแต่
2520 - 2522 วิทยานิพนธ์ กค.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522,
 79 หน้า อัดสำเนา

รัชณี ศรีไพรวรรณ การเขียนหนังสือเด็ก ประชาศึกษา ปีที่ 9 ฉบับที่ 5 เมษายน 2508
 รัญจวน อินทรกำแหง วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น ดวงกมล กรุงเทพฯ 2517,
 125 หน้า

การเลือกหนังสือและโสตทัศนวัสดุ ดวงกมล กรุงเทพฯ 2515, 133 หน้า
 ล้วน ล้ายยศ และ อังคณา ล้ายยศ สถิติวิทยาทางการศึกษา วัฒนาพานิช 2522, 276 หน้า

วิจิตรา ลู่ภากร วิเคราะห์หนังสืออ่านสำหรับเด็กในด้านคุณธรรมเฉพาะที่พิมพ์เป็นภาษาไทย
ระหว่างปี 2520 - 2522 วิทยานิพนธ์ กค.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 2522 อัดสำเนา

วิชากร, กรม แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฉบับทดลอง
 อมรินทร์การพิมพ์ กรุงเทพฯ 719 หน้า

รายงานการสำรวจความสนใจและรสนิยมในการอ่านของเด็กและเยาวชนไทย 2519,
 43 หน้า

วิเชียร ทองนุช เปรียบเทียบการคิดให้เหตุผลตามหลักอนุรักษ์และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
ของนักเรียนที่มีการอบรมเลี้ยงดูและภูมิหลังทางสังคมต่างกัน วิทยานิพนธ์ กค.ม.
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521, 119 หน้า อัดสำเนา

วิรัช จาภณอม เปรียบเทียบการคิดหาเหตุผลตามหลักตรรกศาสตร์และการคิดหาเหตุผลเชิง
จริยธรรมของนักเรียนระดับอายุ 12 และ 15 ปี ในกรุงเทพมหานครและชนบท วิทยานิพนธ์
 กค.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 73 หน้า อัดสำเนา

วิริยะ สิริสิงห์ การเขียนหนังสือสำหรับเด็ก ชมรมเด็ก กรุงเทพฯ 2524, 118 หน้า

วิลาวัณย์ศึกษา, กรม รายงานการสัมมนาเรื่องการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก กระทรวงศึกษาธิการ
 2515, 281 หน้า

ศึกษาริการ , กระทรวง ประวัติกระทรวงศึกษาริการ 2435 - 2507 พิมพ์เป็นทีละลิกในวันครบรอบ

เจ็ดสิบสองปีของกระทรวง 1 เมษายน 2507, 1134 หน้า

หลักสูตรประถมศึกษ พุทธศักราช 2521 2521, 426 หน้า

ลัมบุรณ คำลยาฮ์วิน "จริยธรรมพัฒนาการและการวัด" ประจำบาล ปีที่ 12 ฉบับที่ 14

กรกฎาคม 2522

ล่าโรช บัวศรี "จริยธรรมในสังคมไทย" รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี 2522, 251 หน้า

ล่าริกา กาญจนะ การบำบัดด้วยหนังสือ การศึกษาเด็กเป็นรายกรณีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7

ปริญญาณิพนธ์ กค.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2518, 124 หน้า อัดสำเนา

ลือลัมร ประพันธ์ทอง อิทธิพลของการใช้โน้ตสำหรับเด็กและการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อพฤติกรรม

ใฝ่ลัมฤทธิ์ของเด็กไทย วิทยานิพนธ์ คค.ม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2521, 124 หน้า

อัดสำเนา

ลูนทรี มีพร้อม วิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กชั้นประถม ปริญญาณิพนธ์ กค.ม. มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 209 หน้า อัดสำเนา

ลู่ภาพรณ พวงสั้นเพช การศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนวิชาศีลธรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัยด้วย

กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีสอนแบบธรรมดาในชั้นประถมปีที่ 6 ปริญญาณิพนธ์ ค.ม.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2523, 179 หน้า อัดสำเนา

ลุ่มน อมรวิวัฒน์ "วิธีสอนศีลธรรม" คู่มือครูจริยศึกษาชั้นประถมปีที่ 3 - 4 หน้า 106 - 155

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาริการ 2521

ลู่ริยา เหมตะศิลป ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมระดับสติปัญญาและการยอมรับตนเองของ

เด็กวัยรุ่นตอนต้น ปริญญาณิพนธ์ กค.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521,

48 หน้า อัดสำเนา

ลู่่ง สันทร้งาม "การล่อนจริยธรรมในโรงเรียน" รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทย

ปัจจุบัน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี 2522, 251 หน้า

อรรถัย สันทริยานางษ์ รูปแบบของนิทานที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 4

ปริญญาโท กค.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523 อัดสำเนา

อรพินธ์ สาลิตพันธ์ ความสนใจในการอ่านเรื่องต่าง ๆ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ในโรงเรียนประจำบาล 2 แห่ง ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปริญญาโท กค.ม. มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521, 130 หน้า อัดสำเนา

Altmann, H. and B. Nielsen. "Books and Empathy Help Troubled Children," Children Library Journal. 31 : 284 - 287, August 1974.

Arbutnot, May Hill and Suthenland Zena. Children and Books. New York, Scott Foresman and Company, 1957. 664 p.

Bandura, Albert. Social Learning Theory. New Jersey, Prentice Hall, Inc., 1977. 247 p.

Dixon, David., James Johnson and Elisaltz. "Training Disadvantaged Preschoolers on Various Fantasy Activities : Effect on Cognitive Functioning and Impulse Control," Child Development. 2 : 267 - 379, June 1977.

Ferguson, George A. Statistical Analysis in Psychology and Education. 2nd. ed., New York, McGraw-Hill, 1966. 446 p.

Growley, P.M. "Effect of Training Upon Objectivity of Moral Judgment in Grade School Children," Journal of Personality and Social Psychology. 8 : 228 - 232, March, 1968.

Hicks, D.J. "Imitation in Retention of Film-mediated Aggressive Peer and Adult Model," Journal of Personality and Social Psychology. 1965. 2.1. 97 - 100 p.

Huck Charlotte S. Children's Literature in the Elementary School. New York, Holt Rine Hart and Winston, Inc., 1979. 756 p.

Keasey, C. Tomlinson and Charles B. Keasey. "The Mediating Role of Cognitive Development in Moral Judgment," Journal of Personality and Social Psychology. 45(2) : 201 - 298, June, 1974.

Kohlberg, Lawrence. "Development of Moral Character and Moral Ideology," in Review of Child Development Research. 1 : 83 - 432, Hartford, Connecticut Printer, Inc., 1964.

- Kohlbert, Lawrence. "Education for Justice : A Modern Statement of Platonic View," in Moral Education : Five Lectures. p. 57 - 84, Massachusetts, Cambridge, Harvard University Press, 1970.
- McClasky, Harris Clard. "Bibliotherapy with Emotionally Disturbed Patients : An Experimental Study," Dissertation Abstracts. 31 : 5202A, 1971.
- MecDelland, David C. The Achieving Society. New York, D. Van Nostrand Company, Inc., 1961. 512 p.
- Olsen, Henry P. and others. Child Development and Personality, New York, Harper and Row, 1969. 569 p.
- Piaget, Jean. The Moral Judgment of the Child. Trans by Marjorie Gabain, Glencoe, Illinois, Free Press, 1948. 418 p.
- Ponder, Verginio Breozlals. "An Investigation of Effect of Bibliotherapy and Teachers Self-others Acceptance on Pupils Self-Acceptance and Reading Achievement Scores," Dissertation Abstracts. 29 : 2900A, 1969.
- Schleifer Michael and Verginia I. Douglas. "Effects of Training on The Moral Judgment of Young Children," Journal of Personality and Social Psychology. 28(1) : 62 - 68, October, 1973.
- Tracy, James J. and Herbert J. Cross. "Antecedents of Shift in Moral Judgment," Journal of Personality and Social Psychology. 26(2) : 238 - 244, May, 1973.
- Zucare, Blase John. "The Use of Bibliotherapy Among Sixth Grades to Affect Attitude Change Toward American Negroes," Dissertation Abstracts. 33 : 1340A, 1972.

01000000

ภาคผนวก ก.

แบบทดสอบวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม

ชื่อ ชั้น โรงเรียน

แบบวัดการตัดสินใจและให้เหตุผล (ยุติธรรม)

คำชี้แจง (ครูอ่านให้นักเรียนฟัง)

ต่อไปนี้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลซึ่งพบปัญหาที่ต้องตัดสินใจ นักเรียนจงอ่านหรือฟังด้วยความตั้งใจและคิดว่าตนเอง คือ บุคคลที่อยู่ในเรื่องนั้น ในตอนท้ายของแต่ละเรื่องจะเป็นตอนที่นักเรียนต้องตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยจะมีคำตอบให้เลือก 2 คำตอบ ถ้านักเรียนเลือกคำตอบใดก็กลางตรงช่อง ☐ หน้าคำตอบที่ให้เพียงคำตอบเดียว จากนั้นขอให้นักเรียนเขียนเหตุผลด้วยว่าที่นักเรียนตัดสินใจเช่นนั้น เพราะอะไร (ให้คำตอบข้อละ 2 เหตุผล) นักเรียนจะเลือกทำดีหรือทำไม่ดีก็ได้ สำคัญที่เหตุผลว่าทำไมจึงจำเป็นต้องทำเช่นนั้น การตัดสินใจของนักเรียนจะไม่ถือว่าผิดเพราะแบบทดสอบนี้ต้องการทราบเพียงว่าหากนักเรียนพบกับเหตุการณ์อย่างนั้นจะตัดสินใจอย่างไรและเหตุที่ตัดสินใจอย่างนั้นเพราะมีเหตุผลอย่างไร

หากนักเรียนยังไม่เข้าใจวิธีทำขอให้ขอกถามได้ก่อนลงมือทำ เมื่อเข้าใจดีแล้วเริ่มทำได้

หมายเหตุ ครูอาจยกตัวอย่างการตอบในสถานการณ์ที่ 1 ประกอบคำชี้แจง

1. ในตอนเช้า เมื่อนักเรียนเดินอยู่ที่ถนนนอกโรงเรียน ได้พบกระเป๋าเงินใบหนึ่งตกอยู่ เมื่อเปิดดูข้างในก็พบว่า มีเงินอยู่ 200 บาท และยังมีชื่อรวมทั้งที่อยู่ของเจ้าของกระเป๋าอยู่ด้วย นักเรียนจะ

☐ หาทางคืนเงินและกระเป๋าให้แก่เจ้าของ

☐ เก็บเอาเงินและกระเป๋านั้นไว้เสียเอง

เพราะ

2. แม่ให้ให้นักเรียนไปตลาดเพื่อไปซื้อของ แต่นักเรียนได้พบเพื่อนซึ่งถูกตะปูด่าทำอยู่กลางทาง
 จึงพาเพื่อนไปหาหมอ ทำให้เสียเวลานาน และเงินที่แม่ให้ไปซื้อของก็ได้จ่ายค่ายาแทนเพื่อน
 ไปหมด กลับถึงบ้านไม่ได้ของเข้าเงินหมด เมื่อแม่ถาม นักเรียนจะ

☐ บอกแม่ไปตามความจริง

☐ บอกแม่ว่าทำเงินตกหาย

เพราะ _____

3. ลูซ่าดีและปรีชาเป็นเพื่อนสนิทกัน ทั้งสองเรียนค่อนข้างเก่ง ในการสอบไล่ครั้งหนึ่ง ลูซ่าดีทำเลข
 บางข้อไม่ได้ แต่สังเกตเห็นปรีชาทำได้หมดทุกข้อ และปรีชาก็เต็มใจที่จะให้ลูซ่าดีลอกเพื่อจะได้
 คะแนนเต็มเหมือน ๆ กัน หากนักเรียนเป็นลูซ่าดี เมื่อครูเดินออกไปทำธุระนอกห้อง นักเรียนจะ

☐ ลอกข้อสอบจากปรีชา

☐ ไม่ลอกข้อสอบจากปรีชา

เพราะ _____

4. การสอบประจำภาคครั้งที่ผ่านมา สมบัติสอบได้อย่างหวุดหวิด ครั้นได้รับสมุดรายงานจากครูไป
 และได้ลองรวมคะแนน พบว่าครูให้เกินไป 10 คะแนน ซึ่งถ้าครูรวมคะแนนถูกต้องแล้ว สมบัติ
 จะต้องสอบตก หากนักเรียนเป็นสมบัติ นักเรียนจะ

☐ บอกให้ครูทราบเพื่อแก้คะแนนให้ถูก

☐ ไม่บอกครูทำเฉย ๆ เสีย

เพราะ _____

5. แม่ให้เด็กไปซื้อผงซักฟอกที่ตลาด ผงซักฟอกราคา 27 บาท นักเรียนให้เงินพ่อค้าไป 30 บาท
พ่อค้าทอนมาให้ 13 บาท นักเรียนรู้ว่าพ่อค้าทอนเงินเกิน เมื่อรู้ดังนี้ นักเรียน

☐ คืนเงินที่เกินให้แก่พ่อค้า

☐ เก็บเงินที่เกินไว้

เพราะ _____

6. ครูได้อาข้อสอบเก่า ๆ มาให้นักเรียนในห้องดูเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการสอบไล่ปลายปี และ
คัดเลือกเข้าเรียนต่อ โดยมอบหมายให้นักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบเอาให้เพื่อน ๆ ในห้องดูต่อหนึ่ง
ถ้าในห้องมีเพื่อนคนหนึ่ง เป็นคู่แข่งในการเรียนกับนักเรียนและไม่ค่อยถูกกับนักเรียนด้วย นักเรียน
จะเอาข้อสอบให้เพื่อนคนนั้นดูด้วยหรือไม่

☐ เอาให้ดู

☐ ไม่เอาให้ดู

เพราะ _____

7. ส้มคิดกับส้มควรเป็นพี่น้องกัน แต่ส้มควรเป็นน้อง พ่อแม่จึงมักตามใจส้มอ วันหนึ่งแม่ซื้อเสื้อผ้า ๆ
มาให้คนละตัว แต่ส้มควรอยากได้ทั้งสองตัวและบอกว่าหากไม่ได้ทั้งสองตัวจะทำร้ายตนเองให้
บาดเจ็บ แม่จึงถามส้มคิดว่าจะให้เสื้อแก่น้องได้หรือไม่ หากนักเรียนเป็นส้มคิดจะทำอย่างไร

☐ ยอมให้เสื้อแก่น้อง

☐ ไม่ยอมให้เสื้อแก่น้อง

เพราะ _____

8. ในการทำแบบฝึกหัดวิชาภาษาอังกฤษ ครูตั้งกฎไว้ว่า ใคร เขียนผิดจะต้องคัดคำนั้นมาใหม่คำละ

50 เทียบ ถ้าครูให้นักเรียนตรวจเอง นักเรียนพบว่าของตนผิด 4 คำ นักเรียนจะ

☐ แก้ให้ถูกเพื่อจะได้ไม่ต้องคัดใหม่ล่องรอยเทียบ

☐ บอกว่าผิด 4 คำ และยอมคัดใหม่ล่องรอยเทียบ

เพราะ _____

9. คักดีชัยเป็นลูกครูใหญ่ เวลาทำความสะอาดห้องเรียนเขาไม่เคยช่วยเพื่อน ๆ เลย ถ้านักเรียน

ทำเวรห้องเรียนเวรเดียวกับคักดีชัย นักเรียนจะ

☐ พยายามให้คักดีชัยทำเวรให้ได้

☐ ปลอ่ยเขาจะทำหรือไม่ทำก็ช่างเขา

เพราะ _____

10. มีหน่วยรับบริจาคทรัพย์เพื่อการกุศลมาที่โรงเรียน นักเรียนมีเงินอยู่ 5 บาท ซึ่งเป็นค่าอาหาร

กลางวันพอดี ถ้าบริจาคไปแล้วก็ไม่สามารถซื้ออาหารกลางวันได้ (และนักเรียนก็ไม่ได้เอา

อาหารอย่างอื่นมากินด้วย) เมื่อหน่วยบริจาคมานั้นไปถึงที่ห้องของนักเรียน เพื่อน ๆ บางคน

☐ ไม่บริจาคเงินกัน นักเรียนจะ

☐ บริจาคเงินที่มีอยู่ไป

ไม่บริจาค

เพราะ _____

11. ชายผู้หนึ่งเข้าไปขออาหารกินในร้านอาหารแห่งหนึ่ง แต่ไม่มีใครให้เขา จึงคว่ำโก๋อย่างซิกหนึ่ง วางอยู่หน้าร้านแล้ววิ่งหนีไป เจ้าของร้านและลูกน้องได้วิ่งไล่กวาดจับจนทัน และด้วยความโมโห เจ้าของร้านและพวกจึงได้ข่มขายผู้นั้นจนบาดเจ็บมาก ในเรื่องนี้หากนักเรียนเป็นเจ้าของร้าน ก็ละ

☐ ข่มขายผู้นั้น

☐ ไม่ข่มขายผู้นั้น

เพราะ _____

12. สัมพรซื้อขนมปังแฉ่มและให้เงินไปเรียบร้อย แต่ปังแฉ่มสาไม่ได้จึงทวง สัมพรยืนยันว่าให้แล้ว แต่ปังแฉ่มก็ไม่ยอมเชื่อ จึงเกิดโต้เถียงกันท่ามกลางคนดูหลายคน หากนักเรียนเป็นสัมพร และขณะนั้นก็ยังพอมีเงินอยู่ นักเรียนจะยอมจ่ายเงินให้แก่ปังแฉ่มอีกหรือไม่

☐ ยอมจ่ายอีก

☐ ไม่ยอมจ่ายอีก

เพราะ _____

13. เพื่อนได้ชวนนักเรียนเข้าไปในร้านขายขนมหวาน ร้านนี้ขายดีมีคนพลุกพล่าน แต่เจ้าของร้าน พูดจาไม่ดี และชอบเอาเปรียบลูกค้าเสมอ เมื่อเจ้าของร้านเผลอ เพื่อนชวนนักเรียนให้ขโมยขนม เมื่อเพื่อนขโมยขนมใส่กระเป๋าทิ้งๆ เขาบอกให้นักเรียนทำบ้าง นักเรียนละ

☐ ขโมยขนมตามที่เพื่อนบอก

☐ ไม่ยอมขโมยขนมตามที่เพื่อนบอก

เพราะ _____

14. ในห้องเรียนปกตินักเรียนจะนั่งอยู่อย่างหลังบูพิน วันหนึ่งนักเรียนล้มบรรทัดไว้ที่ด้านหลังเรียกบูพิน แต่บูพินไม่ให้บูมทั้งที่เธอก็ไม่ได้ใช้ในขณะที่นั้น ต่อมาอีกสองสามวัน บูพินก็ล้มยางลบไว้ที่บ้านบ้าง เธอก็หันมาถามนักเรียน นักเรียนจะ

☐ ไม่ให้บูพินบูมยางลบ

☐ ให้บูพินบูมยางลบ

เพราะ _____

15. ชายผู้หนึ่งโดยสารรถประจำทางไปต่างจังหวัด เนื่องจากรถแน่นเขาจึงต้องยืนไปพอดีมีผู้โดยสารคนหนึ่งลงระหว่างทาง ชายผู้นั้นเห็นที่นั่งว่าง เขาจึงนั่งลง ทั้งที่ในรถนั้นก็ยังมีผู้หญิงและเด็กยืนอยู่ หากนักเรียนเป็นชายผู้นั้นจะ

☐ นั่งลงที่ที่นั่งนั้น

☐ ไม่นั่งที่ที่นั่งนั้น

เพราะ _____

ภาคผนวก ข .

บรรณานุกรมหนังสือพิมพ์สำหรับเด็กและเยาวชน อภิปราย

ชื่อเรื่อง	กระต่ายน้อยกับหินวิเศษ
เรื่อง	สมัยรัชกาลที่ ๖
ภาพ	สมัยรัชกาลที่ ๖
สำนักพิมพ์	สมมติ

"เต็ม" กับ "ดวง" เป็นลูกกระต่าย ครั้งหนึ่งวันหนึ่ง ทั้งสองออกไปหาก้อนหิน "ดวง" พบก้อนหินวิเศษ ถ้าใครถือไว้ก็จะรวยได้ อะไร อยากเป็นอะไรก็ได้ ได้สมบัติปรารถนา "ดวง" ดีใจ รับนำก้อนหินกลับบ้านเพื่อจะนำไปขอพ่อแม่ และ "เต็ม" แต่ระหว่างทางพบเสือ ด้วยความตกใจ "ดวง" จึงหนีให้ตัวเอง เป็นก้อนหิน ตนเองจึงกลายเป็นก้อนหินไป ส่วน "เต็ม" เมื่อได้ก้อนหินลูกใจแล้วก็รีบกลับบ้าน ทุกคนในบ้านต่างรอคอยการกลับมาของ "ดวง" แต่ก็ต้องผิดหวัง จนกระทั่งต้องออกติดตาม ในที่สุด "เต็ม" ก็พบก้อนหินวิเศษนั้นและนึกอยากพบ "ดวง" "ดวง" จึงได้ปรากฏกายขึ้น ทุกคนต่างก็ดีใจและแปลกใจมาก "ดวง" จึงเล่าเรื่องหินวิเศษให้ทุกคนทราบ และปรึกษากันว่าจะขออะไรจากหินวิเศษดี ในที่สุดพ่อแม่ลูกก็ตกลงขอให้มีชีวิตอยู่ด้วยกันนานเท่านาน แล้วก็โยนหินวิเศษนั้นทิ้งไปในสาธารณะ เพราะเขาถือว่าการได้อยู่ด้วยกันดีที่สุด

คำถามเพื่ออภิปราย

1. เมื่อ "ดวง" หายไป เพื่อน ๆ กระต่ายที่กำลังเล่นกันอยู่ช่วยออกตามหาหรือไม่ เพราะอะไร
2. ถ้าเป็นนักเรียน เพื่อนหายจะช่วยตามหาหรือไม่
3. ถ้านักเรียนมีก้อนหินวิเศษแล้วจะขออะไร เพราะเหตุใด

แนวการสรุป

การที่อยู่ในสังคมเดียวกัน เมื่อมีเพื่อนบ้านเดือดร้อนเป็นหน้าที่ที่จะต้องออกช่วยกันตามหา ดังเช่น กระต่ายช่วยตามหากระต่ายที่หายไป ส่วนการขอขอบจากแก้วเศษ คงไม่มีอะไรสำคัญไปกว่า การได้อยู่ร่วมกัน พ่อ แม่ ลูก แม้จะมีเงินทองมาก แต่ถ้าพลัดพรากจากกันก็เกิดความทุกข์ได้

ชื่อเรื่อง	กวางอารี
เรื่อง	สัมฤทธิ์ ถึงมมานันท์
ภาพ	เรื่องบุตร ตีระวนิช
สำนักพิมพ์	ปาณยา

ที่ป่าชายแดน ยังมีกวางตัวหนึ่งซึ่งใจดีมาก เพื่อน ๆ เรียกว่ากวางอารี ขณะที่กวางอารี กำลังเล็มหญ้าอยู่ สัมผัสแดงหล่นจากรังและขออาศัยเขาของกวางอารีอยู่ กวางอนุญาติ มดจึงพาพวก เพื่อนมดทั้งฝูงขึ้นมาอยู่ด้วยกันมากมาย ต่อมาก็มีสัตว์อื่นมาขออาศัยอยู่อีกหลายชนิด เช่น แมงมุม นกเอี้ยง กระรอก ชะนี เต่า กระต่าย กวางอารี ไม่กล้าปฏิเสธสัตว์นั้น ๆ วันหนึ่งมีเสียงปืนดังขึ้น กวางอารีอยากให้สัตว์อื่น ๆ ลงจะได้วิ่งหนี แต่สัตว์เหล่านั้นไม่ยอม กวางอารีจึงไล่สัตว์เหล่านั้นทิ้ง เขา รวมทั้งสัตว์ที่อยู่บนเขาด้วย และหนีไป พรานล่าสัตว์มาพบเขากวางประหลาด จึงไม่ทำร้ายสัตว์ ทุกตัวเลย

คำถามเพื่ออภิปราย

1. กวางอารีให้สัตว์อื่นอาศัยอยู่บนเขา เพราะอะไร
2. ถ้านักเรียนเป็นกวางอารี จะยอมให้สัตว์อื่นอาศัยบนเขาบ้างหรือไม่ เพราะเหตุใด

แนวการสรุป

"การมีชีวิตอยู่ต้องเกี่ยวกับสังคมเสมอ เพราะเราเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้น เมื่อมี โอกาสช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมได้ก็เป็นหน้าที่ที่เราต้องกระทำเพื่อความสุขของสังคม อันรวมถึง ความสุขของเราด้วย ดังเช่น กวางอารี เมื่อมีโอกาสรักษาชีวิตสัตว์อื่น ๆ ให้อาศัยบนเขาของตัวเอง ได้ ก็ช่วยจุดประกายความสามารถ เป็นที่น่าชมเชย"

ชื่อเรื่อง	แก่นพบพญานก
เรื่อง	ลัดดา เหมทานนท์
ภาพ	ประสิทธิ์โชค นวพันธุ์พิพัฒน์
สำนักพิมพ์	อัมรมเด็ก

แก่น เป็นเด็กชอบยิงนก รังแกสัตว์ จนกระทั่งวันหนึ่ง แก่นได้พบ พญานก พญานก ล่าบให้ แก่นเป็นแมวตัว และจะฆ่าแก่นให้ตาย แก่น ขอกลับไปหาพ่อแม่ก่อน เมื่อไปบ้าน แก่ถูกขับไล่เพราะ แก่นไปในร่างของแมวไม่มีใครรู้ว่าเป็นแก่น แก่นสำนึกผิด ไปพบรังนก ทั้ง ๆ ที่หิวก็ไม่กิน พบ นางแมว แก่น ก็หนี ทั้ง ๆ ที่นางแมวมีที่ทำชอบแก่น พบหนูอ่อนแก่นหิวมากเข้าตะครุบแล้วก็ปล่อยไป ขณะที่แก่นเริ่มทำดี ร่างแมวของแก่นก็ค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นร่างคน เริ่มแต่ตาคนขาคนหางหายไป และในที่สุดแก็ก็กกลับเป็นคนอีกครั้ง เมื่อทำความดีมีศีลธรรม พบพญานกแล้ว พญานกแล้วพญานกก็ไว้ ชีวิตแก่น แก่นจึงเป็นเด็กดีแต่นั้นมา

คำถามเพื่ออภิปราย

1. แก่นเป็นเด็กเช่นไร นักเรียนชอบหรือไม่
2. หลังจากพบพญานกแล้ว แก่นทำตัวเช่นไร นักเรียนชอบหรือไม่

แนวการสรุป

"การอยู่ร่วมกันในสังคมทั้งมนุษย์และสัตว์ ไม่ควรเบียดเบียนรังแกกัน อย่าถือว่าเขาเป็นคน แล้วฉลาดกว่าสัตว์ จะรังแกสัตว์ได้ เพราะสัตว์โลกต่างมีประโยชน์ต่อมนุษย์ทั้งนั้น เราต้องให้ความรัก และสงสาร อีกทั้งกฎเกณฑ์ของสังคม กฎเกณฑ์ศีลธรรมก็ไม่ให้ฆ่าสัตว์ รังแกสัตว์ เราอยู่ในสังคม ก็ต้องทำตามแก่น แม้จะเคยทำผิดมาก่อน แต่เมื่อกลับตัวได้ และตรงต่อคำพูด ไม่พูดปดกับพญานก ในที่สุดแก็ก็กมีความสุข ขอให้เด็กเรียนทำอะไรโดยนึกถึงหลักทางศีลธรรมประจำใจไว้เสมอ"

ชื่อเรื่อง	โก๋ป่า
เรื่อง	ฮั้ววิน อรุณแสง
ภาพ	วิน
สำนักพิมพ์	พี.พี.

ในขณะที่โก๋ป่ากำลังหาอาหาร จะนำไปให้ลูกทั้งสามตัว ก็เกิดลมพายุพัดมาอย่างแรง ต้นไม้หักล้ม โก๋ป่าเป็นห่วงลูก จึงกลับมารังจะพาลูกหนี แต่สามารถหนีได้เพียงตัวเดียว จึงคิดที่จะเอาตัวที่ติดลูกไป โก๋ป่านำลูกตัวที่หนึ่งไปก่อน แล้วถามว่า ถ้าไปเจออาหารสองแห่ง แห่งหนึ่งอยู่ไกล อีกแห่งหนึ่งใกล้แต่ต้องขโมยเขา จะเอาที่ใด ลูกตอบว่า เอาใกล้ ๆ โก๋ป่าจึงทิ้งลูกตัวนั้น แล้วมานำลูกตัวที่สอง ทำเช่นเดียวกัน ลูกตัวที่สองก็บอกจะเอาอาหารใกล้ ๆ โก๋ป่าจึงทิ้งลูกตัวที่สองอีก และมารับลูกตัวที่สาม ลูกตัวที่สามตอบคำถามว่า จะไปเอาไกล ๆ เพราะไม่ต้องทำให้คนอื่นเดือดร้อน โก๋ป่าจึงพาลูกตัวที่สามไปตัวเดียว

คำถามเพื่ออภิปราย

1. แม่โก๋ทำไมจึงทิ้งลูกตัวที่หนึ่งและสอง นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่
2. ถ้านักเรียนเป็นลูกโก๋ จะเอาอาหารที่ใด เพราะอะไร

แนวการสรุป

"จะคิดอะไร จะทำอะไร ต้องคำนึงถึงความสุขของสังคมเป็นหลักประจำใจ อย่างทำเพราะเห็นแก่ตัว ให้ทำดังเช่น ลูกโก๋ตัวที่สามที่พร้อมจะไปหาอาหารไกล ๆ ดีกว่าขโมยใกล้ ๆ อันจะนำความเดือดร้อนให้ผู้อื่น การที่แต่ละคนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยไม่เบียดเบียนคนอื่น ก็จะทำให้ทุก ๆ คน อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข"

ชื่อเรื่อง	ความดีของแก้ว
เรื่อง	ฉลอง พงศ์มาลกุล
ภาพ	ปรีดา ปัญญาจันทร์
สำนักพิมพ์	ปาณยา

แก้วเป็นเด็กชาย พ่อตายไปนาน อยู่กับแม่ช่วยแม่ทำงาน ไปเก็บผักผลไม้ในป่ามาขาย ช่วยเหลือครอบครัว วันหนึ่งขณะที่แก้วกลับจากป่า นั่งพักริมทาง มองเห็นคนเดินทางลำบากกัน เพราะมีก้อนหินขวางผู้คนเดินทางลำบาก แก้วจึงอยากช่วยคนที่ต้อง เดินผ่าน จึงนำเอาถาวรัลย์ ผูกก้อนหินและทำคานมัด ก้อนหินออกจากทางได้ แก้วพบเงินทองมากมายได้ก้อนหิน แต่เขาก็นำไปให้แม่ เพื่อช่วยเหลือคนจนคนอื่นเก็บไว้ใช้ส่วนหนึ่ง เท่านั้น

คำถามเพื่ออภิปราย

1. แก้วมองเห็นก้อนหินขวางทางแล้วคิดอย่างไร ทำอย่างไร
2. ถ้านักเรียนเป็นแก้ว จะทำเช่นนั้นหรือไม่ เพราะเหตุใด

แนวการสรุป

"หากเราพบเหตุการณ์ หรือสิ่งที่เป็นปัญหาแก่คนอื่น ๆ หรือคนส่วนใหญ่ ถึงจะไม่ใช่วิธีหา ที่มีผลต่อเราโดยตรง แต่อยู่ในความสามารถของเราที่จะช่วยได้ เราควรถือเป็นหน้าที่ที่จะต้อง ให้ความช่วยเหลือ เพราะเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะช่วยกันแก้ปัญหาของสังคม และเขาคงจะเห็น ได้ว่า ไม่มีใครจะดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข หากคนที่อยู่รอบตัวเขามีแต่ความทุกข์ และ การทำหน้าที่ดังกล่าว ก็อย่าได้หวังสิ่งตอบแทนที่เป็นสิ่งของ เงินทอง เพราะผลที่ได้จากการทำ หน้าที่เพื่อสังคมก็คือ ความสงบสุขของสังคม เมื่อสังคมสงบสุขทุกคนในสังคมก็ย่อมมีความสุข ซึ่งรวมทั้งเราด้วย

ชื่อเรื่อง	เจ้าคุณตาละเปา
เรื่อง	มงคล พูนเพิ่มลูขสมบัติ
ภาพ	เตรียม ชำสุมพร
สำนักพิมพ์	ชมรมเด็ก

นายตาละเปา เป็นคนขายชาละเปาที่มีคุณภาพดี มีประโยชน์ ประชาชนจึงนิยมซื้อกันมาก แต่นายตาละเปาก็ไม่รวย เพราะใช้ของดีทำชาละเปา ต่อมานายตาละเปาคิดอยากรวยมาก ๆ จึงใช้ของไม่ดีมาทำชาละเปา ทำให้เขามีกำไรร่ำรวยขึ้นมาก ฝ่ายเทวดารู้เช่นนั้นเป็นห่วงประชาชน ผู้ซื้อชาละเปา จึงมาเตือน แต่นายตาละเปาไม่เชื่อ เทวดาสั่งลงให้ชาละเปายายไม่ได้ จนนายตาละเปาสำนึกผิด ทำของดีขายอีกครั้ง ต่อมาพระราชาจึงตั้งให้เป็นเจ้าคุณตาละเปา

คำถามเพื่ออภิปราย

1. นักเรียนชอบนายตาละเปาหรือไม่ เพราะเหตุใด
2. ถ้านักเรียนเป็นนายตาละเปาจะทำชาละเปาอย่างไรขาย เพราะเหตุใด

แนวการสรุป

"ในการมีชีวิตอยู่ในสังคมนั้น ต้องถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำสิ่งที่ดีที่สุดให้กับสังคม เช่น นายตาละเปายายชาละเปา ก็ต้องทำอย่างดี คิดถึงผลที่จะเกิดกับคนกินด้วย เพราะเราคงจะเห็นได้ว่าไม่มีใครจะดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้ ถ้าคนที่อยู่รอบตัวเรามีแต่ความทุกข์ การทำสิ่งที่ดีที่สุดแก่สังคม ทุกคนในสังคมก็ย่อมจะมีความสุข ซึ่งรวมทั้งตัวเราด้วย"

ชื่อเรื่อง	เจ้าเป็นเล่นรัก
เรื่อง	สุนทรา สิงขิลาภุณยชัย
ภาพ	ประลักษ์ชัย นวพันธ์พิพัฒน์
ผู้พิมพ์	ธีรสาส์น

ต๋อยต๋อง เป็นเด็กชาย อยู่กับตา ต๋อยต๋องอยากได้จักรยานมาก แต่ตาบอกรอให้โตอีกหน่อย
 สิ่งจะซื้อ วันหนึ่งต๋อยต๋องนั่งเล่นใต้ต้นไม้ม พบลูกหมาน่ารักตัวหนึ่ง จึงเก็บมาเลี้ยง ตั้งชื่อว่าเจ้าเป็น
 ต๋อยต๋องรักเจ้าเป็นมาก วันหนึ่งมีคนมาบอกตาต๋อยต๋องว่า ลูกหมานั้นเป็นของเด็กหญิงคนหนึ่ง ซึ่ง
 เรอก็รักลูกหมามากเช่นกัน กำลังเลี้ยวใจอยากได้คืนจะขอซื้อเจ้าเป็นคืน ตาต๋อยต๋องไม่คิดเรื่องเงิน
 แต่มาคิดว่าต้องให้ต๋อยต๋องตัดสินใจเอง จึงมาเล่าให้ต๋อยต๋องฟัง ต๋อยต๋องจึงไปนั่งคิดคนเดียวและคิด
 เห็นใจ เด็กหญิงคนนั้นคงต้องรักลูกหมาเช่นกัน จึงตัดสินใจคืนทั้ง ๆ ที่รักเจ้าเป็นมาก ตาต๋อยต๋อง
 เห็นใจสิ่งซื้อจักรยานให้ 1 คัน

คำถามเพื่ออภิปราย

1. ต๋อยต๋องคิดอย่างไรกับการคืน "เจ้าเป็น" ให้เจ้าของ
2. ถ้านักเรียนเป็นต๋อยต๋องจะคืน "เจ้าเป็น" ให้เจ้าของหรือไม่เพราะอะไร

แนวการสรุป

การตัดสินใจในเรื่องที่เราเกี่ยวข้องกับคนอื่น เราควรต้องคิดให้รอบคอบ คิดถึงเขา-
 คิดถึงเรา ดังในเรื่องนี้ ต๋อยต๋องคิดถึงตนเองว่าจะต้องเสียของรัก (คือ หมา) และขณะเดียวกัน
 เขาก็คิดถึงเจ้าของหมา คิดว่าเจ้าของหมาก็คงรักหมามาก และเมื่อมันหายไปเรอคงร้องไห้
 เสียใจ เมื่อคิดได้เช่นนี้ สิ่งเกิดความเห็นใจและคืนให้เจ้าของ หากเราทุกคนรู้จักที่จะคิดแบบ
 ต๋อยต๋อง คิดถึงใจเขา-ใจเรา เห็นอกเห็นใจกัน คงจะมีแต่คนที่รักและช่วยเหลือ ชื่นกันและกัน
 เราคงทำในสิ่งที่ผู้อื่นพอใจ และขณะเดียวกันคนอื่น ๆ ก็ทำในสิ่งที่เราพอใจด้วย

ชื่อเรื่อง	ตะเพียนดำ
เรื่อง	กานตัมณี คักดีเจริญ
ภาพ	ธีระชัย อนันทานนท์
สำนักพิมพ์	บรรณกิจ

ตะเพียนดำเป็นปลาที่อาศัยอยู่ในสระน้ำแห่งหนึ่ง เขาและเพื่อน ๆ ปลา กุ้ง บู่ เต่า จะไปโรงเรียนด้วยกัน ตะเพียนดำ เป็นที่รักของเพื่อน ๆ เพราะมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อน ในสระแห่งนั้นมีปลาช่อนใหญ่ตัวหนึ่งชอบออกกินปลาเล็ก และในวันหนึ่งขณะตะเพียนดำและเพื่อน ๆ กลับจากโรงเรียนก็พบปลาช่อนใหญ่ ปลาทุกตัวตกใจ แต่ตะเพียนดำบอกให้ปลาทุกตัวจัดรูปขบวน การว่ายใหม่ ให้ดูเหมือนปลาตัวใหญ่ ปลาช่อนตาฟาง เห็นปลาว่ายกันคิดว่าเป็น ปลาตัวใหญ่จึง หนีไป ปลาทุกตัวจึงปลอดภัย

คำถามเพื่ออภิปราย

1. ตะเพียนดำพบปลาช่อนใหญ่แล้วคิดอย่างไร ทำอย่างไร
2. ถ้านักเรียนเป็นตะเพียนดำจะทำเช่นนั้นหรือไม่ เพราะอะไร

แนวการสรุป

"ความเป็นห่วง เป็นใยช่วย เหลือหมู่คณะอยู่ เสมอ เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝัง ให้เกิดกับทุกคน เพราะในสังคมของเราย่อมมีคนที่อ่อนแอและแข็งแรงมีคนฉลาดและไม่ฉลาด จึงต้องช่วยเหลือกัน ดังเช่น ตะเพียนดำ ช่วยเหลือหมู่ปลา กุ้ง เล่มอ โดยเฉพาะเมื่อมีปลาช่อนใหญ่มารังแกตะเพียนดำ ก็แสดงความกล้าหาญ ใช้ปัญญาหาเพื่อนให้ปลอดภัยได้"

ชื่อเรื่อง	ถุงน้อยครองโลก
เรื่อง	นกทิกา ลิมป์เจริญ
ภาพ	ชัยพร วรลัทธิวัฒน์
สำนักพิมพ์	ไทยวัฒนาพานิช

เป็นเรื่องการสอนให้รู้จัก ถุงพลาสติกว่าเป็นสิ่งที่เป็นผลิตภัณฑ์ทางเคมีจากพืชที่ญี่ปุ่น
ทำเข้ามาใช้ในประเทศไทยมากมาย โดยนำมาใส่ของกินของใช้ คนทั่วไปใช้ถุงแล้วทิ้งไม่เลือกที่ ทั้งตาม
แม่น้ำ ถุงจะทำให้แม่น้ำตื้นเขิน พวกปลาจะมากิน ท้องน้ำเคยสวยงาม ถ้าปล่อยไปเช่นนี้ ถุงจะ
ครองโลก ควรจะหาทางทิ้งให้เป็นที่ อย่าทิ้งเปะปะทั่วไป

คำถามเพื่ออภิปราย

1. เรื่องนี้สอนอะไรให้นักเรียนบ้าง
2. นักเรียนมีถุงพลาสติกใช้แล้วจะทำอย่างไร เพราะอะไร
3. นักเรียนรักธรรมชาติหรือไม่เพราะอะไร

แนวการสรุป

"ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ลำธาร ส่วนลำธารจะ นับเป็นสมบัติส่วนรวมและมี
ประโยชน์ต่อสังคม หมู่บ้าน เมือง และประเทศมาก การทิ้งถุงพลาสติก ลงไปในแม่น้ำ ลำธาร
จะมีผลให้น้ำเน่า มีผลถึงปลาและสัตว์น้ำอื่น ๆ เป็นผลเสียต่อสังคมส่วนรวม ดังนั้น ขอให้
นักเรียนทิ้งถุงอย่าง เป็นที่ คือ ตามถังใส่ขยะ เพื่อความสวยงาม และเป็นประโยชน์ของแม่น้ำ
ลำธาร จะได้มีคงอยู่กับสังคมส่วนรวมที่เราอยู่ต่อไป อย่าเห็นแก่สะดวกทิ้งจะไม่ดี"

ชื่อเรื่อง	เธอจะเป็นเด็กคนไหน
เรื่อง	บุญเรือน ณ วังแจ่ม
ภาพ	พระธิดา สังขพิทักษ์
สำนักพิมพ์	หน้าอักษรการพิมพ์

มีเด็กสามคน ดวง แดง เต๋อ เป็นเพื่อนกัน หลังจากโรงเรียนเลิกเดินกลับบ้านด้วยกัน ในระหว่างทางมีกิ่งพุทราหักขวางทางอยู่ ดวง เดินข้ามผ่านไป แดง เดินตามข้ามไปอีก แต่ หลบไม่พ้นสะดุดกิ่งพุทราล้มลง ล้วน เต๋อ นึกว่าถ้าคนแก่เดินผ่านมาเหยียบหนามเข้าคงเจ็บปวด มาก จึงลากกิ่งพุทราหลบให้พ้นทาง เสียแล้วก็เดินกลับบ้าน

คำถามเพื่ออภิปราย

1. ดวงกับแดง พบกิ่งไม้ขวางทางแล้วคิดอย่างไร ทำอย่างไร
2. เต๋อพบกิ่งไม้แล้วคิดอย่างไร ทำอย่างไร
2. นักเรียนจะเป็นเด็กคนไหน ดี เพราะอะไร

แนวการสรุป

การตัดสินใจทำอะไรนั้น อย่าคิดแต่เพียงความปลอดภัย หรือผลที่จะเกิดแก่ตนเท่านั้น เพราะการที่เราปลอดภัยหรือได้ประโยชน์นั้น ผู้อื่นอาจไม่ปลอดภัยหรือเสียประโยชน์ก็ได้ ดังกรณี ในเรื่องนี้ หากเราคิดแบบเด็กชายดวง และเด็กหญิงแดง จะทำให้เราละเลยที่จะเอาตัวไม้ออกจากทาง ซึ่งเราเองอาจผ่านไปได้ แต่คนที่ผ่านมารายหลัง คงไม่ได้รับความสะดวกยิ่ง ถ้าเป็น คนแก่หรือเด็ก ยิ่งลำบากมาก แม้เราไม่ใช่คนสร้างปัญหา (กิ่งไม้ขวางทาง หากเราช่วยเอาออก ก็เท่ากับช่วยคนอื่น ๆ ให้ได้รับความสะดวก หากในสังคมของเราทุกคนถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องช่วย ย้ำกันและกัน ทุกคนมีหน้าที่ที่จะช่วยแก้ปัญหาหรือความไม่สะดวกต่าง ๆ แล้ว คนในหมู่บ้านในสังคม ก็จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ชื่อเรื่อง ป้อมเจอพ้อมด
 เรื่อง ล้มบูธณ์ คิงมมาณันท์
 ภาพ ไพโรจน์ ดาวประดับวงษ์
 สำนักพิมพ์ ชมรมเด็ก

ขณะที่ป้อมเดินทางกลับจากโรงเรียนก็พบพ้อมด พ้อมดลองใจให้ป้อมไปฆ่าแม่มด
 ป้อมปฏิเสธเพราะผิดศีล พ้อมด ลองใจให้ป้อมไปลักไม้กวาดแม่มด ไปหลอกลูกสาวแม่มด ไปบอก
 เพื่อน ๆ ว่า เมืองพ้อมดสวยงาม และจะให้ป้อมดื่มน้ำเมา แต่ป้อมปฏิเสธทั้งหมด เพราะผิดศีล
 พ้อมดก็ข่มขู่ว่าป้อมเป็นเด็กมีศีลธรรมและหายไป

คำถามเพื่ออภิปราย

1. พ้อมดให้ป้อมทำอะไรบ้าง ป้อมทำหรือไม่ เพราะอะไร
2. ถ้านักเรียนเป็นป้อมจะทำเช่นนั้นหรือไม่ เพราะอะไร

แนวการสรุป

"การมีชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมใดก็ตาม ย่อมต้องมีระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคมไว้เป็น
 หลักให้คนปฏิบัติ เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข กฎของศีลธรรม เช่น ศีล 5 ก็เป็นสิ่งที่คนไทย
 เรายึดถือเป็นแบบแผนปฏิบัติด้วยเช่นกัน ดังนั้น ถ้านักเรียนจะทำอะไร คิดอะไร ก็ต้องทำต้องคิด
 ในสิ่งที่ไม่ขัดกฎเกณฑ์ของศีลธรรมเช่นกัน ดังเช่น "ป้อม" เป็นคนที่ทำอะไรต้องคำนึงถึงศีล 5
 ก่อน ขอให้นักเรียนดูไว้เป็นแบบอย่างที่ดีไว้ปฏิบัติเองต่อไป"

ชื่อเรื่อง	ปุยฝ้ายเด็กดี
เรื่อง	มาฮา
ภาพ	มาลัย
สำนักพิมพ์	บรรณกิจ

ปุยฝ้ายเป็นเด็กนักเรียนคนหนึ่ง วันนี้เป็นวันเปิดเทอมปุยฝ้าย อาบน้ำ แต่งตัว แล้วให้คุณแม่จัดขนมและผลไม้เพื่อไปแบ่งปันเพื่อนๆ ปุยฝ้ายขยันเรียนและรักเพื่อนๆ ครูและเพื่อน ๆ ก็รักปุยฝ้ายเช่นกัน

คำถามเพื่ออภิปราย

1. นักเรียนชอบปุยฝ้ายหรือไม่
2. ถ้านักเรียนเป็นปุยฝ้ายจะนำของไปฝากเพื่อนเช่นนี้หรือไม่ เพราะอะไร

แนวการสรุป

การอยู่ร่วมกันในสังคม โดยเฉพาะสังคมโรงเรียน ความสำคัญคือในหมู่คณะ การรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เพื่อนๆ เป็นสิ่งที่จำเป็นมาก เพราะเราไม่สามารถอยู่คนเดียวในโลกได้ เราต้องอยู่ร่วมกันในสังคม เราจึงต้องรักสังคม

ชื่อเรื่อง	ปุยมะเมงฟักไข่
เรื่อง	ส้มบุรณ์ คิงธมนานนท์
ภาพ	ปรีดา ปัญญาจันทร์
สำนักพิมพ์	ปาณยา

ปุยมะเมงเป็นเบ็ดในครอบครัวชาวนาที่แม่ไก่ฟักมา ปุยมะเมงคิดว่าไม่ยุติธรรมเลยที่ต้องให้แม่ไก่ฟักลูกเปิดให้ ปุยมะเมงต้องการฟักไข่เอง เมื่อโตขึ้น ต่อมาเมื่อปุยมะเมงเริ่มมีไข่ หนูสันทรที่เลี้ยงปุยมะเมงไว้ก็มาเก็บไปทุกวัน ปุยมะเมงต้องการฟักไข่ส่งหลบไปไข่ที่อื่น แต่หนูสันทรก็ตามไปพบหลายครั้ง เปิดอื่น ๆ ปล่อยปุยมะเมงว่า ธรรมชาติเปิดต้องลงน้ำ ถ้าฟักไข่ต้องไม่ลงน้ำ 28 วัน ซึ่งทำไม่ได้ แต่ปุยมะเมงบอกจะทำให้ได้ ปุยมะเมงพยายามหาทางหลบไปวางไข่ที่อื่น และจะฟักไข่เองให้ได้ ในที่สุดแม่ไก่ก็ช่วยหาที่ให้ปุยมะเมงฟักไข่ได้ 1 ตัว หนูสันทรส่งสารถึงไปหาลูกเปิดมาอีกหลายตัวแอบมาไว้กับปุยมะเมง ปุยมะเมงคิดว่าฟักเองได้ก็ดีใจมาก

คำถามเพื่ออภิปราย

1. ปุยมะเมง พยายามทำอะไร เพราะเหตุใด
2. ถ้านักเรียนเป็นปุยมะเมงจะทำเช่นนั้นหรือไม่ เพราะเหตุใด

คำถามเพื่อสรุป

"การตระหนักถึงหน้าที่และสิ่งที่ตนควรจะต้องทำและพยายามทำสิ่งนั้น แม้จะยากลำบาก เป็นสิ่งที่ควรกระทำเป็นอย่างยิ่ง เพราะถ้าทุกคนทำตามหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดโดยไม่ต้องให้คนอื่นมาเตือนหรือกับงานของตนแล้ว เราก็สามารถจะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขได้ ดังเช่น ปุยมะเมงตระหนักในความเป็นแม่ ต้องฟักไข่เอง แทนที่จะให้แม่ไก่ ซึ่งไม่รู้ว่า เป็นไข่ใคร ต้องฟักแทน แม้จะยากลำบาก แต่ปุยมะเมงก็พยายามจนสำเร็จ"

ชื่อเรื่อง เปลือกหอยกับความสุข
 เรื่อง มา นิต ประภาพานนท์
 ภาพ สุธีรา ลำธิตภัทร
 สำนักพิมพ์ ธนาคารกสิกรไทย

หนูนิตเป็นเด็กชายที่มีสุนัขชื่อหนูนึง ทั้งสองชอบเล่นกัน วันหนึ่งหนูนิตไปพบเพื่อน ๆ กำลังเล่นเปลือกหอยอย่างสนุก หนูนิตไปขอเล่นด้วยแต่ไม่มีใครให้เล่น หนูนิตเสียใจ หนูนึงนำหนูนิตไปพบเปลือกหอยสวยงามอันหนึ่ง หนูนิตดีใจ เอามาอวดเพื่อน เพื่อน ๆ แย่งกันดูจนเปลือกหอยร่วงแตก หนูนิตเสียใจและโกรธเพื่อน ๆ มาก หนูนึงพาหนูนิตไปหาเปลือกหอยอีก ไปพบเปลือกหอยมากมาย หนูนิตเอาใส่ถุงใบใหญ่และแบกกลับ เพื่อน ๆ พากันรุมขอ แต่หนูนิตไม่ให้สั่ไปนาน ๆ หนูนิตเริ่มหนักขึ้น ในที่สุดจึงแบ่งเปลือกหอยให้เพื่อนทุกคนได้

คำถามเพื่ออภิปราย

1. หนูนิตขอเปลือกหอยเพื่อน ๆ ได้หรือไม่
2. หนูนิตได้เปลือกหอยมากมาย ต้องการแบ่งให้เพื่อนหรือไม่ เพราะอะไร
3. เมื่อเหลือเปลือกหอยสวยที่สุดอันเดียว หนูนิตให้เด็กผู้หญิงที่ขอหรือไม่
4. ถ้านักเรียนเป็นหนูนิตจะทำแบบหนูนิตหรือไม่ เพราะอะไร

แนวการสรุป

เมื่อเราอยู่ในสังคมเดียวกัน เป็นเพื่อนกันก็ต้องรัก พึ่งพาอาศัยและแบ่งของ เล่นด้วยกันและกัน แม้เขาจะ เคยดีหรือไม่ดีกับเรามาก่อนก็ไม่ควรนำมาแก้แค้นกันที่หลัง ความสุขของหนูนิตที่มีมากที่สุด คือ ได้เล่นร่วมกับหนูนึงและเพื่อน ๆ ทั้ง ๆ ที่ไม่มีเปลือกหอยเป็นของตัวเองเลย มีความสุขกว่ามีเปลือกหอย แต่ไม่มีเพื่อนเล่นด้วยเลย

ชื่อเรื่อง	พญากวางทอง
เรื่อง	สายสิงห์ ศิริบุตร
ภาพ	อรุณ วัชรระสวลดี
สำนักพิมพ์	ดวงกมล

ในป่าแห่งหนึ่งมีกวางอาศัยอยู่ 2 คู่ คู่หนึ่งมีพญากวางตัวเป็นลำผู้ 2 มีพญากวางทองเป็นคู่ผู้ ในเมืองนี้มีพระราชโอรสองค์หนึ่งเป็นอันมาก ออกล่ากวางทุกวัน ทำให้กวางเดือดร้อนทั้งสองผู้ พญากวางทองจึงปรึกษาพญากวางตัว แล้วตกลงกันว่า จะล่อกวางไปให้พระราชโอรส 1 ตัว ไม่ต้องออกล่าเพราะจะทำให้กวางทั่วไปเดือดร้อน ตั้งแต่นั้นมาพระราชโอรสไม่ต้องออกล่ากวาง อยู่มาวันหนึ่ง นางกวางทองแก่ ถึงคราวที่จะต้องถูกสับไปให้พระราชโอรส นางกวางส่งสารลูกจะตายไปด้วย จึงไปบอกพญากวางตัวผู้ให้ช่วย พญากวางตัวช่วยไม่ได้ จึงนำดาบมาพบพญากวางทอง เฝ้าให้พญากวางทองฟัง พญากวางทองส่งสารแม่กวางและลูกในท้อง จึงขอไปตายแทน พระราชโอรสเมื่อพบพญากวางทอง และได้คุยกันถึงเรื่องราวต่าง ๆ เกิดสงสารและเห็นใจความดีของพญากวางทอง จึงเลิกที่จะล่ากวางตั้งแต่นั้นมา

คำถามเพื่ออภิปราย

1. นักเรียนชอบพญากวางตัวหรือไม่ เพราะอะไร
2. นักเรียนชอบพญากวางทองหรือไม่ เพราะอะไร
3. ถ้านักเรียนเป็นพญากวางทองจะทำเช่นนั้นหรือไม่ เพราะอะไร

แนวการสรุป

การอยู่ร่วมกันในสังคม ต้องรักและเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน พญากวางทองเห็นใจนางกวางที่มีลูกอ่อนในท้อง จึงยินดีที่จะไปตายแทน เพราะถึงอย่างไรสักวันหนึ่งก็ต้องถึงคราวตายอยู่แล้ว ถ้าตายวันนี้ก็มีโอกาสช่วยชีวิตลูกน้อยของกวางในท้องไปด้วย ขอให้นักเรียนนำแบบอย่างการเห็นอกเห็นใจและเสียสละเพื่อนเพื่อนของพญากวางทองไปใช้ในการมีชีวิตในสังคมต่อไป แม้ไม่ต้องเสียสละถึงชีวิตแต่การช่วยเหลือและเห็นใจกันทำได้หลายอย่าง แล้วแต่สถานการณ์

ชื่อเรื่อง	เพื่อนต่างเผ่า
เรื่อง	ประโลม
ภาพ	วิน
สำนักพิมพ์	พี.พี.

ลาแบเป็นเด็กชาวเขาเผ่าอ้อ วันหนึ่ง มีชาวเขาเผ่ามั่วอพยพมา และมีเด็กชาวแม้วชื่อ อาโอะ มาด้วยคนหนึ่ง พ่อแม่ของลาแบรังเกียจพวกแม้ว ไม่ต้องการให้ลาแบไปเล่นกับอาโอะ แต่ลาแบและอาโอะเป็นเด็กด้วยกัน จึงรักกันและเล่นกันเสมอ พ่อแม่ลาแบตั้งดูว่าลาแบประจําจนวันหนึ่งลาแบตกน้ำอาโอะช่วยชีวิตไว้ พ่อแม่ของลาแบจึงไม่รังเกียจ ชาวแม้วตั้งแต่นั้นมา

คำถามเพื่ออภิปราย

1. ลาแบกับอาโอะ มีปัญหาอะไรในการจะเป็นเพื่อนกัน
2. ถ้านักเรียนเป็นลาแบและอาโอะ จะทำอย่างไร เพราะเหตุใด
3. ถ้านักเรียนเป็นแม่ลาแบ จะทำอย่างไร เพราะอะไร

แนวการสรุป

"เมื่อเราอยู่ในสังคมกลุ่มใด ต้องให้ความรัก ความร่วมมือกับทุก ๆ คนในกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เลือกชาติเชื้อ ยากดีมีจน เพราะเมื่อมาอยู่รวมกันแล้วถือว่าเป็นหมู่ เป็นกลุ่มเดียวกัน มีโอกาสช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้เสมอ ดังเช่น ลาแบ และ อาโอะ ต่างเผ่าแต่รักกันก็มีโอกาสช่วยชีวิตกันได้ ดังนั้น การให้ความรักความร่วมมือ การช่วยเหลือเมื่อมีโอกาสแก่ทุก ๆ คนในกลุ่ม เป็นสิ่งที่ดีและควรกระทำกันทุกคน"

ชื่อเรื่อง	เพื่อนแท้
เรื่อง	อำนาจ เอ็นสบาย
ภาพ	วิน
สำนักพิมพ์	พี.พี.

ในป่าแห่งหนึ่งมีสัตว์อาศัยอยู่มากมาย สัตว์ต่าง ๆ อยู่กันอย่างสันถุกล้านาน ยกเว้นลูกหมา
ยาพิการตัวหนึ่ง เพราะความที่มีขาพิการทำให้เพื่อนสัตว์พากันรังเกียจ ไม่เล่นด้วย และรังแก
ลูกหมอบ่อย ๆ วันหนึ่งในป่าเกิดไฟไหม้ลุกลามอย่างรวดเร็ว สัตว์เล็ก ๆ ตกใจกันมาก กสัวจะ
หนีไม่ทัน ลูกหมาขาเป๋ เป็นสัตว์ตัวใหญ่ ซึ่งสามารถพาเพื่อนสัตว์อื่น ๆ หนีไฟไปได้หลายตัวออกมาจาก
ป่าแล้ว หมีขาเป๋ก็ล้มสั่นสั่นด้วยความเหนื่อย และเมื่อลูกหมาขาเป๋ตื่นขึ้นมา เขาพบเพื่อน ๆ สัตว์
ที่เคยรังเกียจ เขามารวมล้อมแสดงความรักกับเขาอย่างมากมาย

คำถามเพื่ออภิปราย

1. สัตว์ในป่ารักลูกหมาขาเป๋หรือไม่ เพราะอะไร
2. ถ้านักเรียนเป็นลูกหมาขาเป๋ เกิดไฟไหม้ป่าจะช่วยสัตว์อื่นหรือไม่ เพราะเหตุใด

แนวการสรุป

"เมื่อเราอยู่ในหมู่ในกลุ่มเดียวกัน เราต้องรักกันโดยไม่เลือกว่าเพื่อนของเราจะมีรูปร่าง
หน้าตาหรือร่างกายเป็นอย่างไร และเมื่อมีอันตรายมาสู่เพื่อนของเรา ก็เป็นหน้าที่ทุกคนจะต้อง
ช่วยเหลือกันเมื่อมีโอกาสจะช่วยได้ ดังเช่น หมีขาเป๋ แม้เพื่อน ๆ จะรังเกียจ แต่เมื่อมีอันตราย
มาสู่พ่อก็ยังช่วยเหลือสัตว์ที่เล็กกว่าได้ ถ้าทุกคนรักหมู่คณะ เช่นกันแล้วก็จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ชื่อเรื่อง	ลูกไก่แสนสวย
เรื่อง	สุภา สือศิริ
ภาพ	พิสิป สัง
สำนักพิมพ์	สุริยบรรณ

แม่ไก่ตัวหนึ่งมีลูกสิบตัว ลูกไก่ตัวสุดท้ายพิการขาเบ้ ๆ จึงพากันล้อเลียน เรียกว่า เบ้ และรังเกียจไม่ยอมให้เข้าร่วมฝูงด้วย โดยเฉพาะเลียบ ซึ่งเป็นลูกไก่ตัวโตและเป็นตัวที่สวยที่สุด วันหนึ่งเหยี่ยวดำบินผ่านมาเห็นลูกไก่ ด้วยความหิวจึงบินเฉี่ยวเลียบไป ในขณะที่นั้นมีเหยี่ยวอีกตัวหนึ่งบินมาเห็นเข้าจึงเกิดต่อสู้แย่งลูกไก่จากเหยี่ยวดำนั้นทันที เลียบจึงถูกปล่อยให้ตกลงมาได้รับความเจ็บปวดมาก ขาหัก ตาบอด น่อง ๆ จึงพากันเรียกว่า เลียบบอด และพากันล้อเลียน ยกเว้นเบ้ ซึ่งเห็นใจและขอร้องพี่ ๆ ไม่ให้ล้อเลียนและรังเกียจพี่เลียบ จนเลียบสำนึกในความผิดที่เคยรังเกียจและล้อเลียนเบ้ และได้ขอโทษเบ้ หลังจากนั้นลูกไก่ทุกตัวก็อยู่กันอย่างมีความสุข

คำถามเพื่ออภิปราย

1. ถ้านักเรียนมีเพื่อนพิการจะรังเกียจหรือไม่ เพราะอะไร
2. ถ้านักเรียนเป็นลูกไก่ขาเบ้ และเมื่อเลียบซึ่งเคยรังเกียจเบ้ เกิดตาบอด และขาเบ้บ้าง จะทำอย่างไร เพราะเหตุใด

แนวการสรุป

การอยู่ในหมู่พวกเดียวกันโดยเฉพาะพี่น้องใกล้เคียงกัน ความรักกันสามัคคีกันเป็นสิ่งจำเป็น แม้คนในหมู่เดียวกับเราจะร่างกายพิการก็ไม่ควรรังเกียจเพราะต้องคบต้องดูกันที่จิตใจวันหนึ่งคนพิการอาจช่วยเหลือเราได้ ดังเช่น ลูกไก่เบ้ ช่วยเหลือให้ความรักแก่เลียบ

ชื่อเรื่อง	ลุงใจคนชื้อ
เรื่อง	บุญล ดันรียงค์
ภาพ	ชัยพร วรลัหวัดน์
ผู้พิมพ์	ไทยวัฒนาพานิช

เจ้าแก๊โกย เป็นพ่อค้าที่อยู่ในเมืองนี้คนเดียวขายของดีมากได้เงินมากมาย วันหนึ่งเดินทางไปเก็บเงินลูกหนี้ต่างจังหวัด ได้เงินแล้วเดินทางกลับทางรถไฟ ขณะนั่งบนรถไฟ เจ้าแก๊โกยเอาถุงเงินวางไว้ข้าง ๆ ตัวแล้วหลับไป เมื่อถึงสถานี เจ้าแก๊โกยตื่นขึ้นและรีบลงรถไฟไป สิมถุงเงินไว้ลุงใจเป็นชื่อนานานที่นั่งตรงข้ามเจ้าแก๊โกยบนรถไฟ เห็นถุงเงินวางอยู่ก็คิดเกรงว่าจะมีขโมยมาเอาไปจึงเก็บไป เจ้าแก๊โกยรู้ตัวเสียตายเงินมาก ไปแจ้งตำรวจว่าใครเก็บได้จะให้รางวัล ลุงใจนำเงินไปคืนเจ้าของที่ตำรวจ ฝ่ายเจ้าแก๊โกยไม่อยากเสียรางวัล จึงแกล้งฟ้องตำรวจว่า แหวนที่อยู่ในถุงเงินหายไปด้วย แต่ภายหลังศาลตัดสินด้วยความยุติธรรม มอบเงินถุงนั้นแก่ลุงใจไป

คำถามเพื่ออภิปราย

1. เจ้าแก๊โกยเป็นคนอย่างไร
2. ลุงใจเอาเงินไปคืนเจ้าแก๊โกยเพราะอะไร
3. ถ้านักเรียนเป็นลุงใจ จะคืนเงินหรือไม่ เพราะเหตุใด

แนวการสรุป

"หากเราพบเหตุการณ์ที่ต้องเกี่ยวข้องกับคนอื่น เช่น พบของคนอื่นทำตกอยู่ เช่น ลุงใจ เราควรต้องคิดให้รอบคอบก่อนว่าจะทำอย่างไรกับสิ่งนั้น โดยคิดถึง "ใจเขาใจเรา" ฝึกว่า ถ้าเป็นของของเราตกหายเราคงอยากได้คืน ไม่ควรจะถือสิ่งนั้นเป็นของเราเลย และก็ไม่ควรจะปล่อยไว้เฉย ๆ เพราะขโมย อาจมาเอา ทำให้เจ้าของเสียหายเช่นกัน การช่วยเหลือผู้อื่น เมื่อมีโอกาสควรเป็นสิ่งที่ต้องกระทำ หากทุกคนในสังคมรักกัน ห่วงกัน ช่วยเหลือกัน ดังเช่น ลุงใจนี้แล้ว สังคมก็จะอยู่อย่างมีความสุข

ชื่อเรื่อง	ลูกเลือกหาเหยื่อให้แม่
เรื่อง	วาณิชย์ จรุงกิจอนันต์
ภาพ	เกษมศักดิ์ ตราอนุชรัตน์
สำนักพิมพ์	ธนาคารกสิกรไทย

ในป่าแห่งหนึ่งมีแม่เลือกชรา เขี้ยวเล็บหักอยู่กับลูกน้อย วันหนึ่งแม่เลือกพาลูกออกหาอาหารด้วยความหิวไปได้สักครู่ แม่เลือกหมดแรงต้องหยุดพัก ลูกเลือกจึงออกไปหาอาหารมาให้แม่ตามลำพัง ไปพบแม่งวางก็จะเข้าไปสับไปให้แม่ แต่แม่งวางบอกกำลังหาอาหารไปให้ลูกอ่อน ลูกเลือกส่งสารจึงปล่อยไปหาอาหารต่อ พบงูใหญ่กำลังรัดลูกวาง ลูกเลือกจึงตรงไปตะปบสับงูช่วยแม่งวางให้ปลอดภัย และนำร่างของงูมาหาแม่

คำถามเพื่ออภิปราย

1. ถ้านักเรียนเป็นลูกเลือกที่แม่กำลังหิวจะสับแม่งวาง ไปให้แม่เลือกหรือไม่ เพราะเหตุใด
2. ถ้านักเรียนเป็นลูกเลือก พบงูรัดลูกวางจะทำอย่างไร เพราะเหตุใด

แนวการสรุป

นักเรียนไม่ควรสับ แม่งวาง ไปให้แม่ตน เพราะแม่งวางก็กำลังหาอาหารไปให้ลูกอ่อนเช่นเดียวกัน ควรเอาใจใส่เขา-มาใส่ใจเรา เพราะในป่ายังมีอาหารอื่นที่หาได้อีก

ชื่อเรื่อง	สามเกลอผจญพราน
เรื่อง	อัศจรรย์ สโตน
ภาพ	อาร์. พีเตอร์สัน
สำนักพิมพ์	ชมรมเด็ก

กวาง เต่า และนกพิราบ เป็นเพื่อนรักกัน วันหนึ่ง กวางเต่าไปติดบ่วงนายพราน เต่าจึงช่วยกัดเชือก แต่เชือกใหญ่และเหนียวจึงใช้เวลาช้านาน นกพิราบจึงบินไปดูที่บ้านนายพราน คอยโฉบหมวกนายพราน ให้คิดว่าถูกขโมยไม่ได้ถึงสองครั้ง ในที่สุดนายพรานก็ออกมาดูบ่วง ซึ่งเป็นเวลาเดียวกับที่เต่ากัดบ่วงขาด กวางหนีไปได้ แต่เต่าหมดแรง พรานจึงจับเต่าไว้ กวางได้คิดถึงบุญคุณเต่า จึงย้อนกลับมาล่อพราน พรานทั้ง เต่าและวิ่งตามกวาง สัตว์ทั้งสามจึงรอดพ้นจากพรานเพราะความสามัคคีรักซึ่งกันและกัน

คำถามเพื่ออภิปราย

1. เมื่อกวางถูกกับดัก นกและเต่าทำอย่างไร เพราะอะไร
2. เมื่อเต่าถูกจับ กวางทำอย่างไร เพราะอะไร
3. ถ้านักเรียนเป็นกวาง เต่าถูกจับแล้ว จะทำเช่นไร เพราะอะไร

แนวการสรุป

"หากพบเหตุการณ์ที่เป็นปัญหา เกิดขึ้นกับกลุ่มเพื่อนของเรา เราในฐานะเพื่อนคนหนึ่งจะต้องหาทางช่วยเหลือ เพราะถ้าเราประสบปัญหาบ้าง เพื่อน ๆ ก็จะช่วยเหลือเรา ดังเช่น กวาง เต่า นก เป็นเพื่อนรักกัน เมื่อถูกจับก็ต้องช่วยกัน ถ้าเพื่อน ๆ ของเราทุกคนรักกัน ช่วยเหลือกัน เช่นนี้ เราก็จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ชื่อเรื่อง สิงห์โตใหญ่กับกระต่ายน้อย

เรื่อง สัตถา ดวงแก้ว

ภาพ ปรีดา - สิริชัย

สำนักพิมพ์ ปาณยา

ในป่าใหญ่แห่งหนึ่ง สิงห์โตตัวหนึ่งออกล่าสัตว์ทุกวัน สัตว์ในป่าจึงมาชุมนุมและตกลงกันว่า จะสับสัตว์ไปให้สิงห์โตกินเอง เพื่อไม่ให้ตัวอื่นเดือดร้อนด้วย ต่อจากนั้นก็จะมีสัตว์ไปให้สิงห์โตกิน ทุกวัน วันหนึ่งกระต่ายถูกคัตให้ไปเป็นอาหารสิงห์โต กระต่ายไปพบสิงห์โตแล้วออกอุบายว่า มี สิงห์โตอีกตัวมาในป่า สิงห์โตโกรธ จึงตามกระต่ายไป เพื่อจะต่อสู้กับสิงห์โตอีกตัวหนึ่ง กระต่าย เข้าไปบ่อน้ำ สิงห์โตก็กระโจนลงน้ำตายไป เพราะมองเห็นเงาตัวเอง คิดว่าเป็นสิงห์โตอีกตัวหนึ่ง สัตว์ในป่าจึงอยู่กันอย่างมีความสุข

คำถามเพื่ออภิปราย

1. สัตว์ทั้งหลายเมื่อถูกสิงห์โตตามล่าทุกวันแล้วทำอย่างไร เพราะอะไร
2. กระต่ายเมื่อไปพบสิงห์โตแล้ว คิดอย่างไร ทำอย่างไร
3. ถ้านักเรียนเป็นกระต่ายจะทำเช่นนั้นหรือไม่ เพราะอะไร

แนวการสรุป

"การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ความรัก ความสามัคคีและร่วมมือร่วมใจกันในกลุ่มเป็นสิ่งที่ดี และเมื่อมีโอกาสจะกระทำสิ่งที่จะช่วยเหลือและเป็นประโยชน์แก่กลุ่มได้ก็ต้องรับทำตั้ง เช่นกระต่าย ปรานสิงห์โตได้ ก็ทำให้หมู่สัตว์ในป่านั้นอยู่อย่างสงบสุข รวมทั้งกระต่ายเองด้วย"

ชื่อเรื่อง เสื้อสวยของแก้ว
 เรื่อง ศรีธันว์ อยู่สุขชัย
 ภาพ ประสพโชค นวพันธุ์พิพัฒน์
 สำนักรพิมพ์ สุริยบรรณ

แก้วไปโรงเรียนผ่านร้านขายเสื้อ อยากได้เสื้อสวยชุดหนึ่ง ตามราคาดู ราคา 120 บาท
 แก้วไม่มีเงินเอง จึงหาทางหาเงินด้วยการรับล้างล้างขามจนได้เงินครบ ก็จะไปซื้อเสื้อ แต่พอกลับ
 มาบ้าน แม่แก้ว ไม่สบายมากไม่มีเงินไปหาหมอ แก้วจึงต้องตัดสินใจนำเงินที่จะไปซื้อเสื้อให้แม่ไป
 รักษาตัว พ่อของแก้วกลับมาจากต่างจังหวัดทราบเรื่องจึงซื้อเสื้อสวยนั้นมาให้แก้ว

คำถามเพื่ออภิปราย

1. นักเรียนชอบแก้วหรือไม่ เพราะอะไร
2. ถ้านักเรียนเป็นแก้วจะทำเช่นนั้นหรือไม่ เพราะอะไร

แนวการสรุป

"หน้าที่ของลูกที่ดี คือ รัก เคารพ กตัญญูต่อบิดามารดา การกระทำของแก้วเป็นการ
 กระทำที่ดีน่าเอาอย่างมาก เพราะเห็นการเจ็บป่วยของแม่ การช่วยเหลือแม่สำคัญกว่าเสื้อซึ่งเป็นของ
 นอกกาย นักเรียนควรจำไว้เป็นตัวอย่าง

ชื่อเรื่อง	หิ่งห้อยน้อยประหยัดไฟ
เรื่อง	พร จันทร์ สันทวิมล
ภาพ	สุรางค์ ศรินกุล
สำนักพิมพ์	"พร จันทร์ สันทวิมล จัดพิมพ์เอง"

เป็นเรื่องของหิ่งห้อยสองแม่ลูกเล่นหาถึง เรื่องไฟในตัว เองว่าต่างจากไฟของรถซึ่งมาจากน้ำมัน น้ำมันทำให้เกิดไฟรถยนต์ แล้วยังทำให้เกิดไฟฟ้าไปใช้กับเครื่องใช้ในบ้าน เช่น หม้อหุงข้าว เตารีดไฟฟ้า ไฟตามเสาริมถนน ไฟของตู้เย็น วิทยุ โทรทัศน์ น้ำมันมาจากใต้ดิน เมืองไทยต้องซื้อน้ำมันมาจากที่อื่น เราต้องประหยัดไฟ

คำถามเพื่ออภิปราย

1. เรื่องนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร
2. อ่านเรื่องนี้แล้วนักเรียนคิดอย่างไรกับ "การใช้ไฟฟ้า" เพราะเหตุใด

แนวการสรุป

ครูสรุปว่า "พลังงานจากไฟฟ้านับเป็นสิ่งที่สำคัญมากในประเทศไทย ในปัจจุบัน ถ้าคนในประเทศไทยใช้ไฟฟ้ากันอย่างมากมายไม่ประหยัด สักวันหนึ่งไฟฟ้าอาจดับ และจะต้องรื้อกันทั้งประเทศ และทุกคนรวมทั้งตัวนักเรียนด้วย ดังนั้น ต่อไปขอให้ใช้ไฟอย่างประหยัด เช่น ปิดไฟเมื่อไม่ใช้ทันที รีดผ้าครึ่งละมาก ๆ ขอให้คิดว่า เป็นการประหยัดทั้งครอบครัวเราและเป็นการช่วยเหลือสังคมประเทศไทยด้วย"

ภาคผนวก ค.

ตัวอย่างการดำเนินการสอน และคุณธรรมที่สอนในกลุ่มควบคุม

การดำเนินการสอนในกลุ่มควบคุม

ดำเนินการสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการ ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับและดัดแปลงเล็กน้อย โดยทุกเรื่องใช้ขั้นตอนการสอนแนวเดียวกันดังตัวอย่าง

ตัวอย่างการดำเนินการสอนในกลุ่มควบคุม

คุณธรรมที่สอน "ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่"

1. ขั้นนำ ครูเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของครู

2. ขั้นสอน ให้นักเรียนมีกิจกรรมดังนี้

2.1 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มอภิปรายประสบการณ์เกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของนักเรียนว่ามีอะไรบ้าง

2.2 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันคิดวิธีแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ว่าจะทำได้
อย่างไรบ้าง

2.3 ให้นักเรียนนำผลการอภิปรายจากข้อ 2.1 และ 2.2 มาเล่นหน้าชั้น
ทุกกลุ่ม

2.4 ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปว่าความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เป็นอย่างไร จะทำได้
โดยวิธีใด แล้วจดบันทึก

3. ขั้นสรุป ครูสรุปความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติและฝึกฝนให้มีขึ้นในตัว
นักเรียน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุข ในบ้าน ในโรงเรียน และในสังคม (กรมวิชาการ

คุณธรรมที่ใช้อยู่ในกลุ่มควบคุม โดยยึดขั้นตอนการสอน ดังตัวอย่างในหน้า 105 โดยใช้อยู่
หัวข้อเรื่องต่อไปนี้

1. ความมีน้ำใจนักกีฬา	2 ครั้ง (6 คาบ)
2. ความประหยัด	2 ครั้ง (6 คาบ)
3. ประโยชน์ส่วนรวม	4 ครั้ง (12 คาบ)
4. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	4 ครั้ง (12 คาบ)
5. ความพอดี	2 ครั้ง (6 คาบ)
6. ความเมตตากรุณา	4 ครั้ง (12 คาบ)
7. ความกล้าหาญ	3 ครั้ง (9 คาบ)
8. ความกตัญญูกตเวที	3 ครั้ง (9 คาบ)

ภาคผนวก ง .

การวิเคราะห์ข้อมูล

เปรียบเทียบรายละเอียดคะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการล่อน

โดยใช้หนังสือเดินทางประกอบ

เลขที่	ก่อนล่อน	หลังล่อน	D	D ²
1.	23	35	12	144
2.	26	33	7	49
3.	29	48	19	361
4.	34	46	12	144
5.	35	43	8	64
6.	38	42	4	16
7.	32	47	15	225
8.	37	39	2	4
9.	33	45	12	144
10.	24	41	17	289
11.	42	43	1	1
12.	35	41	6	36
13.	39	47	8	64
14.	30	46	16	256
15.	40	50	10	100
16.	36	45	9	81
17.	35	44	12	144
18.	25	37	18	324
19.	27	45	9	81
20.	26	35	8	64

เลขที่	ก่อนสอน	หลังสอน	D	D ²
21.	35	43	8	64
22.	29	36	7	49
23.	32	47	15	225
24.	31	42	11	121
25.	23	40	17	289
26.	27	40	13	169
27.	28	40	12	144
28.	27	43	16	256
29.	26	36	10	100
30.	28	42	14	196

$$N = 30$$

$$\Sigma D = 329$$

$$\Sigma D^2 = 4221$$

$$t = \frac{\Sigma D}{\sqrt{\frac{N \Sigma D^2 - (\Sigma D)^2}{N - 1}}}$$

$$df = 29$$

$$t = 13.0652$$

ค่า t ที่ .01 จากตาราง = 4.62

รายละเอียดคะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
เลขที่	คะแนน	เลขที่	คะแนน
1.	35	1.	29
2.	33	2.	31
3.	48	3.	29
4.	46	4.	29
5.	43	5.	43
6.	42	6.	30
7.	47	7.	36
8.	39	8.	39
9.	45	9.	34
10.	41	10.	38
11.	43	11.	33
12.	41	12.	26
13.	47	13.	27
14.	46	14.	29
15.	50	15.	29
16.	45	16.	26
17.	44	17.	31
18.	37	18.	25
19.	45	19.	37
20.	35	20.	26
21.	43	21.	29
22.	36	22.	33
23.	47	23.	39
24.	42	24.	36
25.	40	25.	33
26.	40	26.	33
27.	40	27.	31
28.	43	28.	34
29.	36	29.	35
30.	42	30.	34

การเปรียบเทียบคะแนนระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่ม	$\bar{X}$	S^2	N
กลุ่มทดลอง	42.03	4.25	30
กลุ่มควบคุม	32.33	4.28	30

$$\text{จากสูตร } t = \frac{\bar{X}_E - \bar{X}_C}{\sqrt{\frac{(n_E - 1)S_E^2 + (n_C - 1)S_C^2}{n_1 + n_2 - 2} \left(\frac{1}{n_C} + \frac{1}{n_C} \right)}}$$

$$df = n_1 + n_2 - 2$$

$$= 58$$

$$t = 7.646$$

ค่า t ที่ .01 จากตาราง = 2.390

การทดลองสอนการยกกระชับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

บทคัดย่อ

ของ

สมเดช สีแสง

เล่นต่อมหาวิทยาสัยศรีนครินทร์ วิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

พฤษภาคม 2525

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาว่าการทดลองสอนโดยใช้หนังสือนิทานประกอบ จะสามารถยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้สูงขึ้นถึงระดับกลาง (ชั้น 3, ชั้น 4) ตามทฤษฎีของโคลเบอร์กได้หรือไม่ และการสอนโดยใช้หนังสือนิทานประกอบนี้ จะสามารถยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมได้สูงกว่าการสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการหรือไม่

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2524 จำนวน 60 คน จาก โรงเรียนเชื่อนเจ้าพระยา อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แต่ละกลุ่มมีนักเรียน 30 คน กลุ่มทดลองทำการทดลองสอนโดยใช้ หนังสือนิทานประกอบ กลุ่มควบคุมทำการสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการ เวลาที่ใช้ในการสอน ทั้งสองกลุ่มทำการสอนครั้งละ 3 คาบ (60 นาที) จำนวนทั้งหมด 24 ครั้ง แบบแผนการวิจัยสำหรับการทดลองครั้งนี้เป็นแบบ Pretest-Posttest Control Group Design เครื่องมือที่ใช้ ในการประกอบการทดลองสอน คือ หนังสือนิทานสำหรับเด็กที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วว่า มีตัวละคร เป็นตัวแบบในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับกลาง (ชั้น 3, ชั้น 4) เครื่องมือที่ใช้ในการ วัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่าง เป็นแบบทดสอบเพื่อวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม ของ โกศล มีคุณ (ค่าความเชื่อมั่น .945) สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ t-test

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างที่ผ่าน การสอนโดยใช้หนังสือนิทานประกอบ สูงขึ้นกว่าก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับกลาง (ชั้น 3, ชั้น 4) ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก และสูงกว่ากลุ่ม ควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

AN EXPERIMENTAL TEACHING ON ELEVATION OF THE LEVELS OF MORAL REASONING
IN PRATHOM-SIX PUPILS

AN ABSTRACT

BY

SOMDECH SRISANG

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University

February 1982

The purpose of this study was to find out whether the use of supplementary story-books in teaching can elevate Prathom-Six pupils' moral reasoning to the intermediate level (level 3, level 4) based on Kohlberg's theory, and whether the method of teaching is better than the one suggested by the Department of Educational Technique.

Sixty Prathom-Six pupils studying in the academic year 1981 were randomly selected from Kuan Choapraya School, Amphur Sunpaya, Changwat Chainat as the samples of this study. Thirty of the pupils were randomly assigned to the experimental and the control groups. The treatment of the group was the supplementary story-book teaching method but that of the control group was the teaching method suggested by the Department of Educational Technique. Both groups were taught 24 times and each time was about 3 periods (60 minutes). The research design for this study was Pretest-Posttest Control Group Design. The story-books consisting of characters as the models for moral reasoning at the intermediate level (level 3, level 4) were selected to be the instruments in the experimental teaching method. Kosol Meekhun's moral reasoning test ($r_{tt} = .945$) was used to measure the moral reasoning levels of the samples. The t-test was used as a statistical method to analyze the data.

The result of the study was concluded that the mean ($\bar{X}$) of the moral reasoning level in the Posttest of the experimental group elevated to the intermediate level (level 3, level 4) based on Kohlberg's theory, and was also significantly higher than that of the pretest and than that of control group at the .01 level.